Begroting 2025-2028

INHOUDSOPGAVE

Begroting 2025-2028 1
Inhoudsopgave 3
Aanbiedingsbrief 5
Leeswijzer 9
Bestemming resultaat 14
Bestuur en ondersteuning 16
Veiligheid 19
Verkeer, vervoer en waterstaat 22
Economie 24
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie 28
Sociaal domein 32
Volksgezondheid en milieu 38
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing 42
Recapitulatie van baten en lasten 46
BBV Indicatoren 47
Paragrafen 52
- A. Lokale heffingen 52
- B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 60
- C. Onderhoud kapitaalgoederen 67
- D. Financiering 70
- E. Bedrijfsvoering 75
- F. Verbonden partijen 79
- G. Grondbeleid 82
- H. Openbaarheidsparagraaf 88
- I. Opvang vluchtelingen 89
- J. Maatregelen vanwege korting gemeentefonds 2026 91

Financiële begroting en meerjarenraming 93
- Model 1: (Meerjarig) overzicht van de baten en lasten 93
- Model 2: Gronden waarop de meerjarenramingen zijn gebaseerd 95
- Model 3: Verschillen ten opzichte van vorig begrotingsjaar 97
- Model 4: Overzicht van de geraamde incidentele lasten en baten 99
- Model 5: Nieuw beleid 102
- Model 6: Meerjaren investeringsplanning 109
- Model 7: Geprognosticeerde balans 113
- Model 8: Reserves en voorzieningen 114

Model 9: Berekening EMU-saldo 119
Bijlagen 121
Bijlage 1 - Lijst verbonden partijen 121
Bijlage 2 - Lijst met gebruikte afkortingen 134
Bijlage 3 - Overzicht taakvelden 137

AANBIEDINGSBRIEF

Geachte raadsleden,

Voor u ligt de meerjarenbegroting 2025-2028 van de gemeente Krimpenerwaard. Een begroting die aansluit op de kaders zoals door u vastgesteld in de Kadernota 2025. Ook met de daarin benoemde zorgen over het meerjarig perspectief. Hierover is in deze programmabegroting extra toelichting gegeven in paragraaf J. Maatregelen vanwege korting Gemeentefonds 2026.
Ook de periode vanaf 2025 kenmerkt zich nog door verschillende maatschappelijke ontwikkelingen die impact hebben op het werk van ons als gemeente. De inflatie lijkt wat te temperen, maar gezien de ontwikkelingen in de (wereld)politiek is er nog veel onzekerheid over de stabiliteit van de wereldeconomie. Denk daarbij aan de oorlog in Oekraïne die nog voortduurt, maar ook de instabiliteit in het Midden-Oosten. In Nederland speelt ook nog de problematiek rondom de opvang van vluchtelingen en de onduidelijkheid over de status van de spreidingswet en de toekomst van het buitengebied (agrarisch en natuur) door het aantreden van het nieuwe kabinet.

Collegeprogramma Vitaal Vooruit
Ook in 2025 blijft het werken aan een vitale Krimpenerwaard, met vitale inwoners, gemeenschappen, kernen en buitengebied. Dit vraagt om een integrale aanpak op basis van het toekomstperspectief waarin we als gemeente, maar ook met andere instanties, overheden, maatschappelijke partners en onze inwoners werken aan de realisatie van de 37 ambities uit het collegeprogramma. De afgelopen jaren zijn er diverse belangrijke beleidsdocumenten door uw raad vastgesteld en de komende periode staan dan ook vooral in het teken van de uitvoering. Hiertoe zijn in deze programmabegroting diverse inspanningen opgenomen die in 2025 worden opgepakt of voortgezet.

Sociaal domein
Ook binnen het sociaal domein staan er vanaf 2025 diverse uitdagingen te wachten. Per 1 januari 2025 zal de regionale werkorganisatie de formele status van een gemeenschappelijke regeling krijgen. Hiermee zijn de werkzaamheden binnen het sociaal domein die we regionaal beleggen beter geborgd en kan er op een meer formele manier sturing vanuit uw raad plaatsvinden op de werkzaamheden die binnen de regeling plaatsvinden.

Daarnaast treedt vanaf 2025 het nieuwe inkoopplan in werking. Dit inkoopplan heeft geleid tot herziene reële tarieven voor Jeugdzorg en Wmo wat moet leiden tot een duurzaam en dekkend zorglandschap voor onze inwoners. De hieraan verbonden kosten door de stijging van de prijzen zijn in deze begroting opgenomen. Om de kostenstijging te beperken wordt binnen de gemeente Krimpenerwaard volop ingezet op preventie. Dit doen we door de oprichting van 1 integrale toegang voor onze inwoners en een aantal andere maatregelen als zijnde het zelf direct verlenen van basishulp aan inwoners en het voeren van procesregie. Dit zorgt niet alleen voor een betere dienstverlening aan inwoners, maar ook voor een betere sturing en daarmee het voorkomen van onnodige dure zorgtrajecten.

In 2024 zal ook de deskundigencommissie opstarten die op basis van het advies van de commissie van wijzen inzake de kosten van Jeugdzorg voor gemeenten versus de compensatie daarvoor vanuit de Rijksoverheid zal beoordelen in hoeverre de inspanningen uit de Hervormingsagenda Jeugd daadwerkelijk hebben geleid tot besparingen in de kosten. Mocht blijken dat ondanks de inspanningen er geen sprake is van kostenbesparingen dan zullen gemeenten hiervoor, met terugwerkende kracht over 2023 en 2024 gecompenseerd worden. Daarnaast zal dan beoordeeld worden welk effect dit heeft voor de bekostiging vanaf 2025. Daarnaast verwachten we nog dit jaar duidelijkheid over de aangekondigde separate indexering voor de kosten die gemeenten maken voor de Wmo. Hierover zijn eerder afspraken gemaakt maar aangezien deze nog niet tot verwerking in de meicirculaire hebben geleid zijn deze geen onderdeel van deze programmabegroting.

Gemeentefinanciën
Het meerjarig toekomstbeeld op het gebied van de gemeentefinanciën is al enkele jaren uiterst negatief. Het bekende ravijnjaar 2026 maakt het voor gemeenten zeer lastig om structureel beleid op te stellen. Sterker nog, wij hebben u bij de kadernota 2025 reeds meegenomen in mogelijke besparingsopties om te komen tot een structureel sluitende begroting. U heeft daarbij een motie aangenomen om op basis van

deze exercitie richting de Kadernota 2026 tot een integrale afweging te komen. Wij hanteren daarbij het motto van de VNG: *"Prepare for the worst, fight for the best"*. En recent is ook een nieuwe campagne vanuit de VNG gestart om te laten zien dat wij er als gemeenten alles aan doen om onze inwoners zo goed mogelijk te bedienen ondanks de financiële uitdagingen waar we voor staan. En deze financiële uitdagingen lijken ook niet op korte termijn opgelost te worden. En daarnaast is inmiddels niet alleen 2026 een financieel technische uitdaging, maar door de eenmalige uitname in 2025 is ook dit begrotingsjaar al uitdagend geworden. Om voor komend jaar toch een structureel sluitende begroting te presenteren, stellen wij in deze begroting onderstaande maatregelen voor.

Inzet Algemene reserve vrij vermogen
Zoals verwacht laat de begroting 2025, op basis van de uitgangspunten bij de kadernota 2025, een meerjarig tekort zien. Voor de jaarschijf 2025 bedraagt dit tekort € 2,3 miljoen. Bij de behandeling van de kadernota is door u uitgesproken nog geen inhoudelijke opties in te zetten, maar deze verder uit te werken richting de kadernota 2026 voor verwerking in de begroting 2026. Wel is door u in de vorm van een amendement (A24-042) aangegeven de tot nu toe gereserveerde middelen voor mogelijke tekorten op de begroting maximaal in te zetten om een tekort in 2025 te dekken. Op basis van deze raadskeuze stellen wij u in deze begroting voor om het tekort voor een deel te dekken door inzet van een deel van de maximaal toegestane 10% van de vrij beschikbare ruimte in de Algemene reserve vrij vermogen (ARvv) Dit betreft een inzet van € 1,3 miljoen van de maximaal toegestane ca. € 1,4 miljoen.

Verhoging OZB
Daarnaast stellen wij een aanvullende verhoging van de Onroerende Zaakbelasting (OZB) met 7% voor met een meeropbrengst van € 1 miljoen. Deze verhoging van de OZB heeft een relatief beperkte invloed op de woonlasten voor onze inwoners, omdat in deze begroting geen verhoging van de afvalstoffenheffing wordt voorgesteld. In totaal stijgen de woonlasten in 2025 met 3,6% in plaats van de in de kadernota voorgestelde 2,3% inflatiecorrectie. Naast de relatief beperkte stijging van de woonlasten stellen wij deze bijstelling van de OZB-opbrengst nu ook vanwege een aantal andere redenen aan u voor. Ten eerste leidt dit voorstel ook tot een structurele meerjarige dekking van het begrotingstekort en draagt daarmee al bij aan de oplossingsrichtingen voor het ravijnjaar 2026. Ten tweede kunnen we met een aanvullende bijstelling nu, de verhoging straks bij het opstellen van de begroting 2026 (november 2025) wellicht enigszins beperken Tenslotte maakt het voornemen van het kabinet om de OZB-verhoging te maximeren het voor u als gemeenteraad wellicht onmogelijk om volgend jaar een OZB-verhoging door te voeren als dit dan nodig zou zijn.

Cijfers
Ten opzichte van de kadernota 2025 laten de meerjarige structurele saldi het volgende verloop zien. Voor een nadere toelichting op de cijfers verwijzen wij u naar de leeswijzer en de modellen achterin deze begroting.

Bedrag x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Actuele saldi na mutaties meicirculaire 2024 - cf memo d.d. 28 mei 2024 (a)	**-1.669**	**-7.333**	**-6.297**	**-5.710**
Mutaties o.b.v.:				
-2e Tussentijdse rapportage 2024 (excl. Meicirculaire)	-410	-277	-183	-276
-Actualisatie technische oplossingen	-195	241	184	184
-Collegeprogramma	-75	-75	-75	-75
-Ontwikkelingen	75	-1.494	-988	-821
Totaal van mutaties (b)	**-605**	**-1.605**	**-1.062**	**-988**
Saldo begroting 2025 (a+b=c)	**-2.274**	**-8.938**	**-7.359**	**-6.698**
Dekkingsplan (d)	**2.300**	**1.153**	**1.171**	**1.178**
Saldo begroting na dekkingsplan (c+d)	**26**	**-7.785**	**-6.188**	**-5.520**
Waarvan incidenteel	23	-502	-56	-51
Structureel saldo begroting 2025	**3**	**-7.283**	**-6.132**	**-5.469**

-/- is nadeel/lasten

Vooruitlopend op besluitvorming door uw raad zijn de financiële gevolgen van de 2e tussentijdse rapportage 2024 meegenomen in de meerjarencijfers van deze begroting. Zoals meermaals met u gedeeld staat onze gemeente de komende jaren voor grote investeringsopgaven. Ook voor de lasten die voortvloeien uit de hiermee gemoeide investeringsaanvragen geldt dat deze zijn opgenomen in deze begroting. Dit is in lijn met de systematiek van voorgaande begrotingen. In deze begroting is nog geen rekening gehouden met de uitkomsten van de septembercirculaire 2024. Hierover wordt u, zoals gebruikelijk, separaat geïnformeerd

Meerjarig niet-sluitende begroting
In bovenstaande tabel is te zien dat de jaarschijf 2025 structureel sluitend is, maar dat de jaren erna een tekort laten zien. Zoals eerder aangegeven gaan de komende jaren vanaf 2026 voor alle gemeenten gepaard met grote (financiële) opgaven en onzekerheden. In verband hiermee heeft de VNG in haar begrotingsadvies opgeroepen om al bij de Kadernota 2025 inzicht te geven in de onderwerpen waar de pijn van de korting op gemeenten het meeste gevoeld gaat worden door onze inwoners. Aan deze oproep hebben wij gehoor gegeven met het in de raad behandelde overzicht met besparingsopties over alle grote thema's in onze gemeentelijke begroting.

In lijn met het advies van de VNG en de oproep van uw raad bij de behandeling van de Kadernota 2025 lossen we de meerjarige tekorten vanaf 2026 nu niet op. Wel geven we inzicht in en werken we op basis van de opgedane inzichten toe naar een Kadernota 2026 waarin u als raad integraal de afweging kan maken tussen de verschillende opties. Met daarbij nog steeds de hoopvolle blik, maar ook de actiestand richting het Rijk om tijdig te erkennen dat de ingezette korting onverantwoord en onhoudbaar is en op lange termijn de kosten eerder zal verhogen dan doen afnemen. Voor een extra toelichting hierop zie ook paragraaf J. Maatregelen vanwege korting Gemeentefonds 2026.

Opbouw begroting
Evenals in voorgaande begrotingen starten we met een leeswijzer, gevolgd door een dekkingsplan. Daarna volgen de verplichte onderdelen: de beleidsbegroting met daarin de programma's, de indicatoren, de paragrafen en tenslotte een aantal financiële modellen en bijlagen.

Burgemeester en wethouders van Krimpenerwaard
de secretaris, de burgemeester,

J. Hennip Ir. J. Beenakker

LEESWIJZER

Uitgangspunten
Op 9 juli jl. zijn de kaders voor de begroting 2025 in uw gemeenteraad vastgesteld. Deze kaders zijn als uitgangspunt gehanteerd bij het opstellen van de begroting 2025-2028. Daarnaast vormen de structurele gevolgen van de 2e tussentijdse rapportage 2024, met daarin onder andere de gevolgen van de meicirculaire 2024, een belangrijk onderdeel van deze begroting. Ook is, zoals hieronder toegelicht, nog een aantal andere ontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Actuele saldi na mutaties meicirculaire 2024
Bij de behandeling van de kadernota 2025 hebben wij u door middel van een memo (d.d. 28 mei 2024) geïnformeerd over de, destijds, actuele verwachte meerjarige saldi voor de jaren 2025-2028. De in die memo gepresenteerde saldi zijn in onderstaand overzicht het vertrekpunt om de mutaties te verklaren ten opzichte van de in deze begroting gepresenteerde meerjarige saldi. Onder de tabel worden de aanpassingen kort toegelicht.

x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Saldo kadernota 2025	**-2.902**	**-10.094**	**-9.937**	**-10.533**
Totaal technische oplossingen in kadernota	2.620	4.444	5.655	6.706
Saldo na technische oplossingen	**-282**	**-5.650**	**-4.282**	**-3.827**
Mutaties:				
Meicirculaire 2024	4.017	6.141	5.732	5.746
Waarvan al opgenomen in de kadernota 2025	-4.500	-7.212	-7.324	-7.436
Aanvullende indexering Wmo	-	212	424	636
Gevolgen meicirculaire 2024 voor de technische oplossing	-904	-824	-847	-829
Actuele saldi na mutaties meicirculaire 2024 - cf memo d.d. 28 mei 2024 (a)	**-1.669**	**-7.333**	**-6.297**	**-5.710**
Mutaties na kadernota:				
2e tussentijdse rapportage 2024 (excl. Meicirculaire) (b)*	**-410**	**-277**	**-183**	**-276**
Actualisatie technische oplossingen				
-Hervormingsagenda 70%	*-338*	*-*	*-*	*-*
-Dividend Stedin	*143*	*241*	*184*	*184*
Totaal actualisatie technische oplossingen (c)	**-195**	**241**	**184**	**184**
Collegeprogramma				
Totaal	*-225*	*-475*	*-475*	*-475*
-meegenomen in kadernota 2025	*150*	*400*	*400*	*400*
Totaal collegeprogramma (d)	**-75**	**-75**	**-75**	**-75**
Ontwikkelingen				
-Inflatiecorrectie	*1.370*	*673*	*692*	*692*
-Personele lasten	*-1.530*	*-1.621*	*-1.836*	*-1.941*
-Bijdrage gemeenschappelijke regelingen	*615*	*598*	*602*	*795*
-Kapitaallasten	*861*	*666*	*1.402*	*682*
-Financieringslasten	*641*	*188*	*-41*	*-231*
-Mutaties reserves/voorzieningen	*-494*	*-943*	*-682*	*-390*
-Opbrengst belastingen/leges/overig	*9*	*-37*	*-22*	*34*
-Inkoopplan Jeugd en Wmo	*-808*	*-808*	*-808*	*-808*
-Overige mutaties	*-589*	*-210*	*-295*	*346*
Totaal van ontwikkelingen (e)	**75**	**-1.494**	**-988**	**-821**
Mutatie t.o.v.memo (b+c+d+e=f)	**-605**	**-1.605**	**-1.062**	**-988**
Saldo begroting 2025 (a+f=g)	**-2.274**	**-8.938**	**-7.359**	**-6.698**

Dekkingsplan				
-Inzet 10% surplus Algemene reserve vrij vermogen	*1.300*			
-OZB-opbrengst	*1.000*	*1.153*	*1.171*	*1.178*
Totaal dekkingsplan (h)	**2.300**	**1.153**	**1.171**	**1.178**
Saldo begroting na dekkingsplan (g+h)	**26**	**-7.785**	**-6.188**	**-5.520**

-/- is nadeel/lasten

*Het saldo van de meicirculaire 2024 is al verwerkt in het saldo van de memo bij (a) en is daarom gecorrigeerd op het saldo

van de 2e tussentijdse rapportage:

	2025	2026	2027	2028
Saldo conform tussentijdse rapportage (incl.Meicirculaire)	3.607	5.864	5.549	5.563
Effect Meicirculaire 2024	4.017	6.141	5.732	5.839
Saldo tussentijdse rapportage gecorrigeerd (excl.Meicirculaire)	**-410**	**-277**	**-183**	**-276**

2e Tussentijdse rapportage 2024
De structurele gevolgen van de 2e tussentijdse rapportage 2024 zijn verwerkt in de cijfers van de voorliggende begroting. In deze rapportage zijn onder andere de structurele gevolgen van de meicirculaire 2024 meegenomen. In de kadernota 2025 en de daaropvolgende memo was al rekening gehouden met voordelige effecten uit de meicirculaire. Daarom wordt het saldo van de 2e Tussentijdse rapportage bovenstaand gepresenteerd zonder de effecten van de circulaire. Door middel van een raadsinformatiebrief (RIB) van 11 juni jl. bent u geïnformeerd over de financiële effecten van de meicirculaire 2024.

Collegeprogramma
De financiële vertaling van de inspanningen uit het collegeprogramma is verwerkt in deze begroting. Per programma is een toelichting opgenomen van de inspanningen en daaraan gekoppelde middelen.

Ontwikkelingen
Er is sprake van een aantal ontwikkelingen in zowel de lasten als de baten die vanaf 2025 in de begroting zijn verwerkt. De gepresenteerde bedragen betreft de afwijkingen ten opzichte van de in de kadernota 2025 reeds meegenomen bedragen. Het gaat onder andere om de volgende mutaties.

- *Inflatiecorrectie*
  Op basis van de meicirculaire 2024 is voor 2025 rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 2,3%. Vooruitlopend op de circulaire was in de kadernota 2025 al gerekend met een bedrag voor inflatiecorrectie van € 2,6 miljoen. Onderdeel hiervan zijn is de correctie voor toekomstige lastenstijgingen van beheerplannen die onder voorzieningen liggen. Eén daarvan is het IBOR. Naar verwachting gaat het nieuwe Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) in 2026 in. Dit betekent dat de in de afgelopen jaren voor 2025 opgebouwde post voor inflatiecorrectie nu kan vrijvallen. Dit leidt tot een incidenteel voordeel van ca. € 700.000 in 2025.

- *Personele lasten*
  Vooruitlopend op de uitkomsten van de cao-onderhandelingen voor 2025 is vooralsnog rekening gehouden met een structurele loonstijging van 4,4%. Dit is conform de in de meicirculaire 2024 gepresenteerde verwachte loonontwikkeling. In de kadernota is gerekend met een lagere basis aan totale loonsom, waardoor de verwachte stijging lager uitkwam. Dit is nu gecorrigeerd. Ook zijn de lasten van de in deze begroting opgenomen aanvragen voor formatie hier opgenomen.

- *Indexering bijdrage gemeenschappelijke regelingen*
  In de kadernota is gerekend met een stijging van de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen met gemiddeld 10%. De begrotingen 2025 zijn opgesteld op basis van de afspraken die hierover zijn gemaakt binnen de Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen (FKGR). Dit leidt tot een lagere stijging van de bijdragen dan waarmee aanvankelijk was gerekend.

- *Kapitaallasten*
  De kapitaallasten (rente en afschrijvingen) zijn bijgesteld naar aanleiding van aanpassing van de staat van investeringen op basis van onder andere de jaarrekening 2023 en de kadernota 2025. Het betreft zowel voor- als nadelige mutaties. Onderdeel hiervan zijn ook de mutaties op de kapitaallasten binnen de gesloten complexen van afval en riolering. Deze worden verrekend met de tarieven en zijn daardoor niet van invloed op het saldo van de begroting. De lagere kapitaallasten zijn het gevolg van het aanpassen van de jaarschijven waarin geplande

investeringen gereed zijn. De investeringen zoals opgenomen in het meerjareninvesteringsplan (zie ook model 6) zijn hierin meegenomen.

- *Financieringslasten*
  Om het door uw gemeenteraad vastgestelde en nog vast te stellen beleid te kunnen uitvoeren moeten financieringsmiddelen worden aangetrokken. Hierdoor neemt de schuldpositie van de gemeente, en daarmee ook de rentelasten, in de komende jaren toe. In de kadernota is hierop reeds geanticipeerd. Wel is het zo dat dat de financieringslasten in de jaarschijven 2025 en 2026 minder fors stijgen dan in de kadernota was voorzien. Dit komt met name doordat we er rekening mee houden dat er in deze jaren ook nog sprake is van aanvullende rentebaten. Voor meer inzicht hierin verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering.

- *Mutaties reserves en voorzieningen*
  Door lagere onttrekkingen aan en/of hogere stortingen in reserves en voorzieningen is in deze meerjarenbegroting sprake van een voordeel. Tegenover de reservemutaties staan lasten en baten die zijn meegenomen in één van de andere hier gepresenteerde onderdelen, waardoor het effect op de begroting budgettair neutraal is. Eén van die onderdelen betreft de kapitaallasten.

- *Opbrengst belastingen/leges/overig*
  In de kadernota is rekening gehouden met toename van de opbrengsten voor onder andere leges en belastingen met ca. € 800.000. Dit is in lijn met het bedrag wat hiervoor nu in de begroting is geraamd.

- *Inkoopplan Jeugd en Wmo*
  Met de raadsinformatiebrief (RIB) van 2 juli jl. bent u geïnformeerd over de verwachte financiële gevolgen van het regionale inkoopplan Jeugd en Wmo 2025. In de kadernota is hiervoor al € 1.220.000 aan lasten opgenomen. In de RIB is aangegeven dat de stijging van de gemiddelde tarieven 9% bedraagt en daarmee hoger is dan de 5% waarmee in de kadernota was gerekend. Hierdoor werd rekening gehouden met een mogelijke aanvullende lastenstijging van bijna € 1,1 miljoen. Het daadwerkelijke verwachte effect valt nu lager uit en is bijgesteld naar ca. € 800.000.

- *Overige mutaties*
  Dit betreft meerdere incidentele en structurele aanpassingen en aanvragen. Voor een toelichting op de aanvragen verwijzen wij naar model 5 – Nieuw beleid

Dekkingsplan
Om het in 2025 gepresenteerde tekort van bijna € 2,3 miljoen te dekken zijn in deze begroting de onderstaande dekkingsvoorstellen verwerkt.

- *Inzet 10% surplus Algemene reserve vrij vermogen*
  In lijn met het door uw gemeenteraad aangenomen amendement zetten wij in deze begroting € 1,3 miljoen van de maximaal toegestane ca. € 1,4 miljoen van het surplus van de ARvv vermogen in om jaarschijf 2025 sluitend te krijgen.

- *OZB-opbrengst*
  Door de Ozb-opbrengst aanvullend te verhogen met 7% is sprake van een structurele aanvullende opbrengst van € 1 miljoen. Als gevolg van areaalaanpassingen stijgt dit bedrag meerjarig. Doordat het tarief van de afvalstoffenheffing voor 2025 gelijk blijft aan 2024 is het effect van de extra OZB-stijging op de woonlasten relatief beperkt.

Opbouw begroting
De opbouw van de begroting is voorgeschreven en is dan ook in lijn met voorgaande jaren. Het eerste onderdeel is de beleidsbegroting. Hierin zijn de programma's, BBV indicatoren en paragrafen opgenomen.

Programma's
Alle programma's kennen een uniforme opzet. Er wordt gestart met een inleidende tekst met daarin een korte toelichting op de inhoud van het betreffende programma en een toelichting op de belangrijkste landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen die we voor dit programma zien voor de komende periode. Vervolgens zijn de onderdelen uit het collegeprogramma per programma opgenomen. Dit is de vertaling

van de ambities uit het door uw raad vastgestelde coalitieakkoord. De ambities uit het collegeprogramma zijn uitgewerkt naar doelen, indicatoren, inspanningen en exploitatielasten. In het programma is aangegeven of sprake is van incidentele dan wel structurele kosten voor de jaarschijf 2025. De structurele kosten zijn ook verwerkt in de cijfers van de jaarschijven 2026-2028 die in de begroting zijn opgenomen. Deze systematiek betekent dat investeringsbedragen voor 2025 en hieruit voortvloeiende kapitaallasten niet expliciet in het betreffende programma staan opgenomen. De kapitaallasten maken onderdeel uit van de komende jaarschijven in het financieel overzicht per programma. De investeringen zijn opgenomen in het meerjarig investeringsprogramma (model 6).
Het totale werkpakket van de gemeente kan worden opgedeeld in nieuwe speerpunten uit het collegeprogramma en overige, zogenaamde going concern, taken. In het financiële overzicht dat per programma wordt gepresenteerd, zijn de volledige lasten en baten per programma opgenomen. Inhoudelijk gaan wij in de programma's alleen expliciet in op de onderdelen uit het collegeprogramma voor komend jaar. Hierover rapporteren wij gedurende 2025, door middel van de geëigende planning & control documenten, aan u. Voor de overige onderdelen geldt dat wij alleen in financiële zin verantwoording afleggen.

Indicatoren
In de programma's zijn indicatoren opgenomen die behoren bij onze ambities en doelstellingen. Op deze indicatoren sturen wij door middel van beleid actief. Daarnaast zijn gemeenten op grond van het BBV verplicht een basisset met overige indicatoren te presenteren. Een overzicht hiervan is opgenomen na de programma's vanaf pagina 53.

Paragrafen
Met ingang van het jaar 2023 zijn er 8 verplicht voorgeschreven paragrafen. De Openbaarheidsparagraaf is er als laatste verplichte bijgekomen. In artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

Daarnaast staat het de gemeente vrij om naar eigen inzicht paragrafen toe te voegen om een bepaald onderdeel van de begroting nader toe te lichten. Sinds de jaarrekening 2022 kiezen wij er voor om een aparte paragraaf Opvang vluchtelingen op te nemen. Aangezien dit thema nog steeds actueel is, nemen we deze paragraaf ook weer op in deze begroting. Daarnaast hebben we in aansluiting op het vanuit de VNG ontvangen begrotingsadvies 2025-2028 een paragraaf 'Maatregelen vanwege korting gemeentefonds 2026' opgenomen. Hierin kunnen de maatregelen worden beschreven die we moeten nemen of voornemens zijn te nemen om de verwachte financiële gevolgen van de kortingen door het Rijk het hoofd te kunnen bieden. Indien alle gemeenten dit op een min of meer soortgelijke wijze inzichtelijk maken, ontstaat landelijk een goed totaaloverzicht van de keuzes die gemeenten moeten maken.

Het tweede deel van de begroting is de financiële begroting en meerjarenraming met een aantal verplichte financiële modellen en bijlagen.

BESTEMMING RESULTAAT

De begroting laat een saldo zien van € 26.000 voordelig in 2025. In de jaren daarna daalt het saldo naar € 5,5 miljoen tekort in 2028. In lijn met voorgaande begrotingen is ook in deze begroting incidenteel een beroep gedaan op bestemmingsreserves en de Algemene reserve vrij vermogen. In onderstaande tabel is dit weergegeven.

Bedrag x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Saldo begroting voor incidentele inzet reserves	-1.997	-8.552	-6.501	-5.498
Incidentele inzet reserves:				
Duurzaamheid	362	361	361	28
Begrotingstekort	9.049			
Omgevingsplannen	-50	-50	-50	-50
WGA claim	-40	-40	-40	-40
Onderwijshuisvesting	-571	-470	0	-
Sport	95	49	43	40
Strategische verwerving	14	14	-	-
Egalisatiereserve ICT	303	-	-	-
Sociaal domein	63	-	-	-
Bedrijfsvoering	16	-23		-
Begraven	46	21	21	
Degeneratievergoeding	1.000	740	-	-
Gebiedsprocessen	200	200	-	-
Grondexploitatie	-8	-35	-20	-
Algemene reserve	-8.456	-	-	-
Totaal incidentele inzet reserves	**2.023**	**767**	**315**	**-22**
Saldo begroting	**26**	**-7.785**	**-6.186**	**-5.520**

-/- is nadeel/lasten

Voorgesteld wordt het positieve saldo voor 2025 toe te voegen aan de Algemene reserve vrij vermogen. Voor de negatieve saldi van de jaarschijven 2026-2028 wordt voorgesteld deze vooralsnog niet te dekken. Op deze wijze blijven de verwachte tekorten zichtbaar en wordt niet de indruk gewekt dat we de tekorten ondanks lagere rijksbijdragen zelf op kunnen lossen.

Saldo Algemene reserve vrij vermogen

Het saldo van de Algemene reserve vrij vermogen is beschikbaar om eventuele toekomstige tegenvallers op te kunnen vangen. Deze reserve geeft meerjarige het volgende beeld.

Bedrag x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Stand 1-1	21.601	13.503	13.503	13.503
Mutatie saldo	-	-	-	-
Overige mutaties	8.756	-	-	-
Claims:				
Weerstandsvermogen	-3.612	-	-	-
Oekraïne	-5.523	-	-	-
Algeracorridor	-3.950	-	-	-
Afboeking boekwaarde scholen e.d.	-1.200			
Amendement A19-20 Herbestemmen reserve ontwikkeling kernen	-1.269			
Totaal claims	**-15.554**	**0**	**0**	**0**
Saldo na inzet claims	**14.803**	**13.503**	**13.503**	**13.503**
Inzet 10% surplus algemene reserve	1.300			
Saldo 31-12	**13.503**	**13.503**	**13.503**	**13.503**

-/- is nadeel/lasten

Voor een totaaloverzicht van de reserves en voorzieningen verwijzen wij u naar model 8.

BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Dit programma behandelt de overkoepelende taakvelden van het bestuur, de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie en de relatie tussen de burger en het bestuur van de gemeente Krimpenerwaard. Betrokken en betrouwbaar in dienstverlening staan hierin centraal. De gemeente Krimpenerwaard staat voor een uitstekende dienstverlening. Speerpunten zijn betrouwbaar, snel, digitaal waar het kan en op maat waar nodig of gewenst.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor burgerzaken, bestuurlijke samenwerking, ondersteuning van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad.

Ontwikkelingen Bestuur en ondersteuning 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen
De overheid staat onder constante druk door hoge verwachtingen van burgers, wat botst met de toenemende complexiteit van gemeentelijke taken. Dit brengt financiële risico's, imagoschade en het risico dat de gemeente niet betrouwbaar overkomt. Door maatschappelijke veranderingen zoals meer burgerparticipatie en digitalisering, is het essentieel om de juridische kwaliteit systematisch te bewaken.

Lokale ontwikkelingen
Risicomanagement en compliance wordt steeds belangrijker in de bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisatie. Juridische kwaliteit is daarvan een belangrijke component. We zien daarom dat er steeds meer behoefte is aan het meten van en het systematisch bewaken van de juridische kwaliteit. Hierdoor kan gestuurd worden op - het al dan niet accepteren van - de juridische risico's.

Dienstverlening: Inwoner centraal

AMBITIE	Het is onze ambitie dat inwoners, ondernemingen en organisaties ook echt een verschil gaan merken in onze dienstverlening. We denken vanuit onze inwoners en streven naar meer nabijheid. We richten ons met name op zoveel mogelijk persoonlijk contact tussen bestuur, inwoners, organisaties en ondernemers. We zetten in op het eenvoudiger en sneller aanvragen van (digitale) producten en diensten.
ER-DOEL	We werken proactief aan een dienstverlening die meer op de vraag gericht is.
WE METEN	De klanttevredenheid via KlantinFocus.
	Algemene indicator is de driejaarlijkse burgerpeiling.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Als de vraag naar onze dagelijkse dienstverlening toeneemt, zetten we meer mensen in op de uitvoering.
	We investeren in datagedreven werken, waardoor we gerichter kunnen werken, sturen en verantwoorden.
MIDDELEN 2025	-

Burger- en overheidsparticipatie

AMBITIE	Betere en meer gedragen besluitvorming door burger- en overheidsparticipatie.
ER-DOEL	We betrekken inwoners en ondernemers meer en beter bij initiatieven.
WE METEN	Het al dan niet realiseren van het digitaal participatieplatform.
	Het aantal ontwikkelde participatie-instrumenten.
	Het aantal burger- en overheidsparticipatietrajecten per jaar via het platform.
INSPANNINGEN 2025	We inventariseren de mening van onze inwoners via de driejaarlijkse burgerpeiling
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We organiseren burger- en overheidsparticipatie als vast onderdeel van beleid, initiatieven en projecten.
MIDDELEN 2025	-

Realisatie nieuw gemeentekantoor

AMBITIE	Het realiseren van een nieuwe huisvesting voor de gemeentelijke organisatie, gunstig gelegen en goed bereikbaar voor alle inwoners van de Krimpenerwaard.
ER-DOEL	We starten uiterlijk 2024 (onder voorbehoud van bezwaar en beroep) met de bouw van een 'Huis voor de gemeente' als centrale werk- en ontmoetingsplek.
WE METEN	De realisatie van de nieuwe huisvesting waarbij we rekening houden met de vastgestelde uitgangspunten.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Afronden van de bouw, de oplevering en het in gebruik nemen van de nieuwe huisvesting.
MIDDELEN 2025	-

Structureel sluitende begroting

AMBITIE	We maken continu de afweging tussen inzet om onze ambities te bereiken, uitvoering van wettelijke taken, redelijke lasten voor onze inwoners en een gezonde financiële positie. Bij eventuele bezuinigingsscenario's zijn participatie en draagvlak van belang.
ER-DOEL	We blijven een financieel stabiele en gezonde gemeente.
WE METEN	Structurele exploitatieruimte >=0%
	Netto schuldquote <=100%
INSPANNINGEN 2025	Verbeteren efficiëntie en informatievoorziening van de financiële processen en documenten door het werken met een nieuw financieel pakket.
	Stapsgewijs voorbereiden van keuzes over de opties om te komen tot een sluitende begroting voor 2026 en verder.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Doorvoeren van de keuzes in het kader van een structureel sluitende begroting in het beleid en de uitvoering van de organisatie.
MIDDELEN 2025	-

Samenwerking met andere overheden

AMBITIE	De gemeente Krimpenerwaard werkt positief, vanuit een zelfbewustzijn en met oog voor eigen ambities, samen met andere overheden. Om zo doelen op het gebied van woningbouw en werkgebieden, de toekomst van het landelijk gebied, bereikbaarheid en gezamenlijke taken op het gebied van het sociaal domein dichterbij te brengen.
ER-DOEL	We bereiken meer samen met andere overheden.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2025	De regio realiseert in 2025 een concreet programma voor drie centrale opgaven van Midden-Holland: 1. duurzame groei 2. bereikbaarheid 3. economische vitaliteit Langs deze lijn worden regio-activiteiten geprioriteerd en resultaten inzichtelijk gemaakt. Hiertoe wordt de regio versterkt en ingericht als een overzichtelijk regionaal programmabureau.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We (blijven) participeren in regionale samenwerking, we lobbyen en trekken proactief samen op met andere overheden n om de Krimpenerwaard voor nu en in de toekomst vitaal te houden.
	We versterken de uitvoeringskracht in de regio.
MIDDELEN 2025	Structureel: 200.000 bijdrage regio M-H

Aantrekkelijk werkgeverschap

AMBITIE	Door zich te profileren als een aantrekkelijk werkgever wil de gemeente Krimpenerwaard nu en in de toekomst goed personeel behouden en werven.
ER-DOEL	We zijn een aantrekkelijker werkgever.
WE METEN	De instroom, doorstroom en uitstroom van personeel.
	Medewerkerstevredenheid.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Verdere uitrol van alle onderdelen van het strategisch P&O plan die een bijdrage leveren aan het aantrekkelijk werkgeverschap.
MIDDELEN 2025	-

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Regio Midden Holland
- Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)
- Streekarchief Midden Holland
- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
- Oasen BV
- Stedin

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financien van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten	-33.752	-35.064	-35.785	-38.721	-39.597	-40.243
Baten	122.454	127.072	137.300	133.012	134.694	136.970
Saldo van baten en lasten	**88.701**	**92.007**	**101.515**	**94.291**	**95.097**	**96.728**
Stortingen	-19.691	-11.344	-9.806	-734	-710	-710
Onttrekkingen	16.867	16.400	11.917	1.228	1.183	1.236
Mutaties reserves	**-2.823**	**5.057**	**2.111**	**495**	**472**	**526**
Geraamd resultaat	**85.878**	**97.064**	**103.626**	**94.786**	**95.569**	**97.253**

VEILIGHEID

Binnen dit programma staat de gemeente Krimpenerwaard samen met inwoners, bedrijven en partners voor een gemeente die veilig is en voelt op het gebied van wonen, werken en leven. In het veiligheidsdomein heeft de gemeente vooral een regierol. De gemeente kan het echter niet alleen. Naast de hulpverleningsorganisaties, zoals politie en brandweer, hebben bedrijven en inwoners ook een eigen verantwoordelijkheid. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor onder andere het organiseren van de crisisbeheersing.
In dit programma zijn de middelen opgenomen voor onder andere onze deelname aan de Veiligheidsregio Hollands Midden, handhaving van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en crisisbeheersing.

Ontwikkelingen Veiligheid 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen
Binnen het veiligheidsveld zien wij dat de aanpak van ondermijning een steeds grotere plaats inneemt. Voorbeelden hiervan zijn witwassen en criminaliteit rondom verdovende middelen, maar ook de aankoop van vastgoed en bedrijven met crimineel verkregen middelen. Een effectieve aanpak vraagt een georganiseerde overheid die alle middelen en instrumenten inzet die tot haar beschikking staan.
Wij zien daarnaast dat er steeds meer taken terecht komen bij onze buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's.) Het is afwachten hoe dit zich verder gaat ontwikkelen.

Lokale ontwikkelingen
Politie eenheid Den Haag gaat zich meer richten op digitale criminaliteit. Lokaal gaan we ons daar, in samenwerking met onder andere Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC), bij aansluiten.

Met betrekking tot de lokale aanpak van ondermijning gaan wij door met het organiseren van integrale controles. Daarnaast heeft de preventieve aanpak van ondermijning in het buitengebied prioriteit.

Ondermijning

AMBITIE	Wij borgen de structurele aanpak van ondermijnende criminaliteit.
ER-DOEL	We pakken ondermijning structureel beter aan.
WE METEN	Het percentage bestuurlijke rapportages, afkomstig van de politie, dat in behandeling wordt genomen.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We nemen 100% van de bestuurlijke rapportages van de politie in behandeling.
	We brengen Meld Misdaad Anoniem meer onder de aandacht bij inwoners en bedrijven.
	We geven voorlichting aan inwoners en collega's over de verschillende onderwerpen op het gebied van ondermijning. Ook brengen we de functionaris mensenhandel onder de aandacht.
	We organiseren jaarlijks integrale controles op o.a. bedrijventerreinen.
MIDDELEN 2025	-

Betrekken van inwoners en bedrijven bij veiligheid

AMBITIE	Samen werken aan veiligheid met inwoners, bedrijven, organisaties en partners, waarbij de boa's het visitekaartje zijn van de gemeente op het gebied van schoon, heel en veilig.
ER-DOEL	We nemen gezamenlijk meer verantwoordelijkheid voor veiligheid.
WE METEN	Groei aantal werkgroepen Samen Veilig Ondernemen (voorheen Keurmerk Veilig Ondernemen).
	Het aantal WhatsApp groepen
	Het aantal deelnemers aan burgernet
INSPANNINGEN 2025-2028	De boa's werken projectmatig en kerngericht. Ook brengen zij veiligheid onder de aandacht op sociale media.
	We vragen blijvend aandacht voor WhatsAppbuurtpreventie, Burgernet, Meld Misdaad Anoniem en andere burgerparticipatiemogelijkheden op het gebied van veiligheid. We gebruiken daarvoor onze sociale media kanalen actiever. Burgernet werkt niet langer met deelnemers maar met een App waar we aandacht voor vragen
MIDDELEN 2025	-

Digitale veiligheid

AMBITIE	Vergroten van de bewustwording en weerbaarheid op het gebied van digitale veiligheid.
ER-DOEL	We vergroten de bewustwording en weerbaarheid op het gebied van digitale veiligheid.
WE METEN	Het aantal deelnemers aan het online spel HackShield.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We hebben jaarlijks minimaal 3 activiteiten op het gebied van digitale veiligheid.
	Wij gaan door met het aanbieden van HackShield. Eind 2025 heeft HackShield minimaal 600 deelnemers.
	We vragen op onze sociale media aandacht voor de verschillende onderwerpen op het gebied van digitale veiligheid, waaronder HackShield. Ook is digitale veiligheid een onderwerp bij de werkgroepen Samen Veilig Ondernemen.
	We onderzoeken hoe we de doelgroep ouderen en andere kwetsbare volwassen inwoners effectief voor kunnen lichten over digitale veiligheid.
MIDDELEN 2025	-

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)
- HECHT (v.h. RDOG Hollands Midden)

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten	-5.364	-5.884	-6.160	-6.028	-6.017	-6.017
Baten	98	156	164	164	164	164
Saldo van baten en lasten	**-5.266**	**-5.729**	**-5.996**	**-5.864**	**-5.854**	**-5.854**
Onttrekkingen	32	150	145	0	0	0
Geraamd resultaat	**-5.234**	**-5.579**	**-5.851**	**-5.864**	**-5.854**	**-5.854**

VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard samen met inwoners en bedrijven aan een zo goed mogelijk bereikbare en verkeersveilige gemeente voor alle vormen van vervoer. Wij willen een balans creëren tussen bereikbaarheid, omgevingskwaliteit en duurzame mobiliteit. Dit doen wij door het versterken van het netwerk, beter benutten van de bestaande infrastructuur met aandacht voor de verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit.
In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van het verkeersbeleid en het onderhouden en in stand houden van de wegen, parkeervoorzieningen, openbare verlichting, civiele kunstwerken en de havens.

Ontwikkelingen Verkeer, vervoer en waterstaat 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen
We volgen de landelijke ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit en indien nodig vertalen we de ontwikkelingen in beleid en uitvoering van gemeentelijke taken.
In samenwerking met de regio wordt toegewerkt naar een visie laadinfra en duurzame mobiliteit. Ook kijken we scherp mee met plannen voor groot onderhoud aan provinciale en rijkswegen.

Lokale ontwikkelingen
Met ingang van de winterdienstregeling 2024/2025 start de nieuwe OV-concessiehouder Qbuzz in de gemeente Krimpenerwaard. De verbeteringen aan de Algeracorridor zijn in de planvormingsfase. Hier zijn we als gemeente nauw bij betrokken.

Bereikbaarheid

AMBITIE	Voor de vitaliteit van het gebied, voor bewoners en voor ondernemers, is een betere doorstroming van de ontsluitingen richting Gouda en Rotterdam belangrijk. We zetten in op een duurzame en complete aanpak van de mobiliteitsvraag. We hebben speciale aandacht voor specifieke en kwetsbare groepen in het kader van toegankelijkheid van het openbaar vervoer.
ER-DOEL	We versterken onze samenwerking om bereikbaarheid in brede zin te verbeteren.
WE METEN	Veranderingen in het aanbod van de wegcapaciteit van de auto en veranderingen in het aanbod van capaciteit van de alternatieven voor de auto.
INSPANNINGEN 2025	Er wordt verdere uitwerking gegeven aan de acties en projecten voortkomend uit het Omgevingsprogramma Mobiliteit.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We brengen bij iedere aanbesteding van concessies voor het openbaar vervoer de belangen in van de Krimpenerwaard en oefenen zoveel mogelijk invloed uit op de uitvraag. Dat doen we in regionaal verband (Midden Holland).
MIDDELEN 2025	-

Verkeersveiligheid

AMBITIE	We hechten veel waarde aan de verkeersveiligheid van onze gemeente. We zetten daarom in op veilige schoolfietsroutes, een adequate aanpak van onveilige situaties en het vergroten van het bewustzijn onder inwoners.
ER-DOEL	We willen de verkeersveiligheid in de Krimpenerwaard gericht verbeteren.
WE METEN	Ongevallendata (op basis van politieregistratie, gericht op wat er fout is gegaan).
	Risicobenadering verkeersveiligheid (op basis van studie adviesbureau DTV, gericht op wat er fout kan gaan).
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Opstellen en vaststellen uitvoeringsprogramma van het Omgevingsprogramma Mobiliteit.
	Er wordt verdere uitwerking gegeven aan de acties en projecten voortkomend uit het Omgevingsprogramma Mobiliteit.
	We treffen jaarlijks bij twee basisscholen maatregelen om de schoolomgeving verkeersveiliger te maken. Dit doen we in samenwerking met de scholen.
MIDDELEN 2025	-

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)
- Veerdienst Schoonhoven

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten	-11.169	-12.456	-12.907	-13.332	-12.645	-12.588
Baten	2.704	1.863	1.131	1.131	1.131	1.056
Saldo van baten en lasten	**-8.464**	**-10.593**	**-11.776**	**-12.201**	**-11.513**	**-11.532**
Stortingen	-1.700	-800	0	0	0	0
Onttrekkingen	349	1.049	1.131	875	135	135
Mutaties reserves	**-1.351**	**249**	**1.131**	**875**	**135**	**135**
Geraamd resultaat	**-9.815**	**-10.344**	**-10.645**	**-11.326**	**-11.379**	**-11.397**

ECONOMIE

Met dit programma stimuleert de gemeente het ondernemers- en vestigingsklimaat. In dit programma staan ook activiteiten gericht op het "op de kaart zetten" van de gemeente. Dit doen we samen met ondernemers, organisaties, provincie en andere gemeenten.
In dit programma zijn middelen opgenomen voor de dienstverlening aan ondernemers, (samenwerkings-)projecten van arbeidsmarkt en onderwijs, de herstructurering van bedrijfslocaties, investeringen in winkelgebieden en de transitie naar een toekomstbestendige landbouw.

Ontwikkelingen Economie 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen
Voor 2025 verwachten we een licht herstel van de economische groei en blijft de inflatie naar verwachting gelijk aan 2024. De verwachting wat betreft de werkloosheid is dat deze in 2025 iets zal oplopen. De vergrijzing heeft niet alleen gevolgen voor de kosten van zorg en AOW maar werkt ook dempend op de toename van het arbeidsaanbod. Het belang van een volwaardige maakindustrie (en het beperken van strategische afhankelijkheid) wordt steeds meer benadrukt door de Europese Unie. Digitalisering, voldoende vakbekwaam personeel en de circulaire economie vormen belangrijke opgaven.

Regionaal wordt gewerkt aan een innovatie uitvoeringsagenda Midden-Holland in combinatie met een duidelijker profiel van de regio.

Het tekort aan vakbekwaam personeel in onder andere de (hoogwaardige) maakindustrie, de technische sector, ICT, zorgsector, onderwijs en de bouw blijft groot. Het is daarom belangrijk om te blijven werken aan een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Er komen grote opgaven op de landbouwsector af. Via gebiedsprocessen in het kader van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) wordt gewerkt aan een toekomstbestendig, leefbaar, gezond en vitaal platteland. Om er voor te waken dat een top down benadering de provincie de overhand krijgt is het van belang dat de gemeente haar eigen positie inneemt in deze gebiedsprocessen. Daarom werken we door aan de formulering van gemeentelijk beleid voor landbouw en initiëren we eigen onderzoek om het gemeentelijk perspectief op het ZH-PLG te onderbouwen.

Lokale ontwikkelingen
We zetten in op krachtig lokaal ondernemerschap in Krimpenerwaard. Dat vraagt onder andere ruimte voor de ontwikkeling van het lokaal gewortelde bedrijfsleven, een goede samenwerking met het onderwijs en een levensvatbare agrarische sector.

Er wordt uitvoering gegeven aan de vastgestelde Bedrijventerreinenvisie Krimpenerwaard. We werken aan de Retailvisie die in 2025 in uitvoering komt.
Het Leerwerkbedrijf Krimpenerwaard gaat verder als Krimpenerwaard Werkt en wordt verder ontwikkeld om te blijven werken aan het bieden van kansen op de arbeidsmarkt en het bieden van voldoende stageplaatsen, om zo het tekort aan vakbekwaam personeel in belangrijke sectoren in Krimpenerwaard te verminderen. Er is vooral vraag naar vakbekwame medewerkers in de maakindustrie/techniek, transport en logistiek en de bouw.

Via gebiedsprocessen in het kader van het ZH-PLG verbinden we onze lokale ambities voor een toekomstbestendig en vitaal platteland aan de wettelijke (europese) opgaven en de doelstellingen van de provincie. Hierbij hebben we aandacht voor korte (voedsel)ketens en economische perspectieven die het buitengebied versterken.

We gaan aan de slag met opgaven op het gebied van wonen, werken en duurzaamheid om zo te werken aan vitale gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied.

Onderwijs en arbeidsmarkt

AMBITIE	Wij blijven samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven sterk inzetten op een goede afstemming tussen het onderwijs, het beschikbare arbeidspotentieel en de lokale werkgevers.
ER-DOEL	We willen de match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt verbeteren. Dit doen wij samen met onderwijsinstellingen en ondernemersorganisaties.
WE METEN	De resultaten van het gezamenlijke werkprogramma van de 3 O's: overheid, onderwijs, ondernemingen.
INSPANNINGEN 2025	Uitvoeren van het deelproject "Versterken samenwerking ondernemers, onderwijs, overheid, gericht op versterken van een inclusieve arbeidsmarkt.
	Uitvoeren van het deelproject "Doorontwikkeling scholing", gericht op onder meer het ontwikkelen van een bedrijfsschool voor de bouw/logistiek/techniek/zorg en de ontwikkeling van een Mbo-opleiding techniek
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Uitvoeren van het deelproject "Branchegerichte pilots" met als doel het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en ondernemers
	We monitoren of het ontwikkelde online platform voor leerlingen/studenten of werkenden en werkzoekenden woonachtig in Krimpenerwaard en omgeving voldoet aan de wensen
MIDDELEN 2025	-

Agrarische sector

AMBITIE	We denken mee over de versterking van het verdienmodel van de agrarische sector. Dit doen we samen met de agrarische ondernemers uit het gebied zelf. We werken hierbij intensief samen met provincie en waterschap. We werken samen aan de ontwikkeling naar een toekomstbestendige landbouw, met minder uitstoot van broeikasgassen en stikstof, hogere waterkwaliteit en met aandacht voor biodiversiteit.
ER-DOEL	We faciliteren een meer toekomstbestendige agrarische sector.
WE METEN	Aantal hectare bodemdalingremmende maatregelen (bron: gebiedsprocessen).
	Aantal agrariërs dat deelneemt aan gebiedsprocessen (bron: gebiedsprocessen).
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We continueren de faciliterende rol bij de gebiedsprocessen voor de planvorming ZH-PLG (klimaat, stikstof, natuur). We verbinden onze lokale ambities aan de wettelijke (europese) opgaven en de doelstellingen van de provincie. We brengen onze lokale ambities in in het ZH-PLG proces. Deze lokale ambities zijn onder andere een toekomstbestendige landbouw en een duurzaam beheer van het buitengebied.
MIDDELEN 2025	-

Ruimte voor bedrijvigheid

AMBITIE	Wij zetten in op het realiseren van voldoende ruimte voor de ontwikkelingsmogelijkheden van lokale bedrijven. Hiervoor zorgen we voor een heldere bedrijventerreinenstrategie en actieve lobby richting de provincie.
ER-DOEL	We zetten in op meer ruimte voor de duurzame ontwikkeling van lokaal gebonden bedrijven.
WE METEN	· Het aantal hectares bedrijventerrein. · De (lokale en regionale) behoefte aan bedrijventerreinen.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We implementeren de Bedrijventerreinen Visie op gebied van nieuwe bedrijventerreinen, revitalisering en beter benutten van bestaande bedrijventerreinen.
MIDDELEN 2025	-

Korte ketens in de agrarische sector

AMBITIE	Voedselvoorziening is cruciaal, zeker gezien de ontwikkelingen in de wereld. Onze agrariërs hebben, in relatie tot de recreatieve mogelijkheden, hierbij in de gemeente Krimpenerwaard een belangrijke rol. We stimuleren dat meer (voedsel)producten uit ons gebied terecht komen bij onze inwoners. 'Korte ketens tussen productie en verbruik maken de cirkel rond'.
ER-DOEL	We stimuleren dat meer voedselproducten uit ons gebied direct terechtkomen bij de klant.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We onderhouden een netwerk met: Voedselfamilie Krimpenerwaard, Rotterdam de Boer op en Cheese Valley.
	We koppelen initiatieven voor korte ketens aan initiatieven voor recreatie en toerisme (onder andere Stichting Promotie Krimpenerwaard).
	We kennen (leader)subsidies toe om initiatieven op het gebied van korte ketens en streekproducten te stimuleren.
MIDDELEN 2025	-

Vitale winkelgebieden

AMBITIE	Wij zetten in op versterking van de detailhandelstructuur en waar mogelijk het op peil houden van het huidige winkelaanbod.
ER-DOEL	We versterken de beleving en aantrekkelijkheid van onze winkelgebieden.
WE METEN	Het aantal winkels, het aantal vierkante meters winkelaanbod, leegstand, waardering (via tweejaarlijkse koopstromenonderzoek). (bron 2021: kso2021.nl)
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We versterken de (onderlinge) samenwerking van en met winkeliersverenigingen via reguliere overleggen en via de bestaande samenwerkingsverbanden. Hierbij hebben we aandacht voor lokaal kopen.
	We bepalen in overleg met de winkeliersverenigingen welke acties nodig zijn aan de hand van de resultaten van de herijking retailvisie Krimpenerwaard en bijbehorende lokale uitvoeringsagenda. Ook het koopstromenonderzoek wordt hierbij betrokken. Deze acties voeren we uit.
MIDDELEN 2025	-

Bodemdaling

AMBITIE	We zetten ons in om bodemdaling te verminderen en wisselen hierover kennis uit.
ER-DOEL	We zetten binnen en buiten de bebouwde kom in op minder bodemdaling.
WE METEN	We monitoren de effecten en wisselen actief ervaringen uit met andere gemeenten.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We werken samen met Waterschappen en Provincie om bodemdaling in het landelijk gebied tegen te gaan.
	We nemen deel aan het platform Slappe Bodem.
	We experimenteren met de toepassing van (innovatieve) lichte ophoogmaterialen onder wegen en achterpaden.
MIDDELEN 2025	-

Buitengebied

AMBITIE	Samen met onze partners (waaronder de agrarische sector) zoeken we naar economische perspectieven die het buitengebied versterken. We staan positief tegenover maatwerkoplossingen. Bijvoorbeeld op het gebied van bouwvlakken, windmolens tot een ashoogte tot 15 meter voor eigen energie-opwek, herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing en nevenactiviteiten in onder andere de recreatieve sfeer. Bij te nemen maatregelen bij de inrichting van het buitengebied en het voldoen aan (bijvoorbeeld stikstof-) opgaven van het Rijk zijn de ambities vanuit de gemeente leidend, waarbij wij rekening houden met de belangen van het Rijk
ER-DOEL	We vinden meer economische perspectieven die het buitengebied versterken.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We stellen een omgevingsprogramma landbouw vast, waarin concrete plannen en processen zijn uitgewerkt.
	We kennen (Leader)subsidies toe om initiatieven te stimuleren die agrariërs economisch perspectief kunnen bieden.
MIDDELEN 2025	-

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- N.v.t.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financien van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten	-1.462	-1.789	-1.348	-1.352	-1.141	-1.140
Baten	553	417	424	424	392	392
Saldo van baten en lasten	**-909**	**-1.372**	**-924**	**-928**	**-748**	**-748**
Stortingen	-801	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	1.175	584	213	213	13	13
Mutaties reserves	**374**	**584**	**213**	**213**	**13**	**13**
Geraamd resultaat	**-534**	**-788**	**-711**	**-714**	**-735**	**-735**

ONDERWIJS, SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Met dit programma stimuleert de gemeente het culturele en sportieve klimaat. Dit draagt bij aan de goede gezondheid, talentontwikkeling en participatie van inwoners. Ook draagt het bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de gemeente.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor de taakvelden Sportbeleid en activering, Sportaccommodaties, Culturele presentatie, -productie en -participatie, Musea Cultureel erfgoed, Media (waaronder het bibliotheekwerk), Openbaar groen en (openlucht) recreatie.

Ontwikkelingen Onderwijs, sport, cultuur en recreatie 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen
Het onderwijs heeft de opdracht toe te werken naar inclusiever onderwijs, zodat kinderen zoveel mogelijk binnen het reguliere (basis)onderwijs kunnen blijven. Tegelijkertijd heeft het onderwijs ook te maken met de maatschappelijke opgave van kansen(on)gelijkheid. We hebben te maken met prestatiedruk en maakbaarheidsdenken. De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt blijft een continue aandachtspunt.

Sport, cultuur en recreatie worden steeds meer verbonden met andere beleidsterreinen uit zowel het sociaal domein als het ruimtelijk domein. Sport, cultuur en recreatie zijn een middel om de sociale en fysieke leefomgeving van mensen te verbeteren en daarmee het welzijn en welbevinden van mensen te verhogen. In het verlengde hiervan heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een aantal uitkeringen bedoeld voor het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis gebundeld in één Brede Regeling specifieke uitkering (SPUK).
Door landelijk, regionaal en lokaal intensiever in te zetten op preventie en het versterken van de sociale basis proberen we de vraag naar zorg en ondersteuning (op langere termijn) te verminderen. Dit vraagt – in samenhang – te investeren in bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en gezond samenleven.

Lokale ontwikkelingen
Krimpenerwaard wil voor haar inwoners een leefbare gemeente zijn met vitale gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied. Daarvoor gaat aantrekkelijke en passende woningbouw hand in hand met een sterke sociale basis. Een sterke sociale basis met daarin een afwisselend en robuust voorzieningenniveau. We zetten in op een beweegvriendelijke omgeving, ruimte voor ontmoeting, positieve gezondheid, eenduidig beheer en exploitatie, ontwikkeling van een integrale en lokale toegang, clustering van voorzieningen en het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties. Hierbij werken we samen met circa 700 partners actief in de sociale basis. Denk daarbij aan bibliotheken, sport- en cultuuraanbieders, de GGD en het onderwijs.

Vanuit het onderwijs is er in het najaar 2023 een pilot Inclusief onderwijs gestart op twee scholen in onze gemeente. Deze scholen werken, ieder op hun eigen manier, al inclusief en hebben de ambitie hierin verder te groeien. Als gemeente zijn we partner in deze pilot, waarin we samen met het onderwijs, kinderopvang en maatschappelijke partners ons inzetten voor een sterke pedagogische basis in gezinnen, scholen en wijken/kernen om kansengelijkheid te vergroten. We sturen op samenwerking en samenhang. We monitoren lopende interventies en kiezen voor effectief bewezen interventies, zoals Alert4You en schoolmaatschappelijk werk.

Buurtsportcoaches zijn actief bezig met de stimulering van sport, bewegen en cultuur. Zij ondersteunen verenigingen in hun organisatie en realiseren gezamenlijk passend aanbod voor de vraag van de inwoners. Hierbij is aandacht voor kwetsbare doelgroepen. De buurtsportcoaches werken samen met het onderwijs op het gebied van passend bewegingsonderwijs. Hierbij wordt verbinding gelegd met de lokale sport- en beweegaanbieders. In juli 2024 start er een Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) regisseur plus binnen de gemeente.

We werken aan een subsidieregeling ter ondersteuning van investeringen in huisvesting voor maatschappelijke voorzieningen op basis van cofinanciering. Voor 2025 is er een investeringskrediet

maatschappelijke voorzieningen beschikbaar om dit in te zetten. Eventuele hogere aanvragen voor 2025 worden met de gemeenteraad separaat besproken. Voor de kadernota 2026 komt het college met een financieel voorstel.

Onderwijs

AMBITIE	De gemeente wil inclusiever en toegankelijk onderwijs. Wij zetten daarbij in op goede en gezonde onderwijshuisvesting ook in de kleinere kernen met aandacht voor clustering van scholen en andere maatschappelijke voorzieningen.	
ER-DOEL	We zetten in op een veiliger en gezonder klimaat binnen de scholen vanuit zowel huisvesting als pedagogisch klimaat.	
SUBDOELEN	Onderwijshuisvesting is meer multifunctioneel, gezonder en duurzamer.	Meer kinderen doorlopen hun schoolloopbaan binnen het regulier (basis)onderwijs in Krimpenerwaard.
WE METEN	Percentage vroegtijdig schoolverlaters (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Het aantal opgeleverde schoolgebouwen.	
	Score voorzieningenniveau basisonderwijs (waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2025	Met de scholen werken we uit wat er per gebouw eventueel noodzakelijk is om het binnenklimaat te verbeteren.	We voeren het Uitvoeringsprogramma Onderwijsachterstanden 2022-2026 uit.
		We versterken de samenwerking tussen de verschillende professionals werkzaam in de scholen (Integraal arrangeren).
		We evalueren de uitkomsten van de pilot Inclusief onderwijs waarin meer samenhang wordt gebracht rondom de inzet van Alert4You, schoolmaatschappelijk werk en de brugfunctionaris (Gelijke Kansen Alliantie). De uitkomsten leiden naar verwachting tot een integraal en duurzaam plan Inclusief onderwijs, waarvan de kinderopvang eveneens onderdeel is.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Op basis van het IHP 2018 is gestart met een aantal nieuwbouwprojecten. Conform planning leveren we in de periode tot 2028 vier nieuwe schoolgebouwen op.	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Kansen(on)gelijkheid. Deze opgave richt zich ondermeer op het versterken van de pedagogische basis, inclusief onderwijs en het terugdringen van onderwijsachterstanden.
	We stimuleren scholen om te komen tot groene schoolpleinen.	
MIDDELEN 2025	-	Incidenteel: € 150.000 inzet Alert4You

Cultuur

AMBITIE	We versterken het rijke culturele leven in de gemeente en maken het zichtbaar. Dit doen wij door het nastreven van de doelen uit het Uitvoeringsprogramma Cultuur. We zetten in op culturele vorming en participatie van iedereen en vooral van de jeugd. Via kunst en cultuur zetten we in op het meer zichtbaar maken van de identiteit van de kernen. We verbinden verschillende culturele organisaties en initiatieven in de gemeente en versterken het cultureel ondernemerschap. Cultuur moet ook toegankelijk blijven voor mensen met minder financiële middelen.	
ER-DOEL	Meer inwoners ervaren een gezonde en cultuurrijke leefomgeving.	
SUBDOELEN	Meer cultuurparticipatie door jong en oud.	Betere zichtbaarheid van de identiteit van de kernen door de inzet van kunst en cultuur.
WE METEN	Percentage deelname jeugdfonds cultuur.	
	Percentage dat geen lid is van vereniging of organisatie in klas 4 van het voorgezet onderwijs (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Aantal scholen en culturele instellingen dat deelneemt aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024	
INSPANNINGEN 2025	We nemen deel aan het subsidieprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028.	In 2025 bereiden we de verhuizing voor van de bibliotheek in Schoonhoven naar de nieuwe locatie in het Dienstencentrum.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Het huidige Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 is nog actueel. Het programma wordt met een jaar verlengd	
MIDDELEN 2025	-	-

Sport

AMBITIE	We willen de maatschappelijke kracht van sport benutten. Dit doen we samen met sportaanbieders, welzijnsinstellingen en onderwijs. Naast sport bij een vereniging stimuleren we bewegen en sporten in de openbare ruimte. Sport moet toegankelijk zijn en blijven voor mensen met minder financiële middelen.	
ER-DOEL	Meer inwoners bewegen voldoende.	
SUBDOELEN	Meer inwoners hebben een gezonde levensstijl en gezond gewicht.	Meer samenwerking met en tussen sportaanbieders en andere maatschappelijke partners.
WE METEN	· Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	· Percentage inwoners met overgewicht. (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl)	
INSPANNINGEN 2025	We voeren de activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 uit, waaronder de inzet van de JOGG-regisseur plus en de Gezonde School-aanpak.	Sturen op de uitvoering van de Stimuleringsopdracht Sport, Gezondheid en Cultuur.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We voeren de activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 uit.	De Stimuleringsopdracht Sport, Gezondheid en Cultuur wordt door Team Sportservice Krimpenerwaard volgens het uitvoeringskader uitgevoerd en wordt voortdurend op basis van kennis en ontwikkelingen bijgestuurd.
		We stellen het beheermodel Sport op en starten met de implementatie ervan.
MIDDELEN 2025	-	-

Recreatie en Toerisme

AMBITIE	Wij faciliteren en stimuleren nieuwe bestaande recreatieve voorzieningen, waaronder overnachtingsmogelijkheden. Wij staan voor een integrale benadering en de koppeling van streekproducten met de promotie van het toerisme.
ER-DOEL	We stimuleren meer voorzieningen voor recreatief en toeristisch bezoek en verblijf.
WE METEN	Aantal overnachtingen in de Krimpenerwaard (bron: SVHW).
	Aantal banen in de sector R&T (bron: LISA).
INSPANNINGEN 2025	We blijven aangehaakt bij de NNN ontwikkelingen.
	We werken toe naar 1 marketingorganisatie voor de gehele Krimpenerwaard en passen hier de subisidieregeling op aan.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We blijven betrokken bij de planvorming en uitvoering van de provincie op het gebied van recreatieve toevoegingen in de NNN gebieden.
MIDDELEN 2025	-

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- HECHT (v.h. RDOG Hollands Midden)
- Groenalliantie
- Waterbos Bergambacht BV

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten	-18.731	-21.768	-20.991	-22.211	-22.296	-23.733
Baten	4.526	3.586	3.516	3.428	3.335	3.465
Saldo van baten en lasten	**-14.205**	**-18.182**	**-17.475**	**-18.782**	**-18.961**	**-20.267**
Stortingen	-2.061	-1.485	-1.022	-921	-451	-451
Onttrekkingen	1.298	2.927	1.145	1.095	1.258	1.301
Mutaties reserves	**-764**	**1.441**	**122**	**174**	**807**	**850**
Geraamd resultaat	**-14.969**	**-16.741**	**-17.353**	**-18.608**	**-18.153**	**-19.417**

SOCIAAL DOMEIN

Dit programma richt zich op de vraagstukken over welzijn, welbevinden van en (inkomens-) ondersteuning aan inwoners. We versterken de zelfredzaamheid en onderlinge verbondenheid van inwoners en bieden een vangnet waar nodig.
In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van de transformatieopgave (van ‘zorgen voor’ naar ‘zorgen dat’), die volgt uit de transitie van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Participatiewet.

Ontwikkelingen Sociaal domein 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen
In het najaar van 2022 zijn het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gesloten door partijen uit overheid, zorg, ondersteuning, welzijn. Doel van deze akkoorden is het toegankelijk en betaalbaar houden van de gezondheidszorg en het bereiken van een gezonde generatie in 2040. Naast in het IZA en het GALA, zijn voor gemeenten ook afspraken gemaakt in het Nationaal Preventieakkoord (inzetten op preventie) en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO; inzet op afbouw van de zorgvraag bij de huidige generatie ouderen. De kernleus: ‘zelf als het kan; thuis als het kan; digitaal als het kan’.

Er blijft sprake van forse personeelstekorten en wachtlijsten in de zorg. Corona, klimaat- en energiecrisis, oorlog in Oekraïne en toenemende bestaansonzekerheid hebben nog steeds zijn weerslag op psychische stress en leidt tot een groter beroep op geestelijke gezondheidszorg (GGZ), zeker ook onder jongeren. De ophanden zijnde wetswijzigingen Participatiewet, Wmo en Jeugdwet en de Hervormingsagenda Jeugd (voorgenomen ingangsdatum 1 januari 2025) zijn van grote invloed op de noodzaak tot het versterken van de lokale toegang. Het doel van deze wijzigingen is om meer vorm en inhoud te geven aan normaliseren, het hanteren van de menselijke maat, zelf bieden van basishulp en betere zorg aan kinderen en volwassen waar sprake is van onveiligheid.

Met de komst van een nieuw kabinet is er onduidelijkheid over de toekomst van de Spreidingswet. Vooralsnog is deze echter nog van kracht en moeten er meer opvangplakken voor vluchtelingen en asielzoekers worden gecreëerd ter aanvulling op de huidige asielzoekerscentra in ons land. Deze problematiek vraagt vooralsnog dus structurele capaciteit vanuit gemeenten en partners op het gebied van huisvesting, zorg, onderwijs en welzijn.

Lokale ontwikkelingen
Krimpenerwaard wil voor haar inwoners een leefbare gemeente zijn met vitale gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied. Dit vraagt om een sterke sociale basis met daarin een afwisselend en robuust voorzieningenniveau. Onze inwoners en professionals zijn de drijvende kracht achter deze voorzieningen. Voor het versterken van de lokale sociale basis, de uitvoering van het sportakkoord en het uitvoeringsprogramma gezondheid, heeft de gemeente in 2023 financiële – grotendeels incidentele – middelen ontvangen in de vorm van specifieke uitkeringen (SPUKS). De SPUKS zijn verstrekt voor maximaal 4 jaar. De verwachting is dat de gewenste beweging ook na 4 jaar nog om (financiële) investering vraagt.

Op basis van het omgevingsprogramma Sociale Basis en Maatschappelijke Voorzieningen zetten we in op een beweegvriendelijke omgeving, ruimte voor ontmoeting, eenduidig beheer en exploitatie, ontwikkeling van een integrale en lokale toegang, clustering van voorzieningen en het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties. Bij de vitaliteit van gemeenschappen, kernen en ons buitengebied gaat aantrekkelijke en passende woningbouw hand in hand met een sterke sociale basis.

Met een deel van de afspraken in de Hervormingsagenda Jeugd wordt ook een besparing voorzien wat leidt tot een taakstelling van € 1,2 miljoen voor gemeente Krimpenerwaard. De kaders vanuit het Rijk voor de stevige lokale teams, beschreven in de Hervormingsagenda Jeugd, borgen we bij de inrichting van de lokale integrale Toegang samen met onze partners van het Sociaal Preventieteam. De eerste fase

is inmiddels gestart. Met deze nieuwe toegang verwachten we meer invloed uit te oefenen op de inzet van maatwerkvoorzieningen.

In de inkooptrajecten Ambulant Jeugd en Ambulant Wmo, Dagbesteding Jeugd en Dagbesteding Wmo en Hulp bij Huishouden zijn in juli 2024 de eerder vastgestelde tarieven herijkt. De afwijkende financiële gevolgen zijn meegenomen in de begroting 2025. Het streven blijft de ingangsdatum van 1 januari 2025 te handhaven.
De samenwerking in regio Midden Hollland zullen we vanaf 2025 nog verder verstevigen door het aangaan van een gemeenschappelijke regeling (GR) zoals de Hervormingsagenda ook van ons vraagt. Het oprichten van een GR vraagt voldoende robuustheid in de organisatie op regionaal niveau. Mogelijk leidt dit tot een uitbreiding van de nodige formatie.

In lijn met landelijke en lokale ontwikkelingen en onze doelen vanuit het Integraal Beleidskader Sociaal Domein (IBK) zijn onze inspanningen gericht op preventie en het versterken van de sociale basis en proberen we de vraag naar zorg (op langere termijn) te verminderen. Dit vraagt – in samenhang – te investeren in bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en gezond samenleven. Wanneer inwoners bestaanszekerheid ervaren en kansen hebben om deel te nemen aan de maatschappij, des te meer geld en ruimte zij hebben voor een gezond en gelukkig leven.

Veerkracht en mentale gezondheid

AMBITIE	We zetten in op het mentaal welbevinden van onze inwoners, waarbij we een focus leggen op het voorkomen van eenzaamheid onder ouderen en jongeren en het bespreekbaar maken van mentale problemen (taboes doorbreken) om erger te voorkomen. In het bijzonder onder onze jongeren. We zetten in op het faciliteren van informele en sociale steun. Inwoners moeten het zelf doen, maar niet alleen. We richten ons niet op de problemen, maar op de kansen. We zoeken actief naar (normaliserende) activiteiten en mogelijkheden in de buurt om de talenten van jong en oud verder te ontwikkelen.	
ER-DOEL	Meer sociale samenhang in de kernen.	
SUBDOELEN	Minder sociale eenzaamheid onder ouderen en jongeren.	Meer inwoners maken gebruik van informele en sociale netwerken.
WE METEN	Percentage ernstige eenzaamheid onder 65+ (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Percentage hoog risico op angststoornissen en depressie (19-64 jaar) (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Score verbondenheid met de buurt (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl).	
	Score voorzieningenniveau (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl).	
	Vertrouwen in de toekomst onder 15- en 16- jarigen (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
INSPANNINGEN 2025	We zetten in het op het project Gezonde Boel. Hiermee worden o.a. laagdrempelige preventieve online trainingen voor jongeren om de mentale veerkracht te versterken, aangeboden.	Het Sociaal Preventieteam heeft de opdracht om de samenwerking met en tussen inwoners (van 0 tot 100+) in de kernen te versterken. Het SPT faciliteert bewonersinitiatieven, ondersteunt vrijwilligers(structuren) en organiseert/stimuleert ontmoeting door het organiseren van diverse activiteiten en ondersteuning. Om dit uit te voeren ontvangen zij een jaarlijkse subsidie, inclusief een budget expliciet bedoeld voor bewonersinitiatieven.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We voeren het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 uit.	We zetten in op het (verder) versterken van de sociale basis en benutten daarvoor het budget vanuit de SPUK-middelen. Daarnaast geven we uitvoering aan het Omgevingsprogramma Sociale Basis en Maatschappelijke Voorzieningen.
MIDDELEN 2025	-	-

Leefstijl en lichamelijke gezondheid

AMBITIE	Een gezonde leefstijl is van invloed op de lichamelijke gezondheid. We bevorderen sport en bewegen in samenwerking met lokale organisaties. We zetten in op een rookvrije generatie. Wij zetten preventief in op het terugdringen van drank- en drugsgebruik, gok- en seksverslaving en andere verslavingsvormen.	
ER-DOEL	Meer inwoners hebben een gezonde levensstijl.	
SUBDOELEN	Minder roken, drank- en drugsgebruik en andere verslavingsvormen onder jongeren.	Meer inwoners groeien op in een gezonde omgeving.
WE METEN	Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn.	
	Percentage inwoners met overgewicht.	
	Percentage inwoners van 18 jaar en ouder die een goede gezondheid ervaren.	
	Percentage middelengebruik onder jongeren (al deze indicatoren: bron www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We voeren het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 uit met daarbij extra inzet op aanpak middelengebruik en het verhogen van de vaccinatiegraad.	We voeren activiteiten uit volgens de ambities van het Sportakkoord 2.0 samen met Teamsportservice en de sportverenigingen.
MIDDELEN 2025	-	-

Sociale leefomgeving

AMBITIE	We zetten ons in voor een veilige sociale leefomgeving. De komende jaren zetten we ons in voor een goede integratie van nieuwe inwoners van de gemeente Krimpenerwaard. We verbeteren de toegankelijkheid voor mensen met een beperking. We nemen stelling tegen racisme en discriminatie.	
ER-DOEL	Meer inwoners voelen zich verbonden met elkaar.	
SUBDOELEN	Meer sociale veiligheid in de kernen, de wijken en gezinnen.	Meer inwoners ervaren een inclusieve leefomgeving.
WE METEN	Score verbondenheid met de buurt (bron: waarstaatjegemeente.nl).	
	Percentage meldingen van discriminatie (bron: monitor discriminatie).	
	Score sociale veiligheid (bron: waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2025	Inzetten op trainingen Meldcode voor medewerkers en aandachtfunctionarissen.	We bieden passende leerwerktrajecten aan aan nieuwkomers door het combineren van taallessen met participatieactiviteiten
	Deelnemen aan landelijke campagnes Week van de ouderenmishandeling en Orange the World	
	Opdrachtverstrekking aan de anti-discriminatievoorziening om meer in te zetten op preventie en voorlichting over discriminatie en racisme.	
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma Huiselijk geweld en Kindermishandeling.	We voeren het Uitvoeringsprogramma Inburgering 2022-2027 uit.
	Uitvoering geven aan het regionale plan met betrekking tot dak -en thuislozen.	We voeren het Uitvoeringsprogramma Inclusie uit
MIDDELEN 2025	-	-

Sociaal economische status

AMBITIE	We vinden het belangrijk dat al onze inwoners mee kunnen doen in de samenleving en gelijke kansen krijgen, iedereen naar eigen vermogen. Daarbij is het belangrijk dat iedereen een bestaanszekerheid kan opbouwen. Dat is niet voor alle inwoners vanzelfsprekend, deze inwoners ondersteunen wij. Kinderen die opgroeien in huishoudens met een laag inkomen krijgen onze specifieke aandacht.	
ER-DOEL	Meer inwoners doen mee naar vermogen.	
SUBDOELEN	Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of doen mee naar vermogen.	Meer inwoners met een laag inkomen hebben bestaanszekerheid.
WE METEN	Percentage inwoners dat door een traject meer kans op een baan krijgt (bron: cliëntervaringsonderzoek).	
	Percentage uitstroom uit de bijstand (bron: divosa).	
	Score aantal gerealiseerde banen beschut werk (bron: Csam).	
	Score aantal succesvol afgesloten schuldhulpverleningstrajecten.	
	Score bereik minimaregelingen (onder andere kinderen) (cbs).	
	Eigen kracht (burgerpeiling, waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2025	Naar aanleiding van de evaluatie van de pilot jongerenperspectieffonds nemen we een besluit over het vervolg.	We geven een extra impuls aan vroegsignalering van schulden en voorkomen van huisuitzettingen.
	We bereiden de besluitvorming voor op de uitkomsten van de evaluatie van het Hoofdlijnenbesluit Promen 2018 -2025. Hierbij nemen we de uitkomsten van het onderzoek naar de scenario's voor een toekomstbestendige infrastructuur, de daarbij behorende organisatievorm en gewenste dienstverlening mee.	We zetten in op de aanpak van verborgen armoede.
	We geven de regionale samenwerking op het gebied van werkgevers- en werkzoekendendienstverlening verder vorm door de oprichting van een Werkcentrum in de arbeidsmarktregio Midden-Holland.	
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Bestaanszekerheid. Deze opgave richt zich op voorkomen van schulden, toeleiden naar duurzaam en lonend werk en inzetten van minimaregelingen.	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Bestaanszekerheid. Deze opgave richt zich op voorkomen van schulden, toeleiden naar duurzaam en lonend werk en inzetten van minimaregelingen.
MIDDELEN 2025	-	-

Organisatie en financiën van zorg

AMBITIE	Als gemeente én samenleving zullen we de komende jaren keuzes moeten maken om te komen tot een goede afbakening van wat wel en niet onder (jeugd)zorg én de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. We zetten in op meer laagdrempelige en vroegtijdige ondersteuning en het vergroten van de nabijheid van zorgaanbieders. Daarnaast is samenwerking tussen gemeente, het preventieteam, huisartsen, Welzijn Krimpenerwaard, (passend) onderwijs, jeugdwerkers en zorgaanbieders essentieel. We maken duidelijke afspraken en voeren adequate controle uit op de financiën.	
ER-DOEL	We zetten in op een robuuster systeem en het meer versterken van het informele netwerk.	
SUBDOELEN	Meer passend aanbod en verbindingen in het preventief domein.	Meer inzet op (financiële) doelmatigheid bij maatwerkvoorzieningen zorg.
WE METEN	Aantal unieke cliënten jeugd (bron: Csam).	
	Percentage herhaald beroep op jeugdzorg (bron: CBS).	
	Percentage positief tegenover effect ondersteuning (jeugdigen) (bron: cliëntenervaringsonderzoek).	
	Aantal unieke Wmo-cliënten (bron:Csam).	
	Percentage positief tegenover effect Wmo-ondersteuning (bron: cliëntenervaringsonderzoek)..	
	Sociaal vangnet (bron: burgerpeiling, www.waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2025	Met de inzet van een coördinator Preventie Jeugd investeren en versterken we het netwerk rondom opvoeden en opgroeien, gericht op samenwerking tussen informele en formele partners en het komen tot passend preventief aanbod.	We implementeren de nieuwe integrale toegang.
	We geven uitvoering aan de ketenaanpakken Brede SPUK en daarbij de samenwerking tussen sociaal en medisch domein: Valpreventie, Kansrijke Start, Welzijn op Recept, Gezonde Leefstijl Interventie, Kinderen op Gezond Gewicht.	
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We geven invulling aan het opdrachtgeverschap van het Sociaal Preventieteam. We sturen via de subsidieverstrekking op het gezamenlijke werkplan van de partners van het Sociaal Preventieteam.	Op regionaal en lokaal niveau wordt de nieuwe inkoop Jeugd en Wmo geimplementeerd.
		Implementeren maatregelen Hervormingsagenda Jeugd
MIDDELEN 2025	Structureel: € 513.000 Subsidie preventieteam	-

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Werkvoorzieningschap Promen
- HECHT (v.h. RDOG Hollands Midden)
- Jeugd en Wmo Midden-Holland i.o.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten	-70.232	-74.245	-81.271	-79.604	-79.355	-79.166
Baten	20.758	17.413	19.980	20.575	20.755	20.855
Saldo van baten en lasten	**-49.474**	**-56.833**	**-61.292**	**-59.029**	**-58.600**	**-58.311**
Stortingen	-3.899	-1.147	0	0	0	0
Onttrekkingen	1.316	1.629	0	0	0	0
Mutaties reserves	**-2.583**	**482**	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**-52.057**	**-56.350**	**-61.292**	**-59.029**	**-58.600**	**-58.311**

VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard aan het behouden en bevorderen van een gezonde en duurzame leefomgeving.
In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van taken op het gebied van volksgezondheid, milieu, klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie, biodiversiteit en dierenwelzijn.

Ontwikkelingen Volksgezondheid en milieu 2025

We verwachten ontwikkelingen op het steeds klimaatbestendiger en waterrobuuster worden van onze gemeente en de regio. Dit zal sneller gaan dan in de afgelopen jaren, waarin de acties in beleid en maatregelen werden vormgegeven. De komende jaren staan in het teken van uitvoering.

Verder spelen wij als gemeente een belangrijke rol in de inzameling van huishoudelijke grondstoffen. Nederland heeft forse ambities voor de circulaire economie. In 2030 moet het primaire grondstoffenverbruik gehalveerd zijn door o.a. preventie, hergebruik, reparatie en verdergaande recycling. De tendens is dat dit steeds meer zal worden uitgevoerd onder regie en financiering van producenten op basis van het vastleggen van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Voor 2025 en verder heeft dit naar verwachting gevolgen voor onder andere textiel, luiers en incontinentiemateriaal. Vooral dit laatste heeft een potentieel drukkend effect op de afvalstoffenheffing en is positief voor het behalen van de gemeentelijke afvalscheidingsdoelstellingen.

In 2025 werken we verder aan een duurzaam Krimpenerwaard. Het besparen van energie en het opwekken van hernieuwbare energie zijn belangrijke opgaven. We voeren het Omgevingsprogramma Warmtetransitie uit met een focus op onder andere energiebesparing en het tegengaan van energiearmoede. In 2025 stellen we een (verplicht) Warmteprogramma op. Daarnaast werken we samen met andere (regio)gemeenten aan de Regionale Energiestrategie (RES) en we stimuleren zon op dak in Krimpenerwaard.

In 2025 gaan we verder met de uitvoering van het uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027. Uit de meest actuele gezondheidscijfers in de Krimpenerwaard blijkt dat de focuspunten Gezond en Kansrijk Opgroeien, Gezond Gewicht, Mentaal Welbevinden, Verantwoord Middelengebruik, Vitaal Ouder Worden en Gezonde Leefomgeving nog altijd relevant zijn. Deze thema's zijn ook in lijn met de thema's uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Klimaatadaptatie

AMBITIE	Het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte en het stimuleren van inwoners en ondernemers om in het particulier grondgebied zo veel mogelijk klimaatadaptieve maatregelen toe te passen.
ER-DOEL	We richten samen met onze inwoners en ondernemers de buitenruimte klimaatbestendiger en waterrobuuster in.
WE METEN	De kwetsbaarheden in ons gebied met betrekking tot extreme neerslag, hitte, droogte en overstroming.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We geven uitvoering aan de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie van het Omgevingsprogramma Riolering en Klimaatadaptatie.
MIDDELEN 2025	Structureel: € 75.000 Uitvoeringsprogramma Riolering en Klimaatadaptatie

Energietransitie

AMBITIE	We onderstrepen de urgentie van de energietransitie. Hierbij zetten we in op zowel het opwekken van duurzame elektriciteit, maar zeker ook op energiebesparing. We werken samen in de regio en staan open voor innovatieve ontwikkelingen en technieken. Mede om te zorgen voor een stabiel stroomnet, samen met de coöperaties. We hebben zoekgebieden aangewezen waarbij we lokale betrokkenheid en ondernemerschap stimuleren. We geven de voorkeur aan het opwekken van zonne-energie op die plekken die andere of bestaande functies versterken. Denk aan zon op daken of bij grote parkeerplaatsen.
ER-DOEL	We zetten in op minder gebruik van fossiele energie en meer op hernieuwbare energie.
WE METEN	C02-uitstoot in de Krimpenerwaard (Klimaatmonitor).
	Energieverbruik (Klimaatmonitor).
	Hoeveelheid hernieuwbare energie (Klimaatmonitor).
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Het klimaat- en energiebeleid van het Rijk krijgt steeds meer vorm. Gemeenten spelen een belangrijke rol in de uitvoering van dit beleid. We werken langs de volgende inspanningen aan een duurzaam en vitaal Krimpenerwaard: Uitvoering Omgevingsprogramma Warmtetransitie (2024-2030) met een focus op onder andere energiebesparing, de isolatiesubsidie en het tegengaan van energiearmoede.
	We faciliteren de opwek van hernieuwbare energie via de Regionale Energiestrategie (RES) Midden-Holland en via lokaal beleid voor kleinschalige opwek.
	We werken aan een verkenning van een Lokaal Energiesysteem waarin een vitaal en toekomstbestendig Krimpenerwaard centraal staat. Hierbij gaat het om de vraag op welke wijze de gemeente de samenhang tussen opwek, gebruik, transport en opslag van (schone en betrouwbare) energie kan faciliteren.
	We werken samen met inwoners en ondernemers aan de energietransitie. We zetten in op het faciliteren en stimuleren van acties die bijdragen aan onze gezamenlijke doelstellingen. Daarnaast werken we aan een goede samenwerking met energiecoöperatie Waardstroom.
MIDDELEN 2025	-

Benutten van grondstoffen

AMBITIE	We zetten nog meer in op het stimuleren van afvalscheiding. Hierbij onderzoeken we de mogelijkheid voor (gedeeltelijke) nascheiding van afval.
ER-DOEL	We willen meer grondstoffen uit het restafval benutten.
WE METEN	Het aandeel van fijn en grof huishoudelijk restafval in kilogram per inwoner per jaar.
INSPANNINGEN 2026	We stellen een grondstoffenbeleidsplan vast.
INSPANNINGEN 2025 - 2029	We breiden de bewustwordingscampagne uit met onder meer het project Afvalvrije school
	We zetten afvalcoaches in om inwoners te informeren en te assisteren bij het optimaal scheiden van huishoudelijk afval.
	We maken een plan van aanpak voor het nascheiden van grondstoffen uit grof restafval op de milieustraat door middel van sorteren, demontage en hergebruik.
MIDDELEN 2025	-

Samen de biodiversiteit vergroten

AMBITIE	De diversiteit en soortenrijkdom staan onder druk en vragen om maatregelen. Binnen de kernen zetten wij in op bevordering van diversiteit van soorten. Denk aan natuurvriendelijke oevers, variatie in de beplanting en een flexibel snoei- en maaibeleid.
ER-DOEL	Samen met inwoners en andere overheden de biodiversiteit vergroten.
WE METEN	Het aantal bomen in de kernen en het aantal uitgedeelde bomen.
	Het aandeel nieuwbouwprojecten waarbij een afspraak is gemaakt over het vergroten van de biodiversiteit.
	Het aantal verleende subsidies voor biodiversiteitsinitiatieven.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We planten bomen in de openbare ruimte (1.000) en delen bomen uit aan particulieren (750).
	We beheren bermen en oevers zoveel mogelijk ecologisch.
	We voeren projecten Operatie Steenbreek en Prachtlint uit.
	We ondersteunen biodiversiteitsinitiatieven van inwoners met subsidie.
	We werken samen met gebiedspartners om de rivierkreeftenproblematiek onder de aandacht te brengen bij LNV en we werken mee aan bewustwordingscampagnes over de bestrijding van invasieve soorten/ exoten.
MIDDELEN 2025	

Betrokkenheid bij het beheer van de openbare ruimte

AMBITIE	De openbare buitenruimte is van ons allemaal. Daarom betrekken we inwoners actief bij het beheer en onderhoud ervan.
ER-DOEL	We vergroten de tevredenheid en betrokkenheid van onze inwoners met het beheer van de openbare ruimte.
WE METEN	De tevredenheid over de leefomgeving en dienstverlening (door burgerpeiling)
	De beoordeling van de fysieke leefomgevingskwaliteit (door Kwaliteitsmonitor Sociaal Domein)
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We intensiveren de communicatie over het beheer. Welke kwaliteit kan de inwoner verwachten, wat is de afspraak.
	We zetten in op verdere participatie bij het werken in de openbare ruimte.
MIDDELEN 2025	-

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Cyclus NV
- Omgevingsdienst Midden Holland (ODMH)
- HECHT (v.h. RDOG Hollands Midden)
- Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten	-20.386	-22.781	-22.832	-21.732	-21.686	-20.946
Baten	17.280	17.158	18.412	17.813	17.813	17.414
Saldo van baten en lasten	**-3.106**	**-5.623**	**-4.420**	**-3.919**	**-3.874**	**-3.532**
Stortingen	-278	-310	-277	-277	-277	-277
Onttrekkingen	470	1.647	626	575	531	174
Mutaties reserves	**193**	**1.338**	**349**	**298**	**254**	**-103**
Geraamd resultaat	**-2.913**	**-4.285**	**-4.071**	**-3.621**	**-3.620**	**-3.635**

VOLKSHUISVESTING, LEEFOMGEVING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Dit programma richt zich op ontwikkeling en behoud van een kwalitatief hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving.
In dit programma zijn middelen opgenomen voor advisering op het gebied van wonen en de kwaliteit van de leefomgeving, het uitvoeren van projecten en voeren van grondexploitaties, het faciliteren van ontwikkelingen van inwoners en ondernemers, het begeleiden van bestemmingsplannen en het afgeven van en toetsen van aanvragen voor omgevingsvergunningen. Door de introductie van de Omgevingswet veranderen veel van de bestaande instrumenten en werkwijzen.

Ontwikkelingen Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen
Op 2 juli 2024 is het kabinet Schoof beëdigd. Op het moment van schrijven is nog niet duidelijk wat de impact van dit nieuwe kabinet zal zijn op het gebied van ruimtelijke ordening en op lopende programma's zoals de Nationale Woon- en bouwagenda en het beleid voor het landelijk gebied. Begin september is al wel het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) stopgezet.

Tegelijkertijd werkt de provincie Zuid-Holland het provinciale Ruimtelijk Voorstel verder uit in 2024. Dit gaat over diverse ruimtelijke thema's en de benodigde keuzes. De gemeente Krimpenerwaard brengt tijdens dit proces – samen met veel andere gemeenten en partners – consequent het belang van de benodigde uitbreidingsruimte voor wonen en werken in.

Het principe van 'water en bodem sturend' is hierbij belangrijk. Dit principe wordt uiteengezet in de Kamerbrief 'Water en Bodem sturend' (2022) en dit betekent dat bij de inrichting van Nederland rekening wordt gehouden met water en bodem.
De kennis en kunde die Krimpenerwaard en de regio Midden-Holland op dit gebied hebben, kunnen bijdragen aan de urgente ruimtelijke opgaven.

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Hiermee veranderen de werkwijzen rondom ruimtelijke ontwikkelingen en gebruik, zoals de ontwikkeling van de intaketafel, het proces voor nieuwe initiatieven.

Lokale ontwikkelingen
In 2024 wordt verder uitvoering gegeven aan het Toekomstperspectief Krimpenerwaard en de vastgestelde Woonvisie en Bedrijventerreinenvisie. Hierbij staan de samenhangende opgaven op het gebied van vitale inwoners en gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied centraal.
De benodigde ruimte om dit te realiseren blijft van groot belang.

Met de Woonvisie zetten we in op het versterken van 'onze vitale kernen doordat iedereen beschikt over een prettige en passende woning, woon- en leefomgeving'. Vitale kernen met daarbij voldoende (maatschappelijke) voorzieningen dragen bij aan een goede sociale basis. We zijn en blijven bezig met praktische en concrete versnelling van woningbouwprojecten om dit te realiseren.

Met de Bedrijventerreinenvisie zetten we in op krachtig lokaal ondernemerschap. Dit vraagt onder andere ruimte voor de ontwikkeling van het lokaal gewortelde bedrijfsleven. Op deze manier werken we aan de (lokale) arbeidsmarkt, de bestaanszekerheid van inwoners en aan het bieden van mogelijkheden om duurzaamheidsopgaven van het bedrijfsleven op te pakken.

We werken samen met agrariërs en andere partners aan een levensvatbare en toekomstbestendige agrarische sector in Krimpenerwaard.

Leefbaarheid en vitaliteit

AMBITIE	De ambitie is om vitaliteit en leefbaarheid niet te laten begrenzen door schijnbare onmogelijkheden (zoals regelgeving van hogere overheden of conflicterende belangen). Met daadkracht willen we ons laten leiden door wat goed is voor de Krimpenerwaard. We gaan uit van onze eigen kracht! De Strategische visie Krimpenerwaard schetst in de optie “Schouders eronder” (en op onderdelen “Met brede blik) onze ambitie. Hier gaan we actief mee aan de slag. We zetten in op het instrument van actieve grondpolitiek indien het bijdraagt aan het realiseren van deze maatschappelijke doelen.
ER-DOEL	We versterken de vitaliteit en leefbaarheid van onze gemeente.
WE METEN	Leefbarometer (ministerie BZK).
	Sociale verbondenheid met de buurt.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We brengen de instrumenten voor grondpolitiek in beeld.
	Er wordt uitvoering gegeven aan de vastgestelde nota grondbeleid 2024 door het instellen van een investeringsfonds. Daarbij wordt het kostenverhaal toegepast bij Ruimtelijke ontwikkelingen en sociaal bouwen. De methodiek wordt uitgewerkt in de nota kostenverhaal.
MIDDELEN 2025	-

Kernen

AMBITIE	We stimuleren initiatieven vanuit de kernen die aansluiten bij de behoefte en identiteit van de eigen kern. De gemeente faciliteert hierbij. Dit past bij de nieuwe Omgevingswet. Aan de randen van onze kernen maken we ruimte voor wonen en werken.	
ER-DOEL	We versterken de vitaliteit en leefbaarheid van onze kernen.	
SUBDOEL	We verbeteren de samenwerking tussen de samenleving en de overheid.	We maken meer ruimte voor wonen en werken.
WE METEN	-	
INSPANNINGEN 2025		We voeren samen met andere gemeenten actief lobby bij de provincie Zuid-Holland.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We faciliteren initiatieven uit de samenleving door ze in behandeling te nemen via de intaketafel.	We voeren de woonvisie en de lokale bedrijventerreinenstrategie uit.
MIDDELEN 2025	-	

Wonen

AMBITIE	Om de vitaliteit van de kernen te versterken zetten we vol in op het ontwikkelen woningen. Dit doen we in én aansluitend aan de randen van de bestaande kernen. We werken daarbij samen met woningbouwverenigingen. We kijken daarbij ook naar levensloopbestendige woningen, combinaties van wonen en zorg, creatieve woonvormen en andere oplossingen.
ER-DOEL	We willen meer en sneller woningen realiseren.
WE METEN	Het aantal nieuwe woningen per jaar (CBS).
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Versnellingsagenda wonen: we zijn en blijven bezig met praktische en concrete versnelling van woningbouwprojecten. Dit doen we niet door een agenda te schrijven, maar op een praktische manier ervoor te zorgen dat dat het proces om te komen tot een nieuw woningbouwproject niet vertraagt en juist versneld kan worden.
	We blijven ons inspannen om alle acties uit het uitvoeringsprogramma van de woonvisie uit te voeren. Zo stellen we onder andere een vereveningsfonds sociale huur op, maken we een doelgroepenverordening en maken we beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Bij de vaststelling van de nota grondbeleid 2024 is er ingestemd met het instellen van het investeringsfonds. Daarbij is het verevenen van sociale woningbouw een belangrijk onderdeel. De methodiek wordt uitgewerkt in de nota kostenverhaal. Ook werken we samen met andere beleidsterreinen aan doorstroomcampagnes (ook samen met woningcorporaties), informatiecampagnes over toekomstbestendig wonen, het opstellen van zorgcirkels en een hoogbouwvisie.
	We werken samen met woningcorporaties en marktpartijen aan het realiseren van woningen. Dat doen we op verschillende manieren, zoals ook benoemd staat bij de versnellingsagenda wonen. Met woningcorporaties hebben we regulier overleg over (toekomstige en huidige) woningbouwprojecten. Met projectontwikkelaars met grote locaties aan de randen van de kernen werken we aan een Omgevingsprogramma Woningbouw.
MIDDELEN 2025	-

Huisvesting statushouders en opvang asielzoekers

AMBITIE	Wij zetten in op passende opvang van asielzoekers, statushouders en andere vluchtelingen in onze gemeente. Als dat nodig is, werken we mee aan kleinschalige noodopvang met een maximum van 100 asielzoekers voor de duur van maximaal 2 jaar.
ER-DOEL	-
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2025	Op 1 februari 2024 is de Spreidingswet van kracht geworden. Hierin is voor iedere gemeente opgenomen hoeveel asielzoekers zij voor de komende twee jaar moeten opvangen. Voor Krimpenerwaard ligt er een opgave van 341 asielzoekers, waarvan 29 plekken voor AMV. Het college bekijkt hoe zij invulling kan geven aan deze opgave.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Sinds 1 februari 2024 is de spreidingswet van kracht. Op basis van die wet dient Krimpenerwaard 341 asielzoekers op te vangen. In april 2023 heeft de raad ingestemd met de opvang van 153 asielzoekers. Vooralsnog wordt hieraan vastgehouden. Medio 2023 zijn de eerste 80 asielzoekers (minderjarigen) opgevangen in Haastrecht. Deze opvang duurt tot 1 april 2026. In de eerste cyclus van de spreidingswet die loopt tot 1 februari 2026 tellen deze 80 opvangplekken mee. Dat betekent dat de gemeente zich in eerste instantie moet voorbereiden op de opvang van 73 asielzoekers.
MIDDELEN 2025	Structureel: Vanaf 2026 € 400.000 voor ambtelijke inzet.

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten	-13.953	-9.605	-7.079	-7.381	-6.710	-6.415
Baten	13.254	7.199	3.421	4.017	3.339	3.015
Saldo van baten en lasten	**-699**	**-2.406**	**-3.658**	**-3.364**	**-3.370**	**-3.400**
Stortingen	-989	-3.612	-63	-105	-80	-50
Onttrekkingen	1.331	3.041	45	60	36	26
Mutaties reserves	**343**	**-570**	**-18**	**-45**	**-44**	**-24**
Geraamd resultaat	**-356**	**-2.977**	**-3.677**	**-3.409**	**-3.414**	**-3.424**

RECAPITULATIE VAN BATEN EN LASTEN

Tabel baten en lasten (x € 1.000)

Exploitatie	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjaren		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten						
Bestuur en ondersteuning	-33.752	-35.064	-35.785	-38.721	-39.597	-40.243
Veiligheid	-5.364	-5.884	-6.160	-6.028	-6.017	-6.017
Verkeer vervoer en waterstaat	-11.169	-12.456	-12.907	-13.332	-12.645	-12.588
Economie	-1.462	-1.789	-1.348	-1.352	-1.141	-1.140
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie	-18.731	-21.768	-20.991	-22.211	-22.296	-23.733
Sociaal domein	-70.232	-74.245	-81.272	-79.603	-79.355	-79.166
Volksgezondheid en milieu	-20.386	-22.781	-22.832	-21.732	-21.686	-20.946
Volkshuisv.leefomg. & sted vernieuwing	-13.953	-9.605	-7.079	-7.381	-6.710	-6.415
Totaal Lasten	**-175.049**	**-183.593**	**-188.374**	**-190.360**	**-189.447**	**-190.248**
Baten						
Bestuur en ondersteuning	122.454	127.072	137.300	133.012	134.694	136.970
Veiligheid	98	156	164	164	164	164
Verkeer vervoer en waterstaat	2.704	1.863	1.131	1.131	1.131	1.056
Economie	553	417	424	424	392	392
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie	4.526	3.586	3.516	3.428	3.335	3.465
Sociaal domein	20.758	17.413	19.980	20.576	20.755	20.855
Volksgezondheid en milieu	17.280	17.158	18.412	17.813	17.813	17.414
Volkshuisv.leefomg. & sted vernieuwing	13.254	7.199	3.421	4.017	3.339	3.015
Totaal Baten	**181.627**	**174.863**	**184.348**	**180.565**	**181.623**	**183.331**
Saldo van baten en lasten	**6.578**	**-8.730**	**-4.026**	**-9.795**	**-7.824**	**-6.916**
Stortingen						
Bestuur en ondersteuning	-19.691	-11.344	-9.806	-734	-710	-710
Verkeer vervoer en waterstaat	-1.700	-800	0	0	0	0
Economie	-801	0	0	0	0	0
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie	-2.061	-1.486	-1.022	-921	-451	-451
Sociaal domein	-3.899	-1.147	0	0	0	0
Volksgezondheid en milieu	-278	-310	-277	-277	-277	-277
Volkshuisv.leefomg. & sted vernieuwing	-989	-3.612	-63	-105	-80	-50
Totaal Stortingen	**-29.419**	**-18.698**	**-11.168**	**-2.036**	**-1.518**	**-1.488**
Onttrekkingen						
Bestuur en ondersteuning	16.867	16.400	11.917	1.228	1.183	1.236
Veiligheid	32	150	145	0	0	0
Verkeer vervoer en waterstaat	349	1.049	1.131	875	135	135
Economie	1.175	584	213	213	13	13
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie	1.298	2.926	1.145	1.095	1.258	1.301
Sociaal domein	1.316	1.629	0	0	0	0
Volksgezondheid en milieu	470	1.647	626	575	531	174
Volkshuisv.leefomg. & sted vernieuwing	1.331	3.041	45	60	36	26
Totaal Onttrekkingen	**22.840**	**27.428**	**15.220**	**4.047**	**3.156**	**2.885**
Mutaties reserves	**-6.578**	**8.730**	**4.052**	**2.010**	**1.638**	**1.397**
Geraamd resultaat	**0**	**0**	**26**	**-7.785**	**-6.186**	**-5.520**

BBV INDICATOREN

BBV indicatoren

Onderstaand is de basisset van beleidsindicatoren opgenomen die op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) verplicht is voorgeschreven. In tegenstelling tot de indicatoren die in de programma's (onder beleidsspeerpunten zijn opgenomen) sturen wij op deze BBV indicatoren niet actief. Alleen als een indicator een directe link heeft met één of meerdere van de beleidsspeerpunten sturen wij hier actief op. In dat geval is de betreffende indicator ook meegenomen binnen één van de programma's.

Het doel van het verplicht opnemen van de BBV indicatoren is om begrotingen inzichtelijker te maken voor raadsleden die niet met financiën zijn belast en betere onderlinge vergelijkbaarheid van de gemeentebegrotingen mogelijk te maken. De meeste indicatoren zijn beschikbaar via de website www.waarstaatjegemeente.nl. Op deze site is het ook mogelijk om de indicatoren te vergelijken. Voor een aantal indicatoren geldt dat ze niet via landelijke bronnen beschikbaar zijn. Dit betreft de indicatoren die vallen onder het programma Bestuur en ondersteuning. Deze moeten dan ook door gemeenten zelf worden berekend.

Op de volgende pagina's zijn de voorgeschreven indicatoren onderverdeeld naar de programma's van deze begroting. Hierbij zijn per indicator de score van Krimpenerwaard en Nederland gepresenteerd.

Indicator	Waarde		Eenheid
	2024	2025	
Bevolkingsaantal	57.700	57.785	Aantal inwoners
Formatie	8,2	8,4	Aantal fte per 1.000 inwoners
Bezetting	7,5	*7,0	Aantal fte per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	€798,50	€893,56	Kosten per inwoner
Externe inhuur	5,17%	4,79%	% van de totale loonsom + totale kosten inhuur
Overhead	12,66%	12,46%	% van totale begrote lasten

*O.b.v. bezetting per 1-1-2024

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

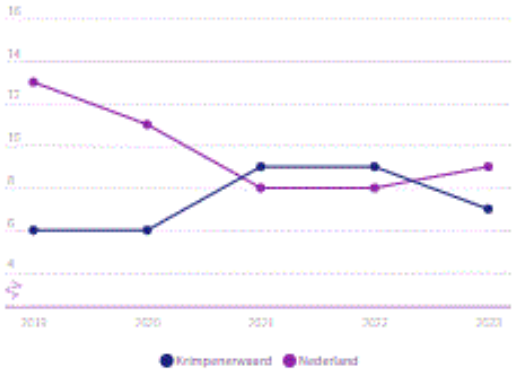

Halt | 2019 - 2023

Meer info

Misdrijven
Krimpenerwaard, per 1.000 inwoners

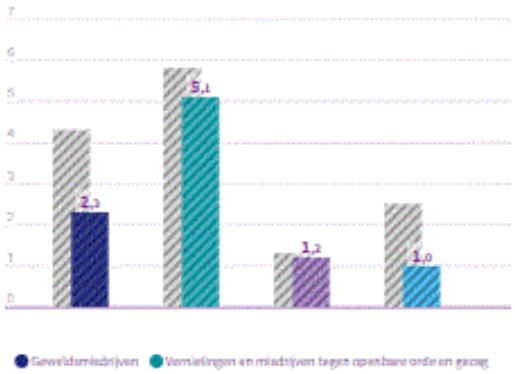

CBS | 2023

Meer info

Economie

Functiemenging

47,5%
Krimpenerwaard

54,2%
Nederland

Meerdere bronnen | 2023
Meer info

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw. 15 t/m 64 jr

183,5
Krimpenerwaard

181,8
Nederland

LISA | 2023
Meer info

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

2,6
Krimpenerwaard

6,3
Nederland

DUO/Ingrado | 2023
Meer info

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

26
Krimpenerwaard

27
Nederland

DUO/Ingrado | 2023
Meer info

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,7% *
Krimpenerwaard

2,4% *
Nederland

DUO/Ingrado | 2023 | *Voorlopig

Meer info

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

52,5% Krimpenerwaard

46,4% Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Meer info

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2022

Meer info

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

14,4% Krimpenerwaard

33,3% Nederland

berekening | 2021

Meer info

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

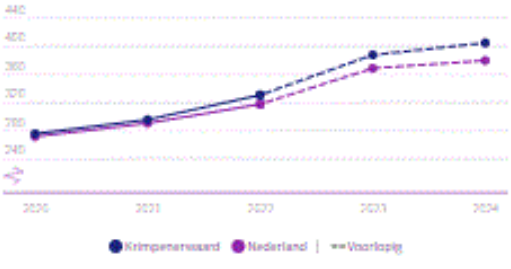

CBS | 2020 - 2024

Meer info

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

620,7 Krimpenerwaard

836,6 Nederland

Meerdere bronnen | 2023

Meer info

Jongeren met een delict voor de rechter

1% Krimpenerwaard

1% Nederland

CBS | 2022

Meer info

Achterstand onder jeugd
Krimpenerwaard

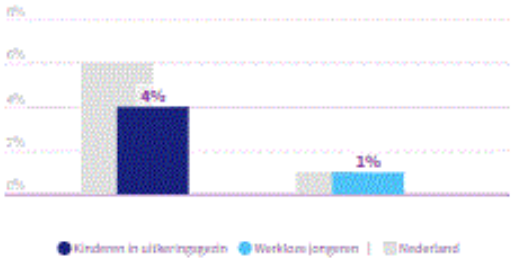

CBS | 2022

Meer info

Netto arbeidsparticipatie

75,1% Krimpenerwaard

73,1% Nederland

CBS | 2023

Meer info

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

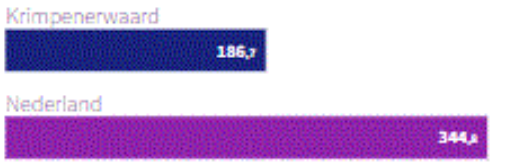

CBS | 2023

Meer info

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

3,1	9,1
Krimpenerwaard	Nederland

BAG/WOT | 2023

Meer info

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

148,9	191,5
Krimpenerwaard	Nederland

CBS | 2023

Meer info

Demografische druk

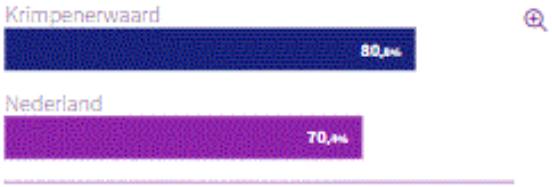

CBS | 2024

Meer info

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

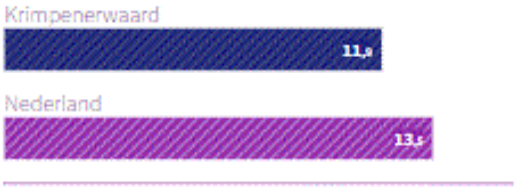

CBS | 2023

Meer info

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 874	Geen data
Krimpenerwaard	Nederland

COELO | 2024

Meer info

Jongeren met jeugdbescherming

1,3% *	1,1% *
Krimpenerwaard	Nederland

CBS | 2023 | *Voorlopig

Meer info

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 995	Geen data
Krimpenerwaard	Nederland

COELO | 2024

Meer info

Jongeren met jeugdreclassering

0,2% *	0,3% *
Krimpenerwaard	Nederland

CBS | 2023 | *Voorlopig

Meer info

Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

590	700
Krimpenerwaard	Nederland

CBS GMSD Wmo | 2023

Meer info

Taakveld	Naam indicator - eenheid (conform Regeling beleidsindicatoren gemeenten)	Krimpenerwaard		Nederland	
		Nu	Vorig jaar	Nu	Vorig jaar
1. Veiligheid	Diefstallen uit woning - Aantal per 1.000 inwoners	1,2	1,1	1,3	1,4
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven - Aantal per 1.000 inwoners	2,3	2,6	4,3	4,6
1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) - Aantal per 1.000 inwoners	5,1	6,8	5,8	6
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt - Aantal per 1.000 jongeren	7,5	9	8,7	8
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen - Aantal per 1.000 inwoners	1,0	0,7	2,5	2,3
3. Economie	Functiemenging - %	47,5%	46,9%	54,2%	53,8%
3. Economie	Vestigingen (van bedrijven) - Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar	183,5	175,9	181,8	174,1
4. Onderwijs	Absoluut verzuim - Aantal per 1.000 leerlingen	2,6	0	6,3	4,2
4. Onderwijs	Relatief verzuim - Aantal per 1.000 leerlingen	26,4	35	27,2	24
4. Onderwijs	Voortijdig schoolverlaters totaal (VO MBO)	1,7%	1,6%	2,4%	1,9%
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters - %	52,5%	51,8%	46,4%	49,0%
6. Sociaal Domein	Werkloze jongeren - % 16 t/m 22 jarigen	1%	1%	1%	2%
6. Sociaal Domein	Kinderen in uitkeringsgezin - % kinderen tot 18 jaar	4%	4%	6%	6%
6. Sociaal Domein	Lopende re-integratievoorzieningen - Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	148,9	139,1	191,5	197,7
6. Sociaal Domein	Banen - Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	620,7	604,2	836,6	825,4
6. Sociaal Domein	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo - Aantal per 10.000 inwoners	590	600	700	700
6. Sociaal Domein	Jongeren met een delict voor de rechter - % 12 t/m 21 jarigen	1%	1%	1%	1%
6. Sociaal Domein	Jongeren met jeugdhulp - % van alle jongeren tot 18 jaar	11,9%	11,6%	13,5%	13,2%
6. Sociaal Domein	Jongeren met jeugdbescherming - % van alle jongeren tot 18 jaar	1,3%	1,4%	1,1%	1,2%
6. Sociaal Domein	Jongeren met jeugdreclassering - % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%
6. Sociaal Domein	Netto arbeidsparticipatie - % van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	75,1%	74,1%	73,1%	72,2%
6. Sociaal Domein	Personen met een bijstandsuitkering - Aantal per 10.000 inwoners	186,7	220,7	344,8	431,2
7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit - %	14,4%	14,4%	33,3%	33,2%
7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval - Kg per inwoner	104,3	112	147,7	170
8. Vhrosv	Demografische druk - %	80,8%	80,1%	70,4%	70,3%
8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen - Aantal per 1.000 woningen	3,1	11,6	9,1	9,3
8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ-waarde - x € 1.000	404	388	379	369
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden - in €uro's	874,0	815	-	860
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in €uro's	995,5	925	-	942
Bron: www.waarstaatjegemeente.nl					

PARAGRAFEN

A. Lokale heffingen

In deze paragraaf staat informatie over de gemeentelijke heffingen, het beleid rondom de lokale heffingen, een overzicht van de tarieven, een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk.

Algemeen
De totale begrote opbrengst aan belastingen en overige heffingen bedraagt in 2025 ruim € 34,4 miljoen. In onderstaande tabel zijn de opbrengsten van de lokale heffingen weergegeven:

bedragen x € 1.000	2024	2025
Onroerende-zaakbelastingen	13.465	14.774
Rioolheffing	6.429	6.684
Afvalstoffenheffing	7.596	7.660
Toeristenbelasting	272	278
Lijkbezorgingsrechten	1.080	1.105
Leges	5.168	4.159
Marktgelden	44	45
Havengelden	93	95
Kwijtschelding	-380	-376
	33.767	**34.424**

In de Nota lokale heffingen is het huidige beleid met betrekking tot de gemeentelijke belastingen en heffingen beschreven. Jaarlijks wordt in de begroting en de jaarrekening over de uitvoering van het beleid gerapporteerd in de paragraaf lokale heffingen.
Bij de heffingen (afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, leges, marktgelden en havengelden) mogen de geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten. Bij de toe te rekenen kosten worden onder andere de kwijtschelding, de kosten van het SVHW en de kosten van toezicht meegenomen, maar de beleidsuren en uren van handhaving niet.
Bij de belastingen (OZB en toeristenbelasting) geldt deze wettelijke eis niet. De opbrengst van de belastingen komt in de algemene middelen van de gemeente terecht.
Het algemene uitgangspunt is om de tarieven en bij de OZB de opbrengst, te indexeren met de inflatie van 2,3%.
Het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) verzorgt de uitvoering van diverse belastingen voor de gemeenten.

1. Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De OZB wordt berekend naar een percentage van de WOZ-waarde van woningen en niet-woningen. Het SVHW bepaalt jaarlijks een nieuwe WOZ-waarde van de woning of niet-woning.
Drie groepen krijgen een aanslag OZB, namelijk eigenaren van woningen, eigenaren en gebruikers van niet-woningen. Voor iedere groep geldt een eigen tarief. Gebruikers van woningen, bijvoorbeeld huurders, krijgen geen aanslag OZB.
De uitkomsten van de taxatie door het SVHW zijn voor de begroting nog niet definitief. Daarom wordt gerekend met de (geactualiseerde) waardegegevens van waardepeildatum 1 januari 2023 en de geschatte waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. De verwachting is dat in onze gemeente de gemiddelde WOZ-waarde stijgt bij woningen met 4,3% en bij niet-woningen met 0,5%.
De waardestijging leidt niet tot een hogere opbrengst OZB, omdat de waardestijging gecompenseerd wordt door een verlaging van de tarieven. Zoals eerder aangegeven wordt dit jaar de opbrengst naast de inflatie ad. 2,3% gecorrigeerd met 7% als onderdeel van het dekkingsplan van deze begroting. Op basis van deze cijfers zien de tarieven er als volgt uit:

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025
Eigenaren woning	0,0858%	0,0875%	0,0909%
Eigenaren niet-woning	0,2641%	0,2705%	0,2838%
Gebruikers niet-woning	0,2181%	0,2191%	0,2370%

2. Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker. Bij woningen wordt de hoogte van de rioolheffing bepaald door de grootte van het huishouden. Bij niet-woningen is de WOZ-waarde de basis.
Uitgangspunt is kostendekkende tarieven. De uitgaven zijn geïndexeerd met de inflatie.

	2023	2024	2025
Woning: eenpersoonshuishouden	€201,65	€201,65	€206,30
Woning: meerpersoonshuishouden	€268,80	€268,80	€275,00
Niet-woning: % van de WOZ-waarde	0,0834%	0,0834%	0,0853%
	(max. € 1.185,15)	(max. € 1.185,15)	(max. € 1.212,40)
Berekening kostendekkendheid rioolheffing			
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente			5.699.405
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen			
netto kosten taakveld(en)			**5.699.405**
Toe te rekenen kosten			480.677
Overhead incl. (omslag)rente			775.831
BTW			819.498
Totale kosten			**7.775.411**
Opbrengst heffingen			**6.684.483**
Dekkingspercentage			**86,0%**

Het dekkingspercentage wordt 100% door de inzet van de voorziening Riool van € 1.090.928. Dit is het verschil tussen de totale opbrengst en de totale kosten in de bovenstaande tabel.

3. Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt geheven van de gebruiker. Uitgangspunt is 100% kostendekkende tarieven. De uitgaven zijn geïndexeerd met de inflatie. Door besparingen van Cyclus op het gebied van de verwerking en de inzameling is het dit jaar niet nodig om de tarieven te verhogen.

	2023	2024	2025
Vast tarief	€183,40	€209,10	€209,10
vermeerderd met			
per lediging restafval (140 liter)	€7,15	€8,15	€8,15
per lediging restafval (240 liter)	€12,25	€13,95	€13,95
per storting in container	€3,05	€3,50	€3,50
Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing			
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente			7.126.906
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen			-712.914
netto kosten taakveld(en)			**6.413.992**
Toe te rekenen kosten			343.166
Overhead incl. (omslag)rente			124.953
BTW			814.820
Totale kosten			**7.696.931**
Opbrengst heffingen			**7.660.169**
Dekkingspercentage			**99,5%**

Het dekkingspercentage wordt 100% door de inzet van de voorziening Afval van € 36.763. Dit is het verschil tussen de totale opbrengst en de totale kosten in de bovenstaande tabel.

4. Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt geheven van degene die gelegenheid biedt tot verblijf (de ondernemer) op land, maar het is uiteindelijk de gast van buiten de gemeente die de belasting betaalt. De ondernemer mag de belasting namelijk doorberekenen aan zijn gasten. Het tarief wordt geïndexeerd met de inflatie.

Aan de raad is voorgesteld om met ingang van 2026 ook toeristenbelasting te heffen voor overnachtingen op water.

	2023	2024	2025
Per persoon per overnachting	€1,81	€1,92	€1,96

5. Lijkbezorgingrechten

Lijkbezorgingsrechten worden geheven voor het gebruik van een begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met begraven en de begraafplaatsen.
De tarieven worden geïndexeerd met de inflatie. Voor de tarieven wordt verwezen naar de vast te stellen tarieventabel bij de Verordening lijkbezorgingsrechten 2025.

Berekening kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	1.612.840
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-210.181
netto kosten taakveld(en)	**1.402.659**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	496.617
BTW	-
Totale kosten	**1.899.276**
Opbrengst heffingen	**1.105.139**
Dekkingspercentage	**58,2%**

De kapitaallasten worden gedekt uit de reserve Begraafplaatsen en uit de reserve Kapitaallasten. De onttrekking wordt meegenomen bij de inkomsten van het taakveld waardoor de netto kosten lager worden.

6. Leges

Leges mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De tarieven worden geïndexeerd met de inflatie. Een aantal legestarieven is wettelijk gemaximeerd, zoals het tarief voor een paspoort, een rijbewijs en een aanwezigheidsvergunning speelautomaten. In die gevallen wordt het maximale tarief gehanteerd (afgerond op € 0,05 naar beneden). Voor de tarieven wordt verwezen naar de vast te stellen tarieventabel bij de Legesverordening 2025.
Op 1 januari 2024 zijn de Omgevingswet en (deels) de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking getreden. De legesverordening 2024 is hierop aangepast, waarbij voor zover mogelijk beleidsneutraal is overgegaan. De ervaringen met deze nieuwe wetten zijn nog onvoldoende om te evalueren. Deze evaluatie zal op een later moment plaatsvinden.

Berekening kostendekkendheid leges	
Hst. 1 Algemene dienstverlening	
Kosten taakveld(en)	1.512.530
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**1.512.530**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	519.142
BTW	-
Totale kosten	**2.031.672**
Opbrengst heffingen	**1.486.949**
Dekkingspercentage	**73,2%**

Berekening kostendekkendheid leges	
Hst. 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet	
Kosten taakveld(en)	1.688.790
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**1.688.790**
Toe te rekenen kosten	75.000
Overhead incl. (omslag)rente	1.108.770
BTW	-
Totale kosten	**2.872.560**
Opbrengst heffingen	**2.607.429**
Dekkingspercentage	**90,8%**

Berekening kostendekkendheid leges	
Hst. 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hst. 2	
paragraaf 3.1 Horeca	
Kosten taakveld(en)	98.408
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**98.408**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	74.197
BTW	-
Totale kosten	**172.605**
Opbrengst heffingen	**7.866**
Dekkingspercentage	**4,6%**

Berekening kostendekkendheid leges	
Hst. 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hst. 2	
Paragraaf 3.3 Organiseren evenement of markt	
Kosten taakveld(en)	393.634
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**393.634**
Toe te rekenen kosten	-

Overhead incl. (omslag)rente	296.787
BTW	-
Totale kosten	**690.421**
Opbrengst heffingen	**26.914**
Dekkingspercentage	**3,9%**

Berekening kostendekkendheid leges	
Hst. 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hst. 2	
Paragraaf 3.4 Standplaatsen	
Kosten taakveld(en)	33.471
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**33.471**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	9.962
BTW	-
Totale kosten	**43.433**
Opbrengst heffingen	**19.374**
Dekkingspercentage	**44,6%**

Berekening kostendekkendheid leges	
Hst. 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hst. 2	
Paragraaf 3.5 Wet kinderopvang	
Kosten taakveld(en)	117.210
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**117.210**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	10.307
BTW	-
Totale kosten	**127.517**
Opbrengst heffingen	**10.844**
Dekkingspercentage	**8,5%**

7. Marktgelden

De marktgelden worden geheven van degene aan wie een standplaats op een markt ter beschikking gesteld is. Dit zijn de dag- of weekmarkten waar bijvoorbeeld eetwaren en textielwaren te koop zijn.
De marktgelden mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De marktgelden kennen een gedifferentieerd tarief voor de grote markten, de kleine markten en de mini markten voor een vaste standplaats. De tarieven worden berekend per strekkende meter frontbreedte:

	2023	2024	2025
grote markt (20 en meer standplaatsen)	€28,00	€29,75	€30,45
kleine markt (6 t/m 19 standplaatsen)	€18,40	€19,55	€20,00
mini markt (1 t/m 5 standplaatsen)	€12,05	€12,80	€13,10

Berekening kostendekkendheid marktgelden				
	20 en meer	6 t/m 19	1 t/m 5	totaal
Begrote kosten	€21.178	€41.778	€10.880	€73.835
Begrote opbrengsten	€17.783	€23.040	€3.930	€44.753
Dekkingspercentage	**84,0%**	**55,1%**	**36,1%**	**60,6%**

Er is bewust voor gekozen om het tarief van de kleinere markten laag te houden om de leefbaarheid van de kleine kernen te behouden. Er is minder vraag naar standplaatsen op deze markten dan naar standplaatsen op de grote markten.

8. Havengelden

Havengelden worden geheven van de schipper, de rederij, de eigenaar van het vaartuig, degene die het schip heeft gecharterd of degene die als vertegenwoordiger van één van dezen optreedt.
De havengelden mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De tarieven worden geïndexeerd met de inflatie. Voor de tarieven wordt verwezen naar de vast te stellen Verordening havengelden 2025. Nieuw dit jaar is dat de reserveringskosten nu verwerkt zijn in de havengelden zodat zij niet meer apart vooraf in rekening worden gebracht.

Berekening kostendekkendheid havengelden	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	121.027
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	
netto kosten taakveld(en)	**121.027**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	32.114
BTW	-
Totale kosten	**153.141**
Opbrengst heffingen	**107.433**
Dekkingspercentage	**70,2%**

9. Overige heffingen

De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting die op verzoek van ondernemers wordt geheven. Het biedt ondernemers de mogelijkheid om met hulp van de gemeente aanvullende diensten uit te voeren om de openbare ruimte bij bedrijventerreinen of winkelgebieden schoner, veiliger of goed bereikbaar te maken. De opbrengst van de BIZ-bijdrage wordt als subsidie uitgekeerd aan de door de ondernemers opgerichte uitvoeringsorganisatie die zorgt voor de plannen en de uitvoering. De heffing van de BIZ-bijdrage beperkt zich tot een bepaald gebied in de gemeente, de bedrijveninvesteringszone (BIZ).
De bij aanvang van de BIZ opgestelde verordening geldt voor het hele BIZ-tijdvak (5 jaar) en bevat de tarieven voor alle jaren. Er is een BIZ-heffing voor het centrum van Bergambacht (2021-2025), voor bedrijventerrein De Wetering in Bergambacht (2021-2025) en voor het centrum van Schoonhoven (2024-2028).

10. Overzicht lokale lastendruk

Bij de lokale lastendruk nemen we de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing mee in de berekening.
De WOZ-waarde 2024 is gecorrigeerd met de gemiddelde waardestijging van woningen. Bij de afvalstoffenheffing is uitgegaan van een meerpersoonshuishouden met een container van 240 liter die gemiddeld 9,6x per jaar geleegd wordt (in de begroting 2024 werd ook uitgegaan van 9,6 ledigingen).

Eigenaar woning	2024	2025
WOZ-waarde	**€378.000**	**€394.000**
OZB	€330,00	€358,00
Afvalstoffenheffing	€341,05	€341,05
Rioolheffing	€268,80	€275,00
	€939,85	**€974,05**

Huurder woning	2024	2025
Afvalstoffenheffing	€341,05	€341,05
Rioolheffing	€268,80	€275,00
	€609,85	**€616,05**

De woonlasten van de omliggende gemeenten voor 2025 zijn nog niet beschikbaar. Om de woonlasten te kunnen vergelijken, worden daarom de woonlasten 2024 vergeleken afgerond op euro's.
Deze woonlasten zijn berekend met behulp van de Lokale Lasten Calculator 2024 van het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). Bij de berekening is uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde, een tweepersoonshuishouden met een gemiddelde hoeveelheid afval en bij de rioolheffing, indien het tarief bepaald wordt door het waterverbruik, een gemiddeld waterverbruik.

Gemeente	OZB	afvalstoffenheffing	rioolheffing	woonlasten
Krimpenerwaard	€ 409	€ 291	€ 269	**€ 969**
Bodegraven-Reeuwijk	€ 598	€ 344	€ 308	€ 1.250
Gouda	€ 428	€ 386	€ 530	€ 1.344
Krimpen aan den IJssel	€ 400	€ 421	€ 259	€ 1.080
Molenlanden	€ 369	€ 425	€ 225	€ 1.019
Oudewater	€ 559	€ 303	€ 382	€ 1.244
Waddinxveen	€ 410	€ 367	€ 222	€ 999
Zuidplas	€ 477	€ 317	€ 197	€ 991
Landelijk gemiddelde	**€ 454**	**€ 346**	**€ 225**	**€ 1.025**

11. Kwijtschelding

Het kwijtscheldingsbeleid bepaalt de belastingen waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder kwijtschelding plaatsvindt. Inwoners met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen kunnen voor kwijtschelding in aanmerking komen. Dit geldt ook voor kleine zelfstandigen voor hun privé-belastingschulden.
Alleen op enkele kleine onderdelen kan (binnen wettelijke grenzen) afgeweken worden van de landelijke regeling. In de Verordening kwijtschelding 2025 is opgenomen dat bij de kosten van bestaan uitgegaan wordt van 100% van de bijstandsnorm. Een hoger percentage dan 100% is wettelijk niet toegestaan. Het rijk gaat in de landelijke regeling uit van 90% van de bijstandsnorm.
Kwijtschelding kan verleend worden voor aanslagen OZB, afvalstoffenheffing (vast tarief en een gemaximeerd aantal ledigingen en/of ontgrendelingen) en rioolheffing.
Het SVHW behandelt de kwijtscheldingsverzoeken. In het eerste verzoek om kwijtschelding kan de aanvrager toestemming verlenen voor geautomatiseerde kwijtschelding. Dan hoeft, bij gelijkblijvende

omstandigheden, niet jaarlijks een kwijtscheldingsverzoek ingediend te worden.
De kosten voor de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid worden doorberekend in de tarieven van de verschillende heffingen.

B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op het weerstandsvermogen en de risicobeheersing van de gemeente Krimpenerwaard. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) vraagt in deze paragraaf minimaal in te gaan op een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, een inventarisatie van de risico's en het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's. Daarnaast zijn ook een aantal kengetallen voorgeschreven, evenals een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

De risico-inventarisatie wordt twee keer per jaar geactualiseerd (voor de begroting en voor de jaarrekening). Daarnaast hebben we in onze nota Risicomanagement 2016 vastgelegd dat deze paragraaf een toelichting bevat van alle restrisico's groter dan € 50.000.

Risico's (x € 1.000)	Bedrag
Geïnventariseerde risico's	7.223

Weerstandscapaciteit

Met de weerstandscapaciteit bedoelen we al die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden.
Het is onwaarschijnlijk dat alle geïnventariseerde risico's zich tegelijkertijd in volle omvang voordoen. De gemeenteraad heeft er bij de vaststelling van de Nota risicomanagement 2016 voor gekozen om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen op 50% van de geïnventariseerde risico's.
Hetgeen neerkomt op:

- 50% van de geïnventariseerde risico's af te dekken, 50% van € 7.223.000 = € 3.611.500.

Vanaf 2024 is er geen afzonderlijke reserve weerstandsvermogen meer. De benodigde weerstandscapaciteit maakt onderdeel uit van de algemene reserve.
Artikel 11, lid 2 BBV geeft aan dat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een inventarisatie bevat van de weerstandscapaciteit van de gemeente. De gemeentelijke reservepositie speelt hierbij nadrukkelijk een rol. In activa besloten stille reserves staan als zodanig niet op de balans. Voor het weerstandsvermogen kunnen ze echter wel een rol spelen. Met name activa met stille reserves die op korte termijn liquide gemaakt kunnen worden (verkoop) zijn van belang omdat deze in voorkomende gevallen kunnen bijdragen aan het oplossen van financiële problemen.
Stille reserves kunnen ontstaan wanneer de bezittingen van de gemeente niet (geheel) worden gewaardeerd of niet tegen de economische waarde worden gewaardeerd of door wijziging van een bestemming van bijvoorbeeld gronden of panden.
In de Nota reserves en voorzieningen 2023 is opgenomen dat we jaarlijks een globale inventarisatie maken van de stille reserves en de materieel relevante stille reserves vermelden in deze paragraaf van de begroting en de jaarstukken.
Op grond van het criterium dat een betreffend kapitaalgoed op korte termijn liquide gemaakt moeten kunnen worden, leidt een eerste inventarisatie tot de volgende stille reserve:

<u>Gemeentegronden (snippergroen)</u>
In totaal is sprake van ca. 60.000 m2 snippergroen dat niet op de balans staat en die verkocht of verhuurd

kan worden aan derden, die de grond veelal al in gebruik hebben. De komende periode zal verder onderzoek uitgevoerd worden naar de mogelijke waarde van deze stille reserve en de kosten om deze waarde te kunnen activeren.

Weerstandscapaciteit (x € 1.000)	Bedrag
De algemene reserve	21.601
Stille reserve (snippergroen)	PM
Totale beschikbare weerstandscapaciteit	**21.601**

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen wordt weergegeven als een ratio tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en het totaal van de gekwantificeerde risico's.
De weerstandscapaciteit bedraagt € 21,6 miljoen. De geïnventariseerde risico's bedragen € 7,2 miljoen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de geïnventariseerde risico's. Dit verhoudingsgetal bedraagt derhalve 3.

Ratio	Waardering
Boven 2,0	Uitstekend
Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen 0,8 en 1,4	Matig
Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
Onder 0,6	Ruim onvoldoende

Het kengetal van 3 geeft aan in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen en wordt beoordeeld als uitstekend. Ten opzichte van de jaarrekening 2023, waar dit kengetal 3,5 was, is er sprake van een lichte daling. In de begroting 2024 was het kengetal 2,6. De schommelingen in dit kengetal worden met name veroorzaakt door de peildatum waarop de algemene reserve meegewogen wordt in de berekening van de weerstandscapaciteit. Voor deze begroting is de peildatum van de algemene reserve 1-1-2025. In het totaal van de risico's is er sprake van een stijging van € 1,1 miljoen ten opzichte van de jaarrekening 2023.

Risicomanagement
Risicomanagement kent meerdere doelstellingen. In de Nota risicomanagement 2016 worden de volgende doelstellingen genoemd:

1. Inzicht verkrijgen in de risico's die wij als gemeente lopen. Dit zijn zowel financiële als niet-financiële risico's. Daarbij moeten beheersmaatregelen deze risico's verminderen.
2. Vergroten van het risicobewustzijn van alle medewerkers binnen de gemeente in houding en gedrag. Risicobewustzijn moet onderdeel zijn van de bedrijfscultuur.
3. Beoordelen van het benodigde weerstandsvermogen.
4. Voldoen aan wet- en regelgeving (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten).

Bij risico's maken we een onderscheid tussen risico's die wel en risico's die niet van belang zijn voor de weerstandscapaciteit. Bepaalde risico's zijn niet van belang voor de weerstandscapaciteit als de begroting- en rekeningcyclus in orde is en we adequate beheersmaatregelen of (verlies)voorzieningen hebben getroffen. Risico's die van belang zijn voor de weerstandscapaciteit zijn bijvoorbeeld bedrijfsrisico's als grondexploitatie, de sociaaleconomische ontwikkelingen, garantieverplichtingen, schadeclaims en renterisico's.
De risico-inventarisatie is in juli en augustus 2024 geactualiseerd.

Inventarisatie van de risico's
Op basis van de geïnventariseerde risico's is een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële tegenvallers. Om bij de inventarisatie een redelijke inschatting te kunnen maken van de kansen dat risico's zich voordoen en de financiële consequenties, hebben we gebruik gemaakt van bandbreedtes. Bij de opzet van de bandbreedtes is rekening gehouden met de omvang van risicovolle situaties in Krimpenerwaard, afgezet tegen de schaal waarop Krimpenerwaard opereert.

Klasse	Norm	Risico
1	Minder of 1 x per 10 jaar	10%
2	1 x per 5 - 10 jaar	30%
3	1 x per 2 - 5 jaar	50%
4	1 x per 1 - 2 jaar	70%
5	1 x per jaar of vaker	90%

Bij elk risico is geïnventariseerd welke beheersmaatregelen zijn getroffen die het risico verkleinen. Vervolgens is een inschatting gemaakt van het maximaal financiële risico dat resteert. Hieronder een overzicht van de restrisico's groter dan € 50.000 op basis van het op deze wijze berekende financiële gevolg.

Risico's met impact op weerstandsvermogen > € 50.000		(x € 1.000)
1	Risico's gerelateerd aan Gebiedsovereenkomst - Opgave natuur	1.500
2	Risico's gerelateerd aan de uitvoering van projecten	850
3	Risico's gerelateerd aan de open einde regelingen in het Sociaal Domein	850
4	Risico's op hogere personele kosten gerelateerd aan de arbeidsmarktkrapte	750
5	Risico's op financiële verplichtingen t.a.v. sport - en maatschappelijke voorzieningen	450
6	Risico's in relatie tot de invoering Omgevingswet/WKB	400
7	Risico's op actieve grondexploitaties	345
8	Risico's inzake informatiebeveiliging	288
9	Risico's inzake weerstandsvermogen bij gemeenschappelijke regelingen	223
10	Risico's onvoldoende georganiseerde en geëquipeerde crisisbeheersingsorganisatie	150
11	Risico's gerelateerd aan kosten herstel Steinsedijk in Haastrecht	112
12	Risico's gerelateerd aan vertraging IBOR-projecten door werkzaamheden netbeheerder	100
13	Risico's gerelateerd aan niet voldoen aan de Algemene verordening gegevensbescherming	75
14	Risico's inzake onjuiste/onterechte uitvoering bestuurlijke aanpak (Opiumwet, Wet Victoria, Wet Victor, APV, etc.)	75
15	Risico's gerelateerd aan de opvang vluchtelingen	p.m.
16	Overige risico's	1.055
Totaal risico inventarisatie		**7.223**

De benodigde weerstandscapaciteit op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 7,2 miljoen. Bij de jaarrekening 2023 was dit € 6,1 miljoen en bij de begroting 2024 was dit € 7,3 miljoen. Het totaal aan risico's is dus gestegen met 1,1 miljoen ten opzichte van de jaarrekening 2023. De belangrijkste oorzaken voor de verhoging van het risicoprofiel zijn het opgenomen risico dat gerelateerd is aan de arbeidsmarktdrukte en de daardoor toenemende inhuurkosten, het verhoogde risico inzake informatiebeveiliging op basis van het nieuwe informatiebeveiligingsbeleid en de aankomende inwerkingtreding van nieuwe wetgeving hieromtrent en het toegenomen risico op de actieve grondexploitatie. Op andere risico's zien we enkele lichte stijgingen en of verschuivingen door de actualisaties. De onzekerheid met betrekking tot de financiële risico's inzake de opvang van vluchtelingen blijft nog voortduren, mede gezien de landelijke onduidelijkheid over de spreidingswet. Hieronder volgt een toelichting op de restrisico's groter dan € 50.000.

1 - Risico's gerelateerd aan Gebiedsovereenkomst - Opgave natuur
De gemeente heeft samen met het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, de regie over de samenhangende opgaven in hun buitengebied. De provincie Zuid-Holland fungeert als opdrachtgever. In het tweede halfjaar van 2020 is met de andere twee overheden een addendum overeengekomen op de Gebiedsovereenkomst Veenweiden. Allereerst is de doorlooptijd van de overeenkomst verlengd tot en met 2026. Daarnaast zijn nieuwe afspraken gemaakt over het risico van overschrijding van het totaalbudget van € 95,1 miljoen voor dit project. Bij een overschrijding van het budget tot € 4 miljoen, is 50% voor rekening van de provincie en 50% voor rekening van de uitvoerende partijen (gemeente 75% en hoogheemraadschap 25%). Is de overschrijding meer dan € 4 miljoen, dan is dat volledig voor rekening van de provincie. De aanspraak zal voor de gemeente, op basis van het addendum, nooit meer bedragen dan € 1,5 miljoen.

2- Risico's gerelateerd aan de uitvoering van projecten
Momenteel zijn er binnen het team Projecten van de gemeenten 65 projecten in behandeling. Deze projecten zijn grofweg in te delen in drie categoriën: civiele (bouw)projecten, medewerking aan bouwprojecten van ontwikkelaars en projecten waarvan de gemeente opdrachtgever is. Voor alle projecten is er sprake van risico's, maar de financiële risico's spelen zich met name af rond de projecten waar de gemeente zelf opdrachtgever is. Om de voortgang op deze projecten goed te monitoren wordt in de organisatie ingezet op het vergroten van het continue inzicht en overzicht en daarmee de continue actualisatie van het meerjarig investeringsprogramma waardoor ook een beter inzicht bestaat naar de toekomst over de investeringen. Daarnaast speelt er nog immer, ondanks de afvlakking van de prijsstijgingen in de sector een risico op hogere kosten ten opzichte van de ramingen wanneer nieuwe aanbestedingen voor ontwikkelingen zich voordoen. Het totale restrisico bedraagt € 0,8 miljoen.

3 - Risico's gerelateerd aan de open einde regelingen in het Sociaal Domein
Voor het zo reeël mogelijk begroten van de kosten Jeugd en Wmo wordt gebruik gemaakt van een systematiek die trapsgewijs zowel de prijswijziging als ook de wijzigingen in zorggebruik meeweegt. Over de afgelopen jaren hebben we gezien dat er sprake lijkt te zijn van een afvlakking van de stijging van het volume bij zowel Jeugdzorg als ook Wmo. Voor 2024 lijkt voor Jeugdzorg weer sprake van een lichte stijging van de kosten waar dit bij de Wmo stabiel blijft. Naast het volumedeel is ook het prijsdeel relevant voor de impact op de totale zorgkosten. Het hanteren van reële tarieven (verplichting op basis van de AMVB) zoals besloten bij het regionale inkoopplan Jeugd en Wmo 2025 heeft een kostenverhogend effect. Hiermee is een goede prijs en kwaliteitsverhouding gewaarborgd. De verwachting is dat mede door de integrale toegang en de andere maatregelen uit de hervormingsagenda dure zorgtrajecten voorkomen kunnen worden en er meer grip op de kostenontwikkeling komt.

Met betrekking tot de uitstaande voorfinanciering van één specifieke zorgleverancier zijn er regionale gesprekken gaande met deze instantie om concrete afspraken te maken over de terugbetalingsperiodiek. De eerdere afspraken bleken voor de instantie niet haalbaar. Het maximale risico, dat naar aanleiding van de eerdere afspraken en de opvolging daarvan, gemitigeerd leek wordt nu weer opgevoerd in afwachting van nieuwe realistische afspraken.

Tenslotte heeft de herijking van het minimabeleid en de aandacht die er is om het bereik van de regelingen te vergroten mogelijk impact op de daarvoor beschikbaar gestelde budgetten. Hierbij bestaat het risico dat de budgetten niet tijdig bijgesteld kunnen worden.

Het totale restrisico op de verschillende open einde regelingen of daaraan gerelateerde risico’s bedraagt € 0,8 miljoen.

4 - Risico's op hogere personele kosten gerelateerd aan de arbeidsmarktkrapte
Op basis van de afgelopen drie jaar zien we helaas een stijging van de inhuurkosten, enerzijds veroorzaakt door langdurig ziekteverzuim en anderzijds veroorzaakt door benodigde specialistische kennis en ervaring voor complexe onderwerpen en vraagstukken. In beide gevallen geldt dat er vervangend en soms ook extra moet worden ingehuurd. De in te vullen vacatures behoren helaas vaak tot de schaarse doelgroepen en zijn om die reden lastig in te vullen, waardoor de gevraagde inhuurtarieven ook vaak hoog zijn. Voor het welbevinden van de medewerkers zijn en worden diverse zaken uitgevoerd. Zo voeren wij een Risico-Inventarisatie & -Evaluatie (RI&E) uit, waarmee de risico's voor gezondheid en veiligheid op de werkplek in kaart gebracht zijn. Een onderdeel hiervan is ook de Arbometer, waarin de medewerker is gevraagd naar onder meer stress en werkdruk. Ook besteden we met Krimpenerwaard

Vooruit aandacht aan een toekomstbestendige, flexibele en wendbare organisatie. Het totale restrisico bedraagt € 0,8 miljoen.

5 - Risico's op financiële verplichtingen t.a.v. sport - en maatschappelijke voorzieningen
Op basis van in het verleden gemaakte afspraken heeft de gemeente verplichtingen ten aanzien van. enkele maatschappelijke instellingen. Daarnaast zijn een aantal maatschappelijke voorzieningen sinds 2023 een duurzaamheidslening aangegaan waarbij het risico (na toetsing door SVn) voor rekening van de gemeente komt. Bij de jaarrekening en de begroting worden de risico's voor maatschappelijke voorzieningen geactualiseerd op basis van mutaties in de verplichtingen. Het risico kan worden bijgesteld naar € 0,4 miljoen.

6 - Risico's in relatie tot de invoering Omgevingswet/WKB
In de begroting zijn zo goed als mogelijk de baten en lasten als gevolg van de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging ingeschat. Landelijk wordt het uitgangspunt gehanteerd dat binnen 20 jaar de Omgevingswet budgetneutraal is ingevoerd. Het gaat hierbij zowel om de effecten in relatie tot de leges en de gevolgen van de invoering van de wet op het proces om te komen tot vergunningverlening, als ook de effecten op de taken en rollen in de samenwerking tussen de betrokken teams.
Er zijn diverse onderzoeken uitgevoerd die een kostenraming van 10 tot 20% betekenen. Voor gemeenten is daarbij een onzekerheidsmarge opgenomen van 20%. Vooralsnog houden wij rekening met een additioneel risico van € 0,4 miljoen voor deze stijging van kosten als ook daling van opbrengsten. We gaan een onderzoek uitvoeren naar de effecten van de invoering.

7 - Risico's op actieve grondexploitatie(s)
In de grondexploitaties zijn er verschillende soorten risico's te onderscheiden. Voorbeelden hiervan zijn financiële, technische of organisatorische risico's. Voor deze begroting 2025 zijn deze risico's opnieuw geactualiseerd. De totale risicowaardering is voor de begroting 2025 circa € 0,3 miljoen. Dit is ongeveer € 0,1 miljoen hoger ten opzichte van de inschatting bij de jaarrekening 2023. De risico's bij, de enige actieve grondexploitatie, complex Hoflaan Stolwijk zijn hoger geworden, dit komt volledig voor rekening van de inschatting dat de kosten van bouw- en woonrijp maken door de inflatie hoger zullen uitpakken. In paragraaf G – Grondbeleid wordt nader ingegaan op de grondexploitaties binnen onze gemeente en de gevormde reserves en voorzieningen.

8 – Risico's inzake informatiebeveiliging
Dit risico gaat over het voorkomen van schending van enige wetgeving, wettelijke en regelgevende of contractuele verplichtingen, en van beveiligingseisen. Het niet toezien op de naleving van het onlangs geactualiseerde informatiebeveiligingsbeleid kan tot gevolg hebben dat er wel regels zijn afgesproken en maatregelen zijn genomen, maar dat men er zich niet of onvoldoende aan houdt. Dit risico gaat ook over het waarborgen dat informatiebeveiliging integraal deel uitmaakt van informatiesystemen in de gehele levenscyclus. Hiertoe behoren ook de eisen voor informatiesystemen die diensten verlenen via openbare netwerken. Het risico is bruto hoog geprioriteerd. We hebben echter vele beheersmaatregelen getroffen, waardoor het risico (netto) slechts beperkt drukt op het weerstandsvermogen met € 0,2 miljoen.

9 - Risico's inzake weerstandsvermogen bij gemeenschappelijke regelingen
Tijdens het zienswijze traject op de ontwerpbegroting 2025-2028 van een aantal gemeenschappelijke regelingen is reeds geconstateerd dat het weerstandsvermogen van die regelingen onvoldoende is. Aangegeven is toen dat wij, naar evenredigheid van het gemeentelijk aandeel, dit als een gemeentelijk risico opnemen in onze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het restrisico voor het weerstandsvermogen wordt ingeschat op € 0,2 miljoen.

10 - Risico's onvoldoende georganiseerde en geëquipeerde crisisbeheersingsorganisatie
De gemeente moet voldoende voorbereid zijn om te voldoen aan de geldende wettelijke bepalingen en om adequaat te kunnen handelen indien zich een grootschalig incident (ramp/crisis) voordoet binnen de gemeentegrens. Ondanks de genomen beheers- en preventieve maatregelen is het aannemelijk dat op een moment een incident voordoet in de Krimpenerwaard en/of één van de samenwerkende gemeenten. Dit heeft op dat moment gevolgen voor de personele inzet, regulier bedrijfsprocessen, financiën e.d. Het restrisico voor het weerstandsvermogen wordt ingeschat op € 0,1 miljoen.

11 - Risico's gerelateerd aan kosten herstel Steinsedijk in Haastrecht
Door de wijziging in de Waterwet met ingang van 1 januari 2017 heeft de Steinsedijk in Haastrecht haar waterkerende functie verloren. Dit betekent dat het gehele dijklichaam in beheer en onderhoud door Rijnland aan de gemeente is overgedragen. Dit dijklichaam is in een dermate slechte staat van onderhoud dat een volledig herstel voor de hand ligt. Wij lopen een risico dat de gemeente de volledige kosten voor herstel moet betalen. De kosten worden geschat op € 8,3 miljoen af te schrijven in 80 jaar. Voor deze periode is gekozen omdat het een bijzondere investering betreft die niet voorkomt in onze nota investeren en afschrijven. Het restrisico voor het weerstandsvermogen wordt ingeschat op € 0,1 miljoen.

12 - Risico's gerelateerd aan vertraging IBOR-projecten door werkzaamheden netbeheerder
Bij bijna ieder IBOR-project worden de aanwezige kabels en leidingen gelicht of vervangen. Dit gebeurt enerzijds om te voldoen aan de toegenomen vraag (laadpalen voor auto's bijvoorbeeld), maar ook omdat de aanwezige kabels anders te diep komen te liggen. De werkzaamheden die door Stedin worden uitgevoerd (Stedin is in veel gevallen de netbeheerder) vragen een lange voorbereiding. Deze lange voorbereiding heeft negatieve gevolgen voor de planning van onze werkzaamheden. Samen met het IBKW proberen wij de voorbereidingstijd zo kort mogelijk te houden door periodieke gesprekken te organiseren.

Door de optredende vertragingen lopen wij een risico dat wij te maken krijgen met extra onvoorziene kosten. Zo moet er door de vertraging extra geïnvesteerd worden om de projectgebieden veilig te houden en worden er extra kosten gemaakt ten behoeve van nieuwe berekeningen als gevolg van extra toe te passen ophoogmateriaal en stijging prijzen. Het risico als gevolg van deze ontwikkelingen kan ingeschat worden op 1% van het jaarlijkse investeringsvolume in de IBOR-projecten. Dit investeringsvolume ligt rond de € 10 miljoen per jaar. Het risico bedraagt € 0,1 miljoen.

13 - Risico's gerelateerd aan niet voldoen aan de Algemene verordening gegevensbescherming
De gemeente is in het kader van de Algemene verordening gegevensbescherming en de Wet politiegegevens verplicht passende technische en organisatorische maatregelen te treffen om ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens van burgers en haar medewerkers. De Autoriteit Persoonsgegevens kan organisaties die niet aan de Algemene verordening gegevensbescherming voldoen een boete opleggen van maximaal 20 miljoen euro of 4% van de jaaromzet. Bij overtreding van de Wet politiegegevens kan de Autoriteit Persoonsgegevens boetes opleggen welke zijn opgenomen in het Wetboek van Strafrecht. Afhankelijk van de aard van de overtreding kan een boete oplopen tot wel € 820.000,00 per overtreding. Op basis van de genomen beheersmaatregelen is het risico bepaald op € 0,1 miljoen.

14 - Risico's inzake onjuiste/onterechte uitvoering bestuurlijke aanpak (Opiumwet, Wet Victoria, Wet Victor, APV, etc.)
Bij onjuiste uitvoering van de betreffende processen kan er bezwaar en beroep gemaakt worden. In een enkel geval zou er mogelijk een schadevergoeding gevraagd kunnen worden als blijkt dat de gemeente/burgemeester onterecht gehandeld heeft. Het restrisico voor het weerstandsvermogen wordt ingeschat op € 0,1 miljoen.

15 - Risico's gerelateerd aan de opvang vluchtelingen
De opvang van vluchtelingen zal ook in 2025 de benodigde inspanning van de organisatie vragen. De opvang van Oekraïense vluchtelingen loopt nog immer door en mogelijk volgt er gezien de doorlopende instroom nog een additionele taakstelling. Voor de bekostiging van de opvang wordt de gemeente tot op heden afdoende gecompenseerd. In 2025 zal de organisatie van de opvang in de lijnorganisatie belegd worden en zal er ook gewerkt worden aan een toekomstperspectief voor de opvang van deze vluchtelingen. Dit gaat gepaard met de immer voortdurende druk van de opvang van statushouders en asielzoekers waarbij de taakstellingen verder toenemen en er onzekerheid of onduidelijkheid is over de spreidingswet. Een perspectief op de structurele borging en opvang zal ook meer zicht geven op de mogelijke financiële risico's met alle onzekerheden van dien.

Kengetallen
Gezien het stijgende belang van onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten, een grotere druk op doelmatigheid en een steeds meer divers wordende context (ontwikkeling van financiële producten, meer verbonden partijen, meer taken zoals bijvoorbeeld in het Sociaal Domein) is het belang van inzicht in de financiële positie toegenomen.

Om aan het voorgaande tegemoet te komen, schrijft het BBV een verplichte basis set van vijf financiële kengetallen voor die moeten worden opgenomen in deze paragraaf. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen.
In de volgende tabel zijn de verplichte kengetallen, inclusief betreffende waarden voor onze gemeente opgenomen. Onder de tabel volgt een nadere toelichting per kengetal en wordt de link gelegd tussen waarden op de verschillende kengetallen.
Additionele informatie over de verhouding van lokale kengetallen tot de kengetallen van vergelijkbare gemeenten verwijzen wij u naar de website www.findo.nl. Daarbij wordt echter wel gebruik gemaakt van verouderde data.

Kengetallen	Rekening	Begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Netto schuldquote	16%	76%	80%	108%	112%	129%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	9%	69%	72%	100%	104%	122%
Solvabiliteitsratio	39%	28%	26%	22%	20%	17%
Structurele exploitatieruimte	3,0%	0,1%	0,0%	-4,7%	-4,0%	-3,8%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	98%	96%	96%	96%	96%	96%

Toelichting per kengetal:

Netto schuldquote: Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee inzicht in de mate waarop rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatieruimte. Een normale netto schuldquote ligt tussen de 0% en 90%. Een schuldquote tussen de 90% en 130% wordt als hoog beschouwd en mag niet verder toenemen. Een schuldquote hoger dan 130% wordt als te hoog beoordeeld en moet afgebouwd worden. Vanaf 2025 zien we de netto schuldquote flink toenemen in verband met de voorziene investeringen.

Gecorrigeerde netto schuldquote: Dit kengetal is een aanvulling op bovenstaande waarbij er een correctie plaatsvindt door de verstrekte leningen mee te nemen. Dit om het effect van doorlenen inzichtelijk te maken. Ook de gecorrigeerde netto schuldquote neemt vanaf 2025 toe op basis van de voorziene investeringen.

Solvabiliteit: Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar verplichtingen te voldoen en bestaat uit de hoogte van het eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal. Een ratio hoger dan 50% is het minst risicovol, een ratio tussen de 20% en 50% is neutraal en een ratio lager dan 20% is risicovol. Als gevolg van onder andere de grote investeringsopgave in de komende jaren in combinatie met meerjarige verwachte tekorten staat de solvabiliteit onder druk. Een solvabiliteit ≥ 20% is één van de voorwaarden die worden gesteld om10% van het surplus van de Algemene reserve in te mogen zetten als structurele dekking in de begroting. Voor 2025 en 2026 voldoen wij daar aan.

Grondexploitatie: Dit kengetal geeft weer hoe de boekwaarde van de grondexploitaties zich verhouden tot de totale (geraamde) baten van de gemeente. Een score lager dan 20% is het minst risicovol, tussen de 20% en 35% is neutraal en hoger dan 35% is risicovol. Meerjarig 2025 komt het kengetal afgerond zelfs op 0% uit.

Belastingcapaciteit: Dit kengetal geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot de gemiddelde landelijke belastingdruk. Een score lager dan 100% geeft aan dat de lokale lasten lager zijn dan het landelijk gemiddelde en een score hoger dan 100% geeft aan dat de lokale lasten hoger zijn dan het landelijke gemiddelde. O.b.v. van de landelijke cijfers zien wij dat dit rond 96% ten opzichte van het landelijk gemiddelde is.

Structurele exploitatieruimte: Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is de structurele lasten te dragen met structurele baten. Bij een negatief percentage zijn de structurele lasten hoger dan de structurele baten. Bij een positief percentage kan de gemeente de structurele lasten dragen met de structurele baten. In 2025 is de structurele exploitatieruimte 0%. Vanaf 2026 zien we het ravijnjaar, als gevolg van de eerder benoemde oorzaken, terug in de negatieve kengetallen.

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn bezittingen van de gemeente die gedurende een lange periode gebruikt worden om een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke belang. Het onderhoud hiervan kost veel geld. Dit neemt dan ook een groot deel van de gemeentelijke begroting in beslag. Voor kapitaalgoederen zijn vaak langlopende investeringen vereist. Achterstanden in het onderhoud hiervan kunnen, naast kapitaalvernietiging, in het ergste geval leiden tot onveilige situaties. Het is daarom zinvol om op het gebied van het onderhoud van kapitaalgoederen planmatig beleid te voeren en op deze wijze invulling te geven aan de begrippen assetmanagement en risicomanagement.

In deze paragraaf is het beleidskader opgenomen waarin het kwaliteitsniveau is vastgelegd waarop de kapitaalgoederen worden onderhouden, de aantallen en de financiële middelen die nodig zijn voor het in stand houden hiervan. De financiële consequenties zijn inzichtelijk gemaakt voor de komende jaren. We merken hierbij op dat aanbestedingsvoordelen of -nadelen, gelet op de hoogte van de investeringen, grote invloed kunnen hebben op de financiën. Dat geldt ook voor de ontwikkeling van de rente.

De kapitaalgoederen worden onderverdeeld in de volgende drie categorieën:
1. Gebouwen (beleidskader: Vastgoedbeleid (2021) en de Kadernota Maatschappelijke Voorzieningen(2021))
2. Wegen, civiele kunstwerken, groen, water, openbare verlichting en speelvoorzieningen (beleidskader: Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2021-2025)
3. Riolering (beleidskader: Programma Riolering en Klimaatadaptatie 2023-2027)
Op de pagina's hierna is per categorie kort het beleidskader aangegeven. Ook is van de jaren 2025-2028 de begroting weergegeven.

1. Gebouwen

Actueel beleidskader
De gemeente Krimpenerwaard is eigenaar van een omvangrijke en gevarieerde vastgoedportefeuille. Vastgoed waarmee we onze sociaal-maatschappelijke doelstellingen mogelijk maken en we laagdrempelige zorg en ondersteuning bieden. Vastgoed waarmee we voorzien in culturele activiteiten en waarmee we de gelegenheid geven elkaar te ontmoeten. Ons vastgoed geeft veel inwoners de gelegenheid om onder andere te sporten en vitaal te blijven. Sommige gebouwen hebben we tijdelijk in bezit, ze zullen op korte termijn plaats maken voor nieuwbouw of voor het toevoegen van ruimtelijke kwaliteit. Onze gemeentelijke huisvesting en begraafplaatsen dienen het algemeen nut en met het bezit van de voor publiek toegankelijke monumenten dragen we bij aan het behoud van het Krimpenerwaardse erfgoed en aan de uitstraling van onze gemeente.

In 2021 zijn het Vastgoedbeleid en de Kadernota maatschappelijke voorzieningen opgesteld. In het Vastgoedbeleid zijn de kaders gesteld om het gemeentelijk vastgoed op een doeltreffende en efficiënte manier te beheren. De Kadernota maatschappelijke voorzieningen biedt een afwegingskader om eenduidige besluiten te nemen over specifieke huisvestingsvragen voor maatschappelijke activiteiten. De twee beleidsstukken sluiten naadloos op elkaar aan.

Areaal
De gemeente Krimpenerwaard bezit 118 vastgoedobjecten, met een totaal bruto vloeroppervlakte(BVO) van ruim 53.000 m2. Deze objecten staan verspreid in de verschillende kernen binnen de gemeente.

Onderhoudsbudgetten
De financiële middelen voor openbare gebouwen zijn gesplitst in exploitatie (dagelijks onderhoud) en een storting in een onderhoudsvoorziening. De storting in de voorziening is toereikend om in de planperiode het groot onderhoud uit te kunnen voeren. Toch moet wel het aanwezige risico worden benoemd van onvoorziene omstandigheden en prijsstijgingen. Sinds het opstellen van de huidige meerjarenplanning zijn de prijzen van grondstoffen explosief gestegen. Hoe zich dit verder ontwikkelt en wanneer dit zich stabiliseert is de vraag.
De kosten voor het groot onderhoud worden jaarlijks inzichtelijk gemaakt door het uitvoeren van inspecties aan de gebouwen. Voor de brandweerkazernes geldt dat het klein dagelijks onderhoud ten laste van de Veiligheidsregio komt.

De kosten zijn in de meerjarenbegroting als volgt geraamd:

Onderdeel (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten in de exploitatie	417	417	417	417
Dotatie voorziening Onderhoud gebouwen	1.373	1.373	1.373	1.373
Onttrekking voorziening Onderhoud gebouwen	900	1.476	1.058	1.963

Een meerjarig overzicht met de stand van de voorziening is opgenomen in model 8.
Om te anticiperen op toekomstige areaaluitbreidingen en/of prijsstijgingen ten opzichte van het huidige beheerplan nemen we hiervoor in de begroting jaarlijks lasten op.

2. IBOR

Actueel beleidskader
Het beleidsplan IBOR 2 vormt het kader voor de in stand houding en ontwikkeling van de openbare ruimte. Met dit plan laat de gemeente zien hoe zij haar openbare buitenruimte de komende jaren gaat beheren.
Het IBOR 2 richt zich in basis op:
• We werken kwaliteitsgericht binnen de beschikbare middelen
• We spelen in op trends en ontwikkelingen
• We dragen zorg voor een veilige openbare ruimte
• We kennen de kwantiteit en kwaliteit van ons areaal

Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte doen wij volgens de principes van integraal beheer. Hierbij beschouwen wij de onderdelen van de openbare ruimte als een geheel. We hebben het dan over wegen, openbare verlichting, groenvoorzieningen, bomen, water, civiele kunstwerken, speelvoorzieningen en verkeers- en straatmeubilair.

Eind 2024 start de herziening van het beleidsplan en in 2025 wordt het nieuwe beleidsplan IBOR 3 (2026-2030) ter besluitvorming aangeboden.

Areaal

Onderdeel	Aantallen
Wegen in ha.	210
Civiele kunstwerken	398
Lichtpunten	12.580
Oppervlakte groen in ha.	125
Bomen	22.597
Speeltoestellen	905
Oppervlakte water in ha.	742
Oeverlengte in km.	164
Oeverconstructies	86
Duikers	372

Onderhoudsbudgetten
De kosten voor het IBOR zijn opgenomen onder programma:
- Verkeer, vervoer en waterstaat
- Onderwijs, sport, cultuur en recreatie
- Volksgezondheid en milieu

De financiële middelen die beschikbaar zijn voor het IBOR zijn gesplitst in exploitatie (dagelijks onderhoud) en een storting in een onderhoudsvoorziening. De storting in de voorziening is toereikend om in de planperiode het groot onderhoud uit te kunnen voeren.

Onderhoud groen en bestrijding onkruid op verharding
Net als bij gladheidbestrijding is de besteding van de groenbudgetten afhankelijk van de sterk wisselende weersomstandigheden
Om toch goed te kunnen anticiperen op het wisselende weer zijn soms extra onderhoudswerkzaamheden nodig. Door deze extra maatregelen kan de besteding van groenbudgetten fluctueren en bij ongunstige omstandigheden worden overschreden.

De kosten zijn in de meerjarenbegroting als volgt geraamd:

Onderdeel (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten in de exploitatie	5.290	5.603	4.847	4.772
Dotatie voorziening IBOR	4.503	4.503	4.503	4.503
Onttrekking uit de voorziening IBOR	7.874	7.269	5.109	4.993

Een meerjarig overzicht met de stand van de voorziening is opgenomen in model 8.
Om te anticiperen op toekomstige areaaluitbreidingen en/of prijsstijgingen ten opzichte van het huidige beheerplan nemen we hiervoor in de begroting jaarlijks lasten op.

3. Riolering

Actueel beleidskader
Het beleidskader is gebaseerd op hetgeen is opgenomen in de Wet Milieubeheer en volgt het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Daarin staat opgenomen dat een gemeente verplicht is al het afvalwater dat binnen haar grenzen vrijkomt, in te zamelen. Door de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken hebben de gemeenten ook de zorg voor het afvloeiend hemelwater en het grondwater. Deze zorgplicht is verankerd in het Programma Riolering & Klimaatadaptatie 2023-2027 (PR&K).
Het IBOR 2 en het PR&K zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden in onze integrale projecten. Dit zijn communicerende vaten, omdat aanpassingen bij de één direct van invloed zijn op de ander. Deze twee beleidskaders worden dan ook in nauwe samenhang afgestemd.
Door een goed beheer en onderhoud, renovatie en vervanging willen wij het rioleringssysteem zo optimaal mogelijk laten functioneren tegen de laagst mogelijke kosten. Duurzaamheid is hierbij een kernbegrip. De riolering dient ervoor om de volksgezondheid duurzaam te beschermen, de kwaliteit van de leefomgeving op peil te houden en bodem, grondwater en oppervlaktewater duurzaam te beschermen en wateroverlast te voorkomen.

Areaal

Onderdeel	Aantallen
Gemengd systeem	157
Droogweerafvoer (DWA)	59
Hemelwaterafvoer (HWA)	76
Drainage	24
Gemalen	79
Pompunits drukriolering	1875
Persleiding	204
Bergingsbassins	16

Onderhoudsbudgetten
De uitgaven voor dit onderdeel vallen in grote lijnen uiteen in exploitatielasten en investeringskosten. De exploitatielasten bestaan voor een groot gedeelte uit kapitaallasten (rente en aflossing op investeringen in het riool) en overheadkosten, omdat het rioolstelsel in eigen beheer wordt onderhouden. Deze kosten worden gedekt door de tarieven.

De kosten zijn in de meerjarenbegroting als volgt geraamd:

Onderdeel (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten in de exploitatie	1.609	1.609	1.609	1.609
Dotatie voorziening vGRP	0	0	0	0
Onttrekking uit de voorziening vGRP	1.091	1.345	1.402	2.284

Een meerjarig overzicht met de stand van de voorziening is opgenomen in model 8.

4. Projecten openbare ruimte

We zorgen voor een duurzame instandhouding van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte door te renoveren en te investeren. Iedere jaarschijf wordt hier een krediet voor aangevraagd. Dit krediet wordt vervolgens verspreid over een periode van 2 tot 5 jaar uitgegeven. Dit is de doorlooptijd van projecten, afhankelijk van de complexiteit en omvang van de werkzaamheden.
De raad wordt jaarlijks geïnformeerd over de stand van zaken van lopende projecten openbare ruimte en kredieten middels de jaarrekening. In aanvulling hierop wordt gekeken naar de mogelijkheid de raad actief te informeren middels bijvoorbeeld een Projectenavond over de openbare ruimte.

Het krediet van IBOR bestaat uit:
- Renovatie
Renovatie wordt gedekt middels onttrekking uit de Voorziening IBOR.
- Vervanging Civiele kunstwerken
- Vervanging Openbare verlichting
Vervanging wordt geactiveerd en over een periode van 25 tot 40 jaar afgeschreven. Dit leidt tot afschrijvings- en rentelasten in de exploitatie.

Met deze werkwijze conformeren wij ons aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

D. Financiering

Algemeen

Inleiding
In de paragraaf financiering wordt de financieringsfunctie van de gemeente Krimpenerwaard toegelicht voor de jaren 2025-2028. De toelichting vindt plaats in een onderdeel algemene ontwikkelingen en een onderdeel ontwikkelingen gemeente Krimpenerwaard. Onder de algemene ontwikkelingen komen de renteontwikkelingen en ontwikkelingen ten aanzien van de wet- en regelgeving aan de orde. Het onderdeel ontwikkelingen gemeente Krimpenerwaard richt zich specifiek op de financiering, renteberekening en het voldoen aan wettelijke bepalingen van de gemeente Krimpenerwaard.

Belangrijkste conclusies
De belangrijkste uitgangspunten en conclusies uit de paragraaf financiering zijn:

- Om het door de raad vastgestelde en nog vast te stellen beleid te kunnen uitvoeren moeten financieringsmiddelen worden aangetrokken. Hierdoor neemt de schuldpositie van de gemeente de komende jaren toe. De omvang van de schuldpositie wordt per 1 januari 2025 ingeschat op € 133 miljoen. Per 31 december 2028 stijgt de schuldpositie naar verwachting tot € 264 miljoen;
- In de meerjarenbegroting 2025-2028 wordt rekening gehouden met het aantrekken van nieuwe geldleningen in 2025 (€ 65 miljoen), 2026 (€ 35 miljoen), 2027 (€ 30 miljoen) en 2028 (€ 40 miljoen);

- De toename van de schuldpositie vindt met name plaats als gevolg van de uitvoering van grote projecten en heeft gevolgen voor de beschikbare begrotingsruimte, de ontwikkeling van de netto schuldquote en het solvabiliteitsratio;
- Er is uitgegaan van de op dit moment bekende en ingeschatte planning voor de start en uitvoering van de toekomstige projecten. Hierbij is ook rekening gehouden met de ervaring dat realisatie van een gedeelte van de investeringsbudgetten in een later jaar plaatsvindt dan gepland. Op basis van realiteit en Jaarlijks bij de kadernota actualiseren we onze meerjaren investeringsplanning en de hieruit voortvloeiende kapitaalbehoefte en financieringslasten. De
- Afhankelijk van de renteverwachting wordt bij een liquiditeitstekort eerst gebruik gemaakt van kortlopende geldleningen voordat er een langlopende geldlening wordt aangetrokken;
- Lange rentetarieven dalen in de periode 2025-2028 naar verwachting licht. Bij het aantrekken van nieuwe langlopende geldleningen wordt uitgegaan van een rentepercentage van 3,0%.;
- In 2025 wordt een reëel rentepercentage (1,4%) toegerekend aan de activa;
- Er is voldaan aan de voorschriften vanuit de wet Fido (kasgeldlimiet en renterisiconorm).

Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

Het voorspellen van de renteontwikkeling is een lastige opgave, zeker op de lange termijn. Uit onderstaande grafiek blijkt dat zowel de korte als lange rente de afgelopen periode zijn opgelopen; de korte rente zelfs zeer sterk. Het hogere renteniveau heeft gevolgen bij het opnemen van leningen en bij het herfinancieren van aflopende leningen. Daardoor zullen de rentelasten in de komende jaren naar verwachting behoorlijk toenemen.

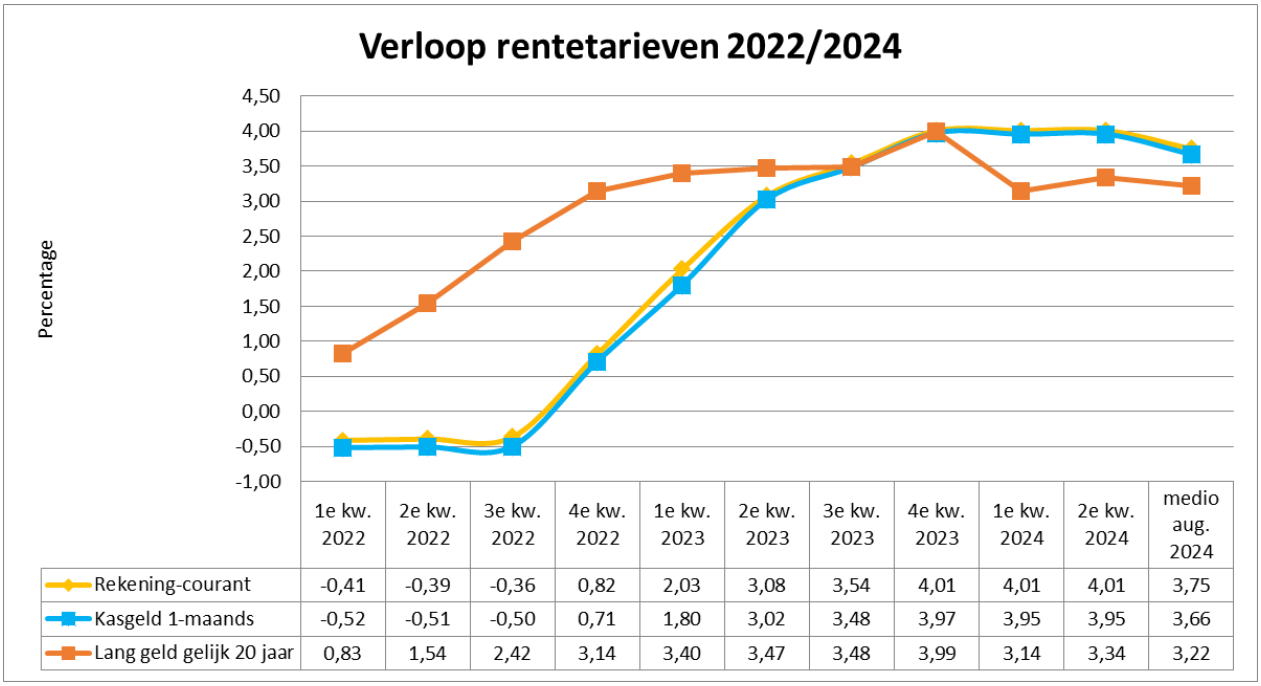

	1e kw. 2022	2e kw. 2022	3e kw. 2022	4e kw. 2022	1e kw. 2023	2e kw. 2023	3e kw. 2023	4e kw. 2023	1e kw. 2024	2e kw. 2024	medio aug. 2024
Rekening-courant	-0,41	-0,39	-0,36	0,82	2,03	3,08	3,54	4,01	4,01	4,01	3,75
Kasgeld 1-maands	-0,52	-0,51	-0,50	0,71	1,80	3,02	3,48	3,97	3,95	3,95	3,66
Lang geld gelijk 20 jaar	0,83	1,54	2,42	3,14	3,40	3,47	3,48	3,99	3,14	3,34	3,22

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De Europese Centrale Bank heeft in 2023 de rentetarieven aanzienlijk verhoogd. De herfinancieringsrente steeg van 2,5% naar 4,5%. De herfinancieringsrente is de rente die banken moeten betalen aan de ECB wanneer zij geld bij de ECB opnemen. Met de rentestappen in 2023

wilde de ECB voorkomen dat de hoge inflatie verder in de economie zou wortelen. De ECB heeft in juni 2024 voor het eerst de rente verlaagd. De verwachting is dat de ECB de rente in december 2024 verder verlaagd.

Wet- en regelgeving
De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de bijbehorende ministeriële regelingen geven het bindende kader voor de uitoefening van de treasury van de gemeenten. De onderliggende regelingen zijn:

- de regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo);
- de uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo);
- het besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden;
- de regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Op grond van artikel 212 Gemeentewet is de gemeente verplicht een financiële verordening vast te stellen. In artikel 20 van de Financiële verordening gemeente Krimpenerwaard 2023 is opgenomen dat het college eens per vier jaar een treasurystatuut vaststelt en ter informatie aan de gemeenteraad aanbiedt. Het huidige statuut is in werking vanaf december 2020 en wordt binnenkort geactualiseerd.
Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient een financieringsparagraaf op te worden genomen in de begroting en het jaarverslag (artikelen 9, 13 en 26). Tot en met 2024 was de rentetoerekening aan grondexploitaties gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over het vreemde vermogen. Op basis van de “Notitie rente 2023” van de commissie BBV dient met ingang van 2025 de rente-omslag te worden gebruikt voor de rentetoerekening aan de grondexploitaties.

Ontwikkelingen Krimpenerwaard

Beleidsvoornemen treasury
In het Treasurystatuut gemeente Krimpenerwaard 2020 heeft het college de kaders voor de treasuryfunctie bepaald. Het beleid van onze gemeente is erop gericht om de financieringsbehoefte zo gunstig mogelijk af te dekken. Omdat de rente op de kortlopende middelen in het algemeen gunstiger is dan de rente op langlopende middelen, wordt bij een gelijkblijvende renteverwachting eerst gebruik gemaakt van kortlopende geldleningen als er een lening aangetrokken moet worden.
Voor het afdekken van renterisico’s kan worden afgeweken van financiering met een korte looptijd. Door langlopende geldleningen eerder aan te trekken dan strikt noodzakelijk kan enerzijds geprofiteerd worden van een lage rente en anderzijds het risico op stijgende rente worden beperkt of afgewend.
De gemeente Krimpenerwaard werkt vanuit totaalfinanciering. Alle gemeentelijke inkomsten en uitgaven worden hierbij gesaldeerd voordat de gemeente zich op de geld- of kapitaalmarkt begeeft. Goed inzicht in het verloop van inkomsten en uitgaven leidt tot betere sturing op de benodigde liquiditeiten voor de komende jaren, de aan te trekken externe financiering en de ontwikkeling van de rentekosten.
Nieuw af te sluiten leningen worden zodanig gestructureerd dat de renterisiconorm ook in de komende jaren niet wordt overschreden.

Risicobeheer
In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn voor de beheersing van de renterisico’s de kasgeldlimiet en de renterisiconorm opgenomen.

Kasgeldlimiet
De gemeente mag haar activiteiten niet onbeperkt met kort geld financieren. De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan 1 jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich heeft, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten.
Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan 1 jaar de aangewezen oplossing. Het is niet toegestaan de kasgeldlimiet meer dan twee kwartalen achtereen te overschrijden. Onderstaand volgt een overzicht van de ontwikkeling van de kasgeldlimiet in 2025.

Berekening kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	Begroot 2024	Begroot 2025 1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Grondslag: Begrotingstotaal	€ 177.311	€ 199.542	€ 199.542	€ 199.542	€ 199.542
Toegestane kasgeldlimiet:					
- relevant percentage (wettelijk voorgeschreven)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Bedrag	€ 15.071	€ 16.961	€ 16.961	€ 16.961	€ 16.961
Gemiddelde kortlopende schuld					
(negatief betekent schuld, positief betekent tegoed)		€ 28.142	€ 8.402	€ 31.995	€ 33.922
Ruimte (+) / overschrijding (-)		**€ 45.103**	**€ 25.363**	**€ 48.956**	**€ 50.883**

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Nieuw af te sluiten leningen worden zodanig gestructureerd dat de renterisiconorm ook in de komende jaren niet wordt overschreden.

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	Begroot 2025	2026	2027	2028
Renterisico's (aflossingen op vaste schuld):				
- renteherziening op vaste schuld	€ -	€ -	€ -	€ -
- aflossingen	€ 7.475	€ 8.950	€ 10.700	€ 12.025
Renterisico	€ 7.475	€ 8.950	€ 10.700	€ 12.025
Berekening renterisiconorm:				
Begrotingstotaal	€ 199.542	€ 192.396	€ 190.965	€ 191.736
Bij ministerie vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	€ 39.908	€ 38.479	€ 38.193	€ 38.347
Toetsing renterisico aan norm:				
Renterisiconorm	€ 39.908	€ 38.479	€ 38.193	€ 38.347
Renterisico	€ 7.475	€ 8.950	€ 10.700	€ 12.025
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**€ 32.433**	**€ 29.529**	**€ 27.493**	**€ 26.322**

In bovenstaande tabel is rekening gehouden met de jaarlijkse aflossingen van de geraamde nog op te nemen vaste geldleningen over de periode 2025-2028. Uit de opstelling blijkt dat het risico dat de gemeente loopt op haar vaste schuld beperkt is en ruim binnen de norm blijft.

Leningenportefeuille en financieringsbehoefte

Het Meerjarig InvesteringsPlan (MIP) leidt er toe dat de komende jaren nieuwe langlopende geldleningen moeten worden aangetrokken. Onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkeling van de schuldpositie over de periode 2024 tot en met 2028.

Schuldpositie (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Onderhandse geldleningen binnenlandse banken					
- Hoofdsom leningen per 1 januari	€ 89.925	€ 133.200	€ 190.725	€ 216.775	€ 236.075
- Aflossing afgesloten leningen t/m 2023	€ 6.725-	€ 6.225-	€ 6.075-	€ 6.075-	€ 5.900-
- Lening per 01-10-2024 € 50.000, 40jr., 3,0%	€ 50.000	€ 1.250-	€ 1.250-	€ 1.250-	€ 1.250-
- Lening per 01-07-2025 € 65.000, 40jr., 3,0%		€ 65.000	€ 1.625-	€ 1.625-	€ 1.625-
- Lening per 01-07-2026 € 35.000, 20jr., 3,0%			€ 35.000	€ 1.750-	€ 1.750-
- Lening per 01-07-2027 € 30.000, 20jr., 3,0%				€ 30.000	€ 1.500-
- Lening per 01-07-2028 € 40.000, 20jr., 3,0%					€ 40.000
Hoofdsom leningen per 31 december	**€ 133.200**	**€ 190.725**	**€ 216.775**	**€ 236.075**	**€ 264.050**

In bovenstaande tabel is rekening gehouden met het aantrekken van diverse langlopende geldleningen. Deze leningen zijn gebaseerd op de financieringsbehoefte voor de komende jaren.

Voor de onderbouwing van de financieringsbehoefte is een gedetailleerde liquiditeitsprognose voor de lange termijn gemaakt op basis van verwachte inkomsten en uitgaven gedurende de jaren 2024 t/m 2028. De liquiditeitsprognose laat het volgende beeld zien:

Liquiditeitsprognose 2024-2028 (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo liquide middelen medio augustus 2024 / 1 januari 2025-2028	€ 30.269	€ 34.722	€ 20.777	€ 12.619-	€ 24.091-
- Operationele activiteiten (programma's)		€ 15.090	€ 7.589	€ 9.811	€ 10.000
- Investeringsactiviteiten (inclusief MIP)		€ 83.196-	€ 62.907-	€ 35.162-	€ 22.602-
- Activiteiten actieve grondexploitatie		€ 57-	€ 524		
- Financieringsactiviteiten (afwikkeling leningen t/m 2023)		€ 6.997-	€ 6.781-	€ 6.716-	€ 6.477-
- Prognose mutaties 2e halfjaar 2024	€ 45.147-				
Saldo liquide middelen, exclusief aangetrokken financiering	€ 14.878-	€ 40.438-	€ 40.798-	€ 44.686-	€ 43.170-
Financieringactiviteiten 2024-2028:					
- Opname langlopende geldleningen	€ 50.000	€ 65.000	€ 35.000	€ 30.000	€ 40.000
- Rente en aflossing van nieuw aangetrokken financiering	€ 400-	€ 3.785-	€ 6.821-	€ 9.405-	€ 11.769-
Saldo liquide middelen, inclusief aangetrokken financiering	**€ 34.722**	**€ 20.777**	**€ 12.619-**	**€ 24.091-**	**€ 14.939-**

In de liquiditeitsprognose is bij het onderdeel investeringsactiviteiten rekening gehouden met diverse grote projecten, zoals de bouw Schoonhovens College en sporthal De Meent, aanleg milieustraat, nieuwbouw scholen (IHP), nieuwbouw gemeentekantoor en transformatie dienstencentrum Schoonhoven. Tevens zijn investeringen IBOR, PR&K en vastgoed verwerkt in de prognose.

Renteresultaat
In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ook verplicht inzicht moet geven in:
- de rentelasten uit externe financiering;
- het renteresultaat;
- de wijze van rentetoerekening.

De interne rekenrente wordt gebruikt voor rentetoerekening aan taakvelden. Onderstaand renteschema geeft inzicht in de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Bij de berekening van de renteomslag mag er sprake zijn van een renteresultaat. Het voordelig renteresultaat 2025 van € 27.000 is terug te vinden op het taakveld Treasury.

Rentetoerekening (bedragen x € 1.000)		2025	
a.	Externe rentelasten over korte en lange financiering		€ 3.196
b.	Externe rentebaten over korte en lange financiering		€ 648-
	Saldo rentelasten en -baten		€ 2.548
c1.	Doorberekende rente aan grondexploitaties	€ -	
c2.	Rente projectfinanciering		
c3.	Rentebaten van doorverstrekte leningen	€ 125-	
			€ 125-
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		€ 2.423
d1.	Rente over eigen vermogen		-
d2.	Rente over voorzieningen		
			€ -
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen		€ 2.423
e.	De aan taakvelden toegerekende rente		€ 2.450-
	Boekwaarde activa welke integraal wordt gefinancierd		
	(peildatum 01-01-2024, conform mjb. 2024-2027)	€ 175.000	
	Voorcalculatorische rentepercentage begroting 2025	1,4%	
Renteresultaat op taakveld Treasury (-/- = voordelig)			**€ 27-**

Aan de investeringen die op de staat van activa zijn opgenomen wordt in 2025 een rentepercentage toegerekend van 1,4 %. In de Kadernota 2025 werd dit percentage becijferd op 1,5%.

Kredietrisicobeheer
Kredietrisico is de kans dat verstrekte leningen niet (volledig) en/of niet tijdig worden terugbetaald. Op kapitaalverstrekkingen en afgegeven gemeentegaranties/borgstellingen loopt de gemeente een zeer beperkt risico aangezien de gemeente fungeert als achtervang voor garantstellingen die afgegeven zijn door zogenaamde waarborgfondsen.

De uitzettingen van de gemeente kennen eveneens nagenoeg geen risico. Enerzijds heeft de gemeente Krimpenerwaard een overeenkomst met de BNG Bank met betrekking tot onder andere het aantrekken en uitzetten van kort en lang geld. Daarnaast worden overtollige middelen geparkeerd bij het ministerie van Financiën (schatkistbankieren).

Geldstromenbeheer
De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de BNG Bank. De saldi van de rekeningen bij de andere banken wordt zoveel als mogelijk overgeboekt naar de rekening bij de BNG Bank. Er wordt gewerkt met een meerjarige liquiditeitsprognose die regelmatig geactualiseerd wordt.

Relatiebeheer
De bancaire partijen waarmee de gemeente Krimpenerwaard zaken doet vallen onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Verzekeringskamer.
Met de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank) is een financieringsovereenkomst afgesloten. Dit raamcontract voor een krediet- en depotarrangement en elektronisch betalingsverkeer wordt ten minste eens in de vier jaar beoordeeld op inhoudelijke bepalingen en concurrerende condities. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de BNG Bank een unieke plaats inneemt ten opzichte van andere banken, omdat voor het ontvangen van rijksuitkeringen een lopende rekening bij deze bank vereist is. Overigens worden de faciliteiten van de BNG Bank toereikend geacht en de condities marktconform.

E. Bedrijfsvoering

Algemeen

Samen aan de slag
De samenleving en onze omgeving verandert in hoog tempo. Digitalisering, globalisering, klimaatverandering, veranderende demografie en arbeidsmarkt hebben grote impact op mens en maatschappij. Als gevolg daarvan verandert de vraag van onze inwoners. Inwoners verwachten dat de gemeente dicht bij hen staat en bijdraagt in de verbinding tussen inwoners en netwerken. Deze veranderingen vragen veel van ons als gemeente én van de mensen die er werken. Om deze ambitie ook waar te kunnen maken is een duidelijke koers uitgewerkt in de organisatievisie Krimpenerwaard Vooruit! Deze visie sluit aan bij ontwikkelingen en inzichten over het functioneren van de lokale overheid en de maatschappelijke opgaven waar de gemeenten voor staan.

Organisatie
Het realiseren van onze bestuurlijke ambities in een voortdurend veranderende omgeving vraagt een wendbare en daadkrachtige organisatie die onderscheid en keuzes durft te maken. Wij willen een wendbare, vitale gemeentelijke organisatie zijn, die de kracht van hun medewerkers maximaal weet aan te boren. Bestuur, management en medewerkers geven daar ieder vanuit hun eigen rol gezamenlijk invulling aan. Krimpenerwaard Vooruit! geeft richting aan de verdere ontwikkeling van de organisatie en wordt met organisatiebrede projecten ondersteund. Uiteindelijk moeten deze interventies bijdragen aan een wendbare en klantgerichte organisatie waarin eenieder verantwoordelijkheid neemt, samenwerkt , continu ontwikkelt en waarin de dienstverlening voorop staat.

Personeel en arbeidsmarkt
De personeelsmonitor is een onderzoek naar arbeidsmarkttrends en HR-ontwikkelingen. Het onderzoek wordt jaarlijks uitgevoerd door het A&O Fonds Gemeenten. In dit onderzoek worden bij zoveel mogelijk gemeenten kengetallen verzameld over ziekteverzuim, personeelsopbouw, externe inhuur en opleiding. De cijfers worden gebruikt als benchmark bij het opstellen van ons personeels- en organisatiebeleid.
De arbeidsmarktkrapte duurt onverminderd voort en de zoektocht naar goede medewerkers, het vervullen van de vacatures en het behouden van medewerkers vergt steeds meer inspanning. Onze moeilijk invulbare functies bevinden zich vaker in de hogere functieschalen en daarom zien we dat bij ons de kosten voor inhuur ook relatief hoog zijn, maar het aantal inhuurmedewerkers is daarentegen minder in vergelijking tot andere gemeenten. De voornaamste conclusie van de personeelsmonitor is dat onze organisatie in vergelijking tot andere gemeenten, ondanks onze groei, toch een beperkte bezetting blijft hebben. Dit wordt mede veroorzaakt dat het personeelsbestand van andere gemeenten blijft groeien. We lopen onze achterstand in, maar zijn zeker nog niet op het niveau van andere gemeenten. Onze organisatie staat hierdoor onder druk. We zien dit in de uitvoering, maar ook bij belangrijke projecten en crises moeten medewerkers extra inspanningen leveren om de voortgang en kwaliteit te waarborgen. Dat betekent dat bij onverwachte vragen of extra ambities de flexibiliteit en wendbaarheid niet altijd gevonden kan worden in het vrijmaken van medewerkers (omdat we deze ruimte niet hebben in onze formatie en bezetting), maar in de loyaliteit en extra werk van medewerkers. Dit vraagt veel van onze medewerkers en het management. Helaas zien we (niet alleen) bij crisissituaties dat onze medewerkers te maken krijgen met een vervelende wijze van bejegening door inwoners. Naast dat dit extra werk al een beroep op de flexibiliteit van onze medewerkers doet, is dit een negatieve factor op het werkplezier dat onze medewerkers ervaren. Dit vraagt extra zorg en aandacht voor het welzijn van onze medewerkers. Naast de effecten op de organisatie, vragen deze crisissituaties ook iets van het college en de raad. Het vraagt om trots uit te stralen op wat realiseren met elkaar (ook in vergelijking met andere gemeenten), maar zeker ook realisme door kritisch te zijn op extra vragen en ambities.
Daarnaast is de gemiddelde leeftijd in onze gemeentelijke organisatie relatief hoog en de groep 60-plussers is groot. De komende jaren zal er extra inspanning van recruitment op het opvangen van deze pensioneringsgolf moeten liggen. Met de focus op recruitment valt er de komende jaren een aanhoudende hoge instroom te verwachten. We zien dat we vacatures en kandidaten niet direct passen en er meer tijd, energie en middelen moet worden gestoken in het klaarstomen van deze kandidaten om het werk goed uit te kunnen voeren. Dit zal ook meer vragen van (interne) opleidingsmogelijkheden.
De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ook voor een hoge in- en uitstroom. We zien dat de instroom voor onze gemeente hoger is dan in vergelijking met gemeenten van vergelijkbare omvang. De hoge instroom is te verklaren onder andere door de inzet van een professionele recruiter. Dit heeft een impuls gegeven aan het aantrekken van nieuwe medewerkers. De komende jaren zetten we in op het verder professionaliseren van ons recruitmentbeleid en onze arbeidsmarktcommunicatie.
Ons doorstroompercentage is vergelijkbaar met andere gemeenten. Een van de aspecten van

aantrekkelijk werkgeverschap is het hebben van een intern loopbaanperspectief en een goed en ruimhartig opleidingsbeleid. Als goed werkgever stimuleren wij persoonlijke ontwikkeling van medewerkers en daarnaast investeren we in organisatiebrede professionaliserings- en teamontwikkelingstrajecten. Dit komt ook terug in het bestede opleidingsbudget per medewerker. De komende jaren zetten we verder in op het in kaart brengen en ontwikkelen van de talenten van onze medewerkers en op het digitaliseren van ons interne opleidingsaanbod. Daarnaast zien we in deze krappe arbeidsmarkt de trend dat meer mensen met grotere afstand tot de functie/rol worden aangenomen waardoor er meer intern moet worden opgeleid. Het nieuwe gemeentekantoor dat gesitueerd wordt op een centrale plek binnen de gemeente verhoogt eveneens de aantrekkelijkheid van ons als werkgever.

Ziekteverzuim
Ons ziekteverzuim is het afgelopen gestegen van 6,3% naar 7,1%. We zien dat het verzuim veelal gerelateerd is aan fysieke klachten, vooral bij het langdurig verzuim zien wij dit terug. Tegelijkertijd zien we ook dat medewerkers zich nog steeds weinig ziekmelden (het percentage nulverzuim is gestegen). Dit is een indicatie dat de betrokkenheid, inzet en loyaliteit van onze medewerkers hoog blijft. Door nauwe samenwerking met onze nieuwe arbodienstverlener en het uitvoeren van de Risico-inventarisatie- en Evaluatie (RI&E) willen we de geboden inzichten inzetten tot (waar mogelijk) terugdringen van het ziekteverzuim. Mede op basis van RI&E zullen we de komende jaren meer specifieke interventies kunnen inzetten gericht op het verder terugdringen van ons ziekteverzuim en een gericht vitaliteitsplan opstellen.

Van crisisorganisatie naar meer structurele aanpak
De gemeente heeft te weinig ruimte om (financiële en personele) middelen vrij te maken voor dit type werkzaamheden. Het gevolg is dat inzet bij crisissituaties vaak ten koste gaat van het reguliere werk. Ook het afgelopen jaar heeft onze gemeente weer een extra crisisorganisatie moeten optuigen vanwege de onverwachte komst van een groep van 20 statushouders die door het COA tijdelijk in onze gemeente in een hotel werden geplaatst. Zoals ook in voorgaande jaren met de opvang van Oekraïeners en van een grote groep minderjarige asielzoekers vergt dit veel en snel schakelen van onze medewerkers en heeft dit een flinke impact op de organisatie. Omdat het vluchtelingenprobleem ook de komende jaren naar verwachting nog zal voortduren en gemeenten daarin een rol zullen hebben, is gekozen om van een crisisorganisatie naar een meer structurele aanpak over te gaan en dit te borgen in de organisatie.

Integriteit
Als vervolg op de integriteitsworkshops in 2023 voor alle medewerkers zijn wij in 2024 gestart met de borging van de bewustwording en kennis rondom integriteit aan de hand van een dilemmatraining (online module). We gaan deze online module de komende drie jaar herhalen. Dit geeft de organisatie een handvat om in gesprek te gaan (en blijven) over en aan de slag te gaan met bevindingen en aanknopingspunten met betrekking tot integriteit. Hiervoor zijn alle managers getraind. Voor alle nieuwe medewerkers organiseren wij een workshop Ambtelijke integriteit. Hiermee maken we een goede start door de nieuwe medewerker te laten zien dat integriteit op de agenda staat en onderstrepen wij het belang van het bewustzijn rond integriteit. Daarnaast zetten we in op het verbeteren van onze website op het gebied van informatievoorziening en vereenvoudigen van het doen van meldingen op het gebied van integriteit.

Huisvesting
De bouw van het gemeentehuis is gestart en dient volgens de planning te leiden tot de oplevering in november 2025. Het nieuwe gemeentehuis wordt gerealiseerd volgens de door raad vastgestelde ambities en uitgangspunten. Namelijk met een hoog niveau van duurzaamheid (o.a. de toepassing van circulaire en herbruikbare bouwmaterialen, biobased materialen zoals hout en vlas en het maken van een energieneutraal gebouw dat zelf voorziet in zijn eigen energiebehoefte). Het gemeentehuis voldoet aan het vastgestelde programma van eisen en wordt gerealiseerd binnen de financiële kaders van de raad. Na de oplevering van de bouw en buitenruimte van het gemeentehuis in november 2025, kan de ingebruikname en verhuizing starten. De voorbereidingen hiervan zijn inmiddels in gang gezet. Deze hebben als doel om de overgang naar de nieuwe huisvesting voor de dienstverlening en de medewerkers zo soepel mogelijk te laten verlopen. O.a. betekent dit zorgen voor de tijdige inkoop en levering van los meubilair (als aanvulling op het bestaande bruikbare meubilair dat vanuit de bestaande kantoren meeverhuist) en wat aanvullend nodig is op het gebied van ICT en audiovisuele hulpmiddelen. Daarnaast de inkoop van een verhuizer. De medewerkers worden tijdig voorbereid op de overgang naar de nieuwe

werkomgeving. Het testen van en proefdraaien met nieuwe apparatuur (o.a. in het KCC en de raadszaal en commissiekamers), vormt ook onderdeel van de periode van ingebruikname. Nadat de tests goed zijn verlopen kan de dienstverlening in het nieuwe gemeentehuis starten en kunnen ook de raadsvergaderingen daar gaan plaatsvinden.

Informatiemanagement & Automatisering
Ook in 2025 wordt voortgebouwd op de uitgangspunten uit het informatiebeleid en het daaraan gekoppelde Meerjaren Onderhouds Plan (MJOP) en het Informatiebeveiligingsbeleid. Opnieuw zal veel aandacht uitgaan naar het voorbereiden van de eisen vanuit de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen, de NIS2 richtlijn (Network and Information Systems Directive) en de vernieuwde Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Daarnaast zal veel aandacht uitgaan naar de IT- en Audiovisuele- infrastructuur in het nieuwe gemeentehuis.
De gemeente Krimpenerwaard beschikt als één van de weinige gemeenten over een Privacy Officer (PO), een Functionaris Gegevensbescherming (FG) en een Chief Information Security Officer (CISO) die toetsen en adviseren op de informatiebeveiliging op basis van de voorgeschreven eisen en wetgeving. Alle hardware en software die ICT beheert wordt opgenomen in het MJOP en wordt volgens een vervangingsschema zoals opgesteld in het informatieplan en MJOP 2024-2028 vervangen. Veruit het grootste onderdeel van de automatiseringskosten zijn de kosten van 'aanschaf en onderhoud software'. Hier worden alle licenties, onderhoud en dienstverlening van de verschillende applicaties uit bekostigd. Voor een aantal applicaties staat een aanbesteding ingepland.

Rechtmatigheidsverantwoording
In de jaarrekening 2023 heeft het college voor het eerst verantwoording afgelegd over de financiële rechtmatigheid. Eind 2024, begin 2025 verwachten we dat het beeld van alle verklaringen van gemeenten over 2023 zal leiden tot aanpassingen in de rechtmatigheidsverantwoording en daarmee ook in de interne processen en de verantwoording over 2024 en 2025. We monitoren de ontwikkelingen op het gebied continu in nauwe afstemming met onze accountant.

Onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid van bestuur
Jaarlijks worden twee onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid uitgevoerd. Het onderzoeksplan waarin de voorgestelde onderwerpen voor 2025 worden voorgesteld wordt afgestemd met de rekenkamer en de auditcommissie. De uiteindelijke uitkomsten van de onderzoeken worden ook de in de auditcommissie besproken en hierover wordt u per raadsinformatiebrief geïnformeerd.

Hoe doen we het in cijfers (P&O)

	Rekening	Begroting	Begroting
	2023	2024	2025
Bevolkingsaantal	57.700	57.700	57.785
Formatie (aantal fte per 1.000 inw.)	7,8	8,2	8,4
Formatie (totaal) in fte	452,6	477,5	483,7
Bezetting (aantal fte per 1.000 inw.)	7,0	7,5	7,0
Bezetting (totaal) in fte	403,0	433,3	405,4
Externe inhuur* (% tot. loonsom + tot. Kosten inhuur)	30,0%	5,2%	4,8%

Huisvestingskosten

Conform onze Financiële verordening 2023 informeren wij u over de huisvestingskosten die ten laste van de exploitatie worden gebracht. Dit betreft o.a. afschrijvings- en rentelasten, energiekosten, dagelijks en groot onderhoud, verzekering, beveiliging en schoonmaakkosten.

	Rekening	Begroting	Begroting
x € 1.000	2023	2024	2025
Gemeentekantoor	1.158	1.083	1.267
Gemeentewerf	280	285	340
Huisvestingslasten totaal	**1.470**	**1.311**	**1.323**

Informatie en Automatisering (I&A)

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de totale automatiseringskosten die ten laste van de exploitatie worden gebracht. Dit betreft o.a. de kosten voor aanschaf en onderhoud van hard- en software, huur/leasekosten van apparatuur, kosten voor mobiele telefonie en lasten als gevolg van rente en afschrijving. Deze kosten maken deel uit van de overhead.

	Rekening	Begroting	Begroting
x € 1.000	2023	2024	2025
Lasten automatisering	2.349	3.347	2.455
Totaal	**2.349**	**3.347**	**2.455**

Griffie & Gemeenteraad

Conform onze Financiële verordening 2023 informeren wij u over de begrote uitgaven voor de raad, de rekenkamer, griffie en de accountant. De begrote bedragen zijn aangepast op grond

	Rekening	Begroting	Begroting
x € 1.000	2023	2024	2025
Gemeenteraad (incl. commissie)	778	936	989
Rekenkamer	77	83	86
Griffie	564	579	576
Accountant	157	94	99
Totaal	**1.576**	**1.692**	**1.750**

F. Verbonden partijen

1. Algemeen

	Gemeenschappelijke regelingen
1	Gemeenschappelijke Regeling regio Midden-Holland
2	Hecht
3	Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH)
4	Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Hollands Midden
5	Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)
6	Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)
7	Groenalliantie
8	Streekarchief Midden Holland
9	Werkvoorzieningschap Promen
10	Jeugd en Wmo Midden Holland (i.o)
	Vennootschappen en Stichtingen.
1	Cyclus NV
2	Oasen
3	Stedin NV
4	Bank Nederlandse Gemeenten
5	Veerdienst Schoonhoven
6	Waterbos Bergambacht BV

2. Waarom verbonden partijen

De gemeenten in Nederland hebben veel taken en verantwoordelijkheden op uiteenlopende terreinen die zij als lokale overheid dienen uit te voeren. Zo ook de gemeente Krimpenerwaard.

Voor de uitvoering van deze taken heeft de gemeente de keuze uit drie mogelijkheden:
1. de uitvoering van de taak wordt door de gemeente zelf opgepakt;
2. de uitvoering van de taak wordt door de gemeente uitbesteed aan een organisatie of bedrijf, die geheel

los staat van de gemeente;
3. de uitvoering van de taak wordt door de gemeente onder gebracht bij een organisatie waarvan de gemeente bestuurlijk deel uitmaakt en waarmee een (financiële) verbintenis wordt aangegaan: de verbonden partij.
Het zelf uitvoeren van de taken dan wel opdracht verstrekken aan een los van de gemeente staande organisatie en bedrijf gebeurt vaak bij uitvoerende taken waarbij de gemeente als opdrachtgever opereert.

Wanneer het gaat om een (uitvoerings)taak onder te brengen bij een verbonden partij staan er voor de gemeenten meerdere keuzes tot haar beschikking. Er bestaat immers een grote variatie in de vormen van samenwerkingsverbanden binnen gemeenten waarbij ook de gebruikte terminologie nogal van elkaar verschilt. Zo wordt er gesproken over samenwerkingsverbanden, gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen. Om te komen tot een eenduidige terminologie voor samenwerkingsverbanden wordt veelal uitgegaan van de terminologie die wordt gebruikt in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten. Dit besluit gaat uit van de term verbonden partij en geeft daaraan de volgende definitie:
“Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht”.
Met andere woorden: er is sprake van een verbonden partij als een gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft in een derde rechtspersoon. Bij bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in de derde partij. Dit kan omdat de gemeente:
• zitting heeft in het dagelijks- of algemeen bestuur.
• aandelen bezit en daarom stemrecht heeft.

De gemeente Krimpenerwaard volgt deze definitie waarbij de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) het wettelijk kader vormt.
Verbonden partijen kunnen nog worden onderscheiden in de op het publiekrecht gebaseerde Gemeenschappelijke regelingen en het bezit van aandelen van bedrijven die zijn gebonden aan het privaatrecht, de zogeheten vennootschappen.

3. Belang voor de raad
De gemeenteraad heeft een kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende verantwoordelijkheid binnen het gemeentebestuur. Deze verantwoordelijkheid geldt ook ten aanzien van het toezicht op en de beheersing van verbonden partijen. Wanneer het toezicht op de verbonden partijen niet optimaal verloopt, loopt de gemeente een vergroot risico om geconfronteerd te worden met het niet realiseren van beoogde (beleids)doelstellingen en financiële nadelen, maar ook (politieke) imagoschade door activiteiten van de verbonden partijen. Hoewel niet alles kan worden voorkomen, is het van belang om voldoende checks & balances in te bouwen voor de beheersing.
Omdat de gemeente verantwoordelijk is voor de aansturing van de verbonden partijen, de controle daarop en de financiële consequenties voor de eigen organisatie, is inzicht in de verbonden partijen vanuit de raad van belang.
Een ander belang van de raad is de noodzaak dat inzicht bestaat in de kosten en de financiële risico’s die de gemeente kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. De gemeente is immers verplicht bij te dragen aan de exploitatietekorten die mogelijk ontstaan bij de gemeenschappelijke regelingen.
Bij de aanbieding van de rekening en begroting van de diverse verbonden partijen wordt daarom ook een factsheet gevoegd. Deze factsheets vergroten het inzicht in de (financiële) gang van zaken bij de verbonden partijen. Een onderdeel van de informatievoorziening per verbonden partij is voorts dat een verbinding is gelegd met de programma’s in de begroting. Sinds kort worden de verbonden partijen periodiek specifiek besproken in de auditcommissie.
Hieronder volgt een overzicht van de Gemeenschappelijke Regelingen waarvan de gemeente Krimpenerwaard deel uitmaakt en een overzicht van de Vennootschappen waarvan de gemeente Krimpenerwaard aandeelhouder is.

In 2022 is de Wgr gewijzigd op 3 vlakken.
1. De positie van de gemeenteraad bij besluitvorming en functioneren in de gemeenschappelijke regeling is verbeterd. 2. Er zijn aanvullende controle-instrumenten toegevoegd waarvoor expliciete keuzes moeten worden gemaakt. 3. Het wordt verplicht om afspraken te maken over evaluatie van de regeling.
Voor het merendeel van de wijzigingen hebben de besturen tot 1 juli 2024 de tijd om deze, na akkoord van de gemeenteraden, in de regeling te verwerken.

4. Een uitgebreidere omschrijving van de verbonden partijen waarbij de gemeente Krimpenerwaard is aangesloten

In navolgend overzicht zijn de verbonden partijen opgenomen waarbij de gemeente Krimpenerwaard is aangesloten. Allereerst volgt een overzicht van de verbonden partijen op publiekrechtelijke basis, de zogenaamde Gemeenschappelijke regelingen met vermelding van de bestuurlijke inbreng, het aantal deelnemende gemeenten en de financiële bijdrage van de gemeente Krimpenerwaard aan die Gemeenschappelijke regeling. In het tweede overzicht zijn de verbonden partijen benoemd die het privaatrecht als basis hebben, de zogenaamde Vennootschappen en Stichtingen. Bij deze verbonden partijen wordt in het overzicht aangegeven waarop het bedrijf zich richt, het aantal aandelen dat de gemeente Krimpenerwaard bezit in het bedrijf en tenslotte de nominale waarde per aandeel.

Verbonden partijen op publiekrechtelijke gronden

Naam regeling	Bestuurlijke inbreng	Aantal deelnemers	Bijdrage 2025 Krimpenerwaard*
Regio Midden-Holland	1 zetel algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	5	317
Hecht (vh RDOG Hollands Midden)	1 zetel algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	18	4.252
Omgevingsdienst Midden Holland (ODHM)	2 zetels algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	7	2.808
Veiligheidsregio Hollands Midden	1 zetel algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	19	4.294
Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)	1 zetel algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	14	885
Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)	1 zetel bestuur	2	0
Groenalliantie	2 zetels algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	5	452
Streekarchief Midden Holland	2 zetels algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	6	493
Werkvoorzieningsschap Promen	1 zetel algemeen bestuur	7	3.026
Jeugd en Wmo Midden Holland (i.o)	1 zetel algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	P.m	752

(bedragen x € 1.000)

Verbonden partijen op privaatrechtelijke gronden

Naam Vennootschap	Corebusiness	Aantal aandelen Krimpenerwaard	Nominale waarde per aandeel
Cyclus NV	inzameling en verwerking huishoudelijk afval en beheer openbare ruimte	69.752	€7
Oasen NV	drinkwaterproductie en levering	56	€455
Stedin	aanleg, beheer en onderhoud gas- en elektriciteitsnetten en transport	32.641	€100
Bank Nederlandse gemeenten	financiële dienstverlening	50.700	€2,50
Veerdienst Schoonhoven BV	exploitatie veerdienst	1.390	€1.000
Waterbos Bergambacht BV	exploiteren zwembad Bergambacht	1	€9.076

5. Financiële risico's voor de gemeente

De afgelopen jaren is een tendens waarneembaar dat verbonden partijen een steeds groter deel uitmaken van de begroting van de gemeente. Daarmee nemen ook de risico's voor de gemeente toe.
De financiële risico's van de gemeenschappelijke regelingen hebben geen beperking. Bij een faillissement worden de deelnemers van de gemeenschappelijke regeling volgens de verdeelsleutel aangeslagen voor eventueel resterende schulden na verkoop van de bezittingen.
De financiële risico's van de vennootschappen zijn beperkt tot het aandelenbezit van de gemeente. Bij een faillissement van een vennootschap daalt de waarde van dit bezit tot nihil.
Gezien de aard van de werkzaamheden van de verbonden partijen is de kans op een faillissement van zowel de vennootschappen als de gemeenschappelijke regelingen overigens zeer klein. Echter uitgesloten is het niet.
Het is daarom belangrijk dat de raad inzicht heeft en blijft houden in de verbonden partijen waarbij de gemeente Krimpenerwaard is aangesloten. Daarvoor kunnen twee redenen worden genoemd:
• De gemeente is en blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen uit de programma's, ook als de taak is belegd bij een verbonden partij. De doelstellingen van de verbonden partijen dienen dus blijvend overeen te stemmen met die van de gemeente. Controle op de realisatie van deze doelstellingen blijft dus altijd een vereiste.
• De budgettaire consequenties ten behoeve van de verbonden partijen dienen geautoriseerd te worden, waarbij tevens aandacht dient te zijn voor de financiële risico's in dat verband. De financiële risico's van de verbonden partijen kennen geen beperking. Dit betekent dat de deelnemende gemeenten van de gemeenschappelijke regeling volgens de verdeelsleutel worden aangeslagen voor de financiële gevolgen.
Ter afdekking van de eventuele risico's wordt binnen de verschillende gemeenschappelijke regelingen altijd een weerstandsvermogen aangehouden. Is dat weerstandvermogen niet voldoende dan zijn de deelnemende gemeenten uiteindelijk verantwoordelijk om de ontstane tekorten aan te vullen. Bij de deelnemingen in vennootschappen en stichtingen is het risico voor de gemeente beperkt tot de nominale waarde van het aandelenkapitaal.
Voor het merendeel van de verbonden partijen gelden lage tot geen risico's voor de gemeente.
Voor Stedin geldt dat vanwege alle investeringen in het energienet en de energietransitie de Stedin Groep de kapitaalbehoefte voor de periode tot 2029 heeft vastgesteld op € 1,8 miljard. Ter invulling hiervan verkennen Stedin en de aandeelhouderscommissie in hoeverre de behoefte kan worden ingevuld door toetreding van nieuwe aandeelhouders, zijnde niet aandeelhoudende gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied, en het Rijk. De bestaande aandeelhouders zijn een "last resort" om een deel van de behoefte in te vullen als voornoemde traject gericht op nieuwe aandeelhouders niet tot voldoende versterking van het vermogen leidt.

G. Grondbeleid

Deze paragraaf omvat de volgens de BBV verplichte toelichting op de verwachte ontwikkelingen in het te voeren grondbeleid, in het bijzonder de ontwikkelingen rondom de actieve grondexploitaties.

1. Samenvatting

De parameters en de ramingen van de nog te verwachten inkomsten en uitgaven in de complexen van de actieve grondexploitatie is gebaseerd op de ramingen zoals opgenomen bij de jaarrekening 2023. We verwachten vanaf de begroting 2025 nog 1 actieve grondexploitatie te hebben (Hoflaan in Stolwijk). De winstprognose blijft voor deze grondexploitatie ten opzichte van de jaarrekening 2023 nagenoeg ongewijzigd. De risicowaardering stijgt ten opzichte van de begroting 2024 en daarmee de afdekking in het weerstandvermogen, met 36 %. Dit komt door het project Hoflaan, daar gelden de stijgende kosten voor de bouw van woningen en het saneren van grond als een belangrijk risico.

2. Beleidskaders

De Nota Grondbeleid is op 16 april 2024 door de raad vastgesteld. De visie van het grondbeleid sluit aan op de opgave waar de gemeente voor staat. Dit is hoofdzakelijk een vitaal leefbaar gebied waar we in goede gezondheid en met plezier wonen, werken en genieten van de unieke omgeving. Binnen het gewenste ruimtelijke en/of ander sectoraal beleid, zoals volkshuisvesting, economische zaken, sport en recreatie. Het doel van het gemeentelijk grondbeleid is als volgt gedefinieerd:

- Het realiseren van gewenste (ruimtelijke) ontwikkelingen en het bieden van oplossingen voor maatschappelijke opgaven of het tot stand brengen van maatschappelijke voorzieningen;
- Het verhalen van kosten bij ontwikkeling van derden en duidelijkheid bieden waarop dit gebeurt;
- Toevoegen van ruimtelijke kwaliteit aan de bestaande kernen;
- Indien financiële middelen worden gerealiseerd kunnen deze worden ingezet voor de gemeentelijke ambities.

De genoemde doelen sluiten aan op de Krimpener-waarden zoals omschreven in de Omgevingsvisie Krimpenerwaard 2021.

3. Actualisering begroting 2024

3.1 Gevolgde methodiek

De wettelijke regels over grondbeleid eisen dat we in deze begroting een actuele voorspelling van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitaties geven. We vergelijken de cijfers zoals vastgesteld bij de jaarrekening 2023 met de vorige gegeven voorspellingen bij de begroting 2024.

3.2 Parameters

Interne rekenrente

Vanaf 2016 was in verband met de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor grondexploitaties de rentetoerekening gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over het vreemde vermogen. In de praktijk hanteert de Belastingdienst echter een andere toerekening van rente aan de grondexploitaties. Hiermee is de noodzaak voor een afwijkend rentepercentage voor grondexploitaties vervallen. Op basis van de “Notitie rente 2023” van de commissie BBV dient met ingang van 2025 de rente-omslag te worden gebruikt voor de rentetoerekening aan de grondexploitaties. Voor de berekening van de rente-omslag wordt kortheidshalve verwezen naar de paragraaf Financiering.

Index over geraamde uitgaven

De indexering van de prijzen (lasten) wordt gebaseerd op de Meicirculaire gemeentefonds 2024 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voor de actualisatie van de grondexploitatieberekeningen zijn de volgende indexering toegepast, 2025: 2,8%, 2026 2,7%, 2027: 2,5%, 2028: 2,5%.

Index over de grondopbrengsten

De CPI-index (Consumenten Prijs Index) wordt in de ontwikkelovereenkomsten van de complexen gehanteerd als indexering voor de gronduitgifteprijzen. Veel van de opbrengsten zijn al gerealiseerd. Voor de nog te realiseren grondopbrengsten wordt voorzichtigheidshalve uitgegaan van een index van 0%.

Discontovoet

De disconteringsvoet is het rekenpercentage dat gebruikt wordt om toekomstige kasstromen contant te maken, om de contante waarde te bepalen. Voor de hoogte van de te hanteren disconteringsvoet voor de

contante waarde-berekening van de toekomstige baten en lasten van grondexploitaties heeft de Commissie BBV ervoor gekozen om de te hanteren disconteringsvoet op een vast percentage te bepalen. Dit percentage is enerzijds gebaseerd op het in de afgelopen jaren meerjarig gemiddelde inflatiepercentage en anderzijds op de toekomstverwachting, welke objectief is vertaald in het streven van de Europese Centrale Bank (ECB) naar een percentage van onder, maar dichtbij, de 2%. Wanneer het toekomstperspectief van de ECB wordt bijgesteld, dan zal dit aanleiding vormen voor de Commissie BBV om de hoogte van de disconteringsvoet bij te stellen. De Commissie BBV geeft aan dat dit betekent dat u vanaf 2016 voor de BBV een disconteringsvoet van 2% in aanmerking moet nemen in uw berekeningen van de omvang van verliesvoorzieningen voor negatieve grondexploitaties. In de nieuwe notitie “Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023)” van de commissie BBV blijft de disconteringsvoet gehanteerd op 2%.

Interne doorbelasting
De uurtarieven en het overheadpercentage zijn in het kader van de begroting 2024 geactualiseerd en doorgevoerd in de actieve grondexploitaties. Het berekende overheadpercentage voor 2025 wordt ingeschat 85% (2024: 88,97%).

3.3. Heffing vennootschapsbelasting (VPB)
Eventuele mutaties vennootschapsbelasting in 2025 en verder worden verrekend met de Algemene Reserve Grondzaken.

3.4 Grondprijzen
De geactualiseerde nota grondbeleid 2024 beschrijft de volgende wijze van berekenen van grondprijzen:

SEGMENT	METHODE
Sociale woningbouw	Normatieve grondprijs
Vrije sectorwoningbouw	Residuele grondprijs
Particuliere Bouwkavels	Residuele grondprijs / Comparatieve grondprijs
Detailhandel	Residuele grondprijs
Kantoren	Residuele grondprijs
Woonwagen standplaats	Comparatieve methode
Bedrijventerreinen	Comparatieve methode
Glastuinbouw	Comparatieve methode
Snippergroen	Normatieve grondprijs
Maatschappelijke voorzieningen	Normatieve grondprijs
Overige	Comparatieve /residuele grondprijs

Dit jaar wordt er een grondprijzenbrief voor 2025 opgesteld en aangeboden aan het college, zoals opgenomen in de geactualiseerde nota grondbeleid. De residuele grondwaardemethodiek kan worden verduidelijkt aan de hand van een voorbeeld. Stel dat de v.o.n.-prijs van een nieuw opgeleverde woning € 302.500 bedraagt. De verkoopwaarde exclusief btw bedraagt in dat geval € 250.000. Om de woning te kunnen bouwen dient € 130.000 exclusief btw aan bouwkosten te worden besteed en € 50.000 exclusief btw aan bijkomende kosten, zoals adviseurs- en verkoopkosten, rente, winst en risico van de ontwikkelaar. In dat geval bedraagt de residuele grondwaarde € 70.000 exclusief btw. De hieruit af te leiden grondprijs is 28% (€70.000/€ 250.000).

3.5 Resultaten actualisering actieve grondexploitaties
De verwachting is dat er één actieve grondexploitatie is bij de begroting 2025, namelijk de Hoflaan in Stolwijk. In onderstaande tabel is het vergelijk te vinden met ramingen van de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2025 voor de Hoflaan. De basis van de ramingen van de begroting 2024 zijn de herziene grondexploitaties vastgesteld door de raad in 2023 met boekwaarde per 1 januari 2023.

Grondexploitaties (x € 1.000)	Geraamd eindresultaat (eindwaarde, cf begroting 2024)	Geraamd eindresultaat (eindwaarde, cf begroting 2025)	Verschil geraamd eindresultaat
Hoflaan Stolwijk	480	480	0
	480	**480**	**0**

3.6 Risicomanagement

De totale risicowaardering van de actieve grondexploitatie Hoflaan bedroeg volgens de actualisering in het kader van de begroting 2024 € 253.278. De totale risicowaardering bedraagt volgens de actualisering in het kader van de begroting 2025, € 345.381. Per saldo neemt de totale risicowaardering toe met € 92.103., ofwel een stijging van 36%. De uitvoering van de civiele werkzaamheden gaan richting aanbesteding, de verwachtte stijgingen voor materialen en mogelijk extra regelgeving rondom ecologie kunnen leiden tot extra kosten.

*risico's *) = op basis van bestaande contracten*

Complex	mutatie risico's jaarrekening 2023 tov begroting 2025
Hoflaan, Stolwijk	

Verklaring:

- waardering blijft gelijk
- daling <= € 10.000
- stijging <= € 10.000
- € 50.000 >= daling > € 10.000
- € 50.000 >= stijging > € 10.000
- € 100.000 >= daling > € 50.000
- € 100.000 >= stijging > € 50.000
- daling > € 100.000
- stijging > € 100.000

4. Ontwikkelingen binnen de complexen van de actieve grondexploitaties

4.1 Overzicht actuele grondexploitaties

In onderstaand overzicht is aangegeven het geraamde resultaat (eindwaarde en netto contante waarde). Uitgangspunt is de gerealiseerde boekwaarde per 31-12-2023 en de nog resterende uitgaven en inkomsten. De grondexploitatie Hoflaan heeft een eindedatum eind 2027, de projecten Tussendijk-Bakwetering en Zevender-Thiendenland verwachten wij in 2024 af te ronden. Bij de jaarrekening 2023 zijn de grondexploitaties Dorpshart het centrumgebied en de Molenweide afgesloten. Onder de tabel een korte toelichting op de verschillen bij de nog lopende grondexploitaties.

Grondexploitatie (x € 1.000 (excl. BTW))	Boekwaarde	Begroting 2025		Eindwaarde	Contante waarde
	31-12-2023 cf jaarrekening 2023 (excl. winstuitname)	Lasten	Baten	Begroting 2025	1-1-2024
Hoflaan Stolwijk, woningbouw	245	-1044	1279	480	443
	245	**-1.044**	**1.279**	**480**	**443**

4.2. Toelichting per complex

Hoflaan:

Er is gestart met de bouw van de sociale huurwoningen, deze worden in 2025 opgeleverd. De tender is geweest en hier is een plan geselecteerd die de bouw van 12 betaalbare koopwoningen gaat realiseren.

Naar verwachting wordt er gestart in medio 2025. De woningen aan de Bovenkerkse weg zijn gerealiseerd. De grondexploitatie verwachten wij eind 2027 af te sluiten.

4.3 Algemene reserve grondzaken

Rekening houdend met de verwachte onttrekkingen en toevoegingen, is de stand van de Algemene Reserve Grondzaken in 2025 en verder als volgt geraamd:

Jaar	Saldo per 1 januari	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo per 31 december
2024	5.071	446	874	4.643
2025	4.643	13	5	4.651
2026	4.651	55	20	4.686
2027	4.686	30	10	4.706
2028	4.706			4.706

(bedragen x € 1.000)

4.4 Voorziening verlieslatende complexen

Het BBV stelt als verplichting dat het saldo van verlieslatende grondexploitaties direct dient te zijn afgedekt door middel van een voorziening. Er zijn geen verliesgevende grondexploitaties vanaf 2025, de reserve staat op nul.

4.5 Winstuitname

De verplichte tussentijdse winstuitname (twu) wordt op een aparte regel verantwoord en niet als kostenpost in de betrokken grondexploitaties opgenomen. Aan de verplichte verantwoording en verwerking van de tussentijdse winstuitname is hiermee voldaan. Daarnaast blijft de berekening van het verwachte eindresultaat in de grondexploitaties zuiver. De winstuitnamen van de grondexploitatie Hoflaan schetst het volgende beeld (rekeninghoudend met een risicowaardering van € 345.381) (zie tabel).

4.6 Af te sluiten complexen

We verwachten de grondexploitatie Hoflaan in 2027 af te sluiten.

Grondexploitatie (x € 1000)	Gerealiseerde winstuitname 2017-2023	Raming winstuitname 2024	Raming winstuitname 2025	Raming winstuitname 2026	Raming winstuitname 2027	Onzekerheden/Risico's	Saldo actuele exploitatie berekening
Hoflaan Stolwijk	47	-11	13	55	30	345	480
	47	**-11**	**13**	**55**	**30**	**345**	**480**

5. Krediet strategische grond- en vastgoedaankopen

5.1. Krediet Strategische Grond- en Vastgoedaankopen

Op 5 november 2019 heeft de raad besloten een krediet beschikbaar te stellen van € 7.500.000 voor het doen van strategische grond- en vastgoed verwervingen. Het college is bevoegd tot uitgaven uit het krediet voor de aankoop van gronden en opstallen die zijn gelegen in gebieden, waarop de raad een voorkeursrecht heeft gevestigd. Ook is het college bevoegd tot aankoop van gronden en opstallen die niet onder een voorkeursrecht vallen, maar die liggen in een gebied waarvoor de raad een ruimtelijke visie (structuurvisie, omgevingsplan of bestemmingsplan) heeft vastgesteld en waarvan men verwacht deze te realiseren binnen een termijn van 5 jaar. Daarnaast is besloten het krediet voor strategische aankopen als vast onderdeel op te nemen in de paragraaf-G. Het college informeert de raad over de gerealiseerde aankopen en de stand van zaken van het krediet via de jaarrekening. Het beschikbare bedrag voor strategische grond- en vastgoedaankopen bedraagt per 1 juli 2024 € 3.379.999.

5.2. Bestemmingsreserve Strategische Verwervingen

De raad heeft op 5 november 2019 besloten een bestemmingsreserve Strategische Verwervingen vast te stellen. Deze is bedoeld voor het dekken van de kosten gemoeid met de aankoop van strategisch grond-

en vastgoed en de verwachte inkomsten en uitgaven die met de tijdelijke exploitatie van deze aankopen zijn gemoeid. Besloten is ook om het college de bevoegdheid te verlenen te beschikken over de bestemmingsreserve, met dien verstande dat in de tussentijdse rapportages de mutaties worden opgenomen. De stand van deze bestemmingsreserve bedroeg per 1 januari 2024 € 78.000, - bij de jaarrekening 2023 is er € 200.000, - toegevoegd vanuit de algemene reserve grondzaken. Bij de eerste tussenrapportage in 2024 is er € 500.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve strategische verwervingen afkomstig uit de algemene reserve grondzaken. Daarnaast is de reserve met vijf jaar verlengd.

6. Uitvoering faciliterend grondbeleid

In 2020 is voor de uitvoering van het faciliterend grondbeleid een budget opgenomen in de begroting. Onder faciliterend grondbeleid wordt verstaan de gemeentelijke inzet in ruimtelijke initiatieven waarin derde marktpartijen opdracht gevend en risicodragend zijn. De rol van de gemeente beperkt zich bij faciliterend grondbeleid hoofdzakelijk tot begeleiding, coördinatie en facilitering van gemeentelijke besluitvormingsprocessen. In de paragraaf Grondbeleid worden de belangrijkste projecten op het gebied van faciliterend grondbeleid toegelicht. Hieronder een overzicht van enkele ontwikkelingen.

Herontwikkeling Aviaterrein Ouderkerk aan den IJssel (project Bolderkade)
Initiatiefnemer: Lambrane Ontwikkeling
Het betreft hier de ontwikkeling en bouw van 42 appartementen. De raad heeft ingestemd met deze ontwikkeling en de verkoop is gestart. Er is beroep aangetekend tegen het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning. Vanwege deze reden wordt voorlopig niet gestart met bouwen.

Herontwikkeling Dikaterrein, Schoonhoven
Initiatiefnemer: Slangen & Koenis
Dit project omvat de ontwikkeling en bouw van 81 appartementen. De raad heeft positief geadviseerd over deze ontwikkeling. De omgevingsvergunning is onherroepelijk. Inmiddels is bijna alles verkocht. De realisatie van de woningen is in mei 2024 gestart. De verwachte oplevering is eind 2025.

Molenpark
Initiatiefnemer: Adriaan van Erk en Boogaard
Dit project omvat de ontwikkeling en bouw van 125 woningen (grondgebonden en appartementen). Het bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan zijn door de raad vastgesteld op 4 juni 2024. Er is beroep ingediend door omwonenden. Om deze reden is het bestemmingsplan nog niet onherroepelijk. Het is nog niet bekend wanneer de Raad van State zitting zal volgen voor behandeling van dit beroep.

Herontwikkeling Kleine Betuwe, Haastrecht
De zienswijzen die tegen het ontwerp-bestemmingsplan De Kleine Betuwe zijn ingediend zijn beoordeeld en verwerkt. In juli 2023 is de anterieure overeenkomst met Adriaan van Erk Ontwikkeling ondertekend. Begin februari 2024 is het bestemmingsplan vastgesteld voor de bouw van 180-200 woningen, een supermarkt, bedrijfskavels en een rotonde. Deze is nog niet onherroepelijk, waarbij meerdere bezwaren zijn ingediend. Deze worden naar verwachting volgend jaar in behandeling genomen.

Herontwikkeling bedrijfsterrein Schoonhoven-Noord
In 2023 richt de aandacht in dit complex zich onder andere op de realisatie van de nieuwe school met gymzaal. De tijdelijk gymzaal is in gebruik genomen. Onderzocht wordt wat de stedenbouwkundige visie is op de omliggende percelen. Hierbij wordt met name gericht op de woningbouw. Daarvoor dient het omgevingsplan gewijzigd te worden. In de komende periode vinden verkennende gesprekken en onderhandelingen met de verschillende grondeigenaren plaats.

Ontwikkeling Gouderak Oost
Dit gebied is geplaatst op de 3 ha kaart van de Gedeputeerde Staten. De gemeente is geen grondeigenaar. Ontwikkelaars die eigenaar zijn, of worden, kunnen plannen indienen bij de gemeente.

Spoorzone
Planning is om in september 2024 te starten met de bouw van de eerste fase: 24 grondgebonden woningen en fase 2 bestaat uit 5 grondgebonden woningen en 60 appartementen waarvan een deel in het sociale segment valt. Tegen de omgevingsvergunning voor de eerste fase is bezwaar aangetekend. Het college heeft in juli 2024 een beslissing op bezwaar genomen. Inmiddels is er beroep en een voorlopige

voorziening ingediend bij de rechtbank. Er is nog niet bekend wanneer de voorlopige voorziening behandeld kan worden. De gemeente zal om kortsluiting vragen bij de voorzieningenrechter, zodat er direct een uitspraak in de hoofdzaak kan komen i.p.v. alleen een uitspraak op de voorlopige voorziening. Hier moeten alle partijen mee akkoord gaan.

Bedrijventerrein Bergambacht
Dit project omvat de ontwikkeling van een kleine 5 hectare nieuw bedrijventerrein als uitbreiding op het bestaande bedrijventerrein. Het voorontwerp- en ontwerpbestemmingsplan heeft ter inzage gelegen en het definitieve bestemmingsplan is op 19 september 2023 vastgesteld door de gemeenteraad en vervolgens ter inzage gelegd. Er is beroep ingediend tegen het vastgestelde bestemmingsplan en deze beroepsprocedure loopt op dit moment nog. Het bestemmingsplan is om deze reden nog niet onherroepelijk. De zittingsdatum bij de Raad van State was op 16 september 2024.

Uitbreidingslocaties (7)
De locaties die worden onderzocht liggen aan de noordoostzijde van Berkenwoude (tussen Oosteinde en de Wetering); aan de zuidzijde van Haastrecht (ten zuiden van de wijken Bergvliet en Bos en Water); aan de westkant van Krimpen aan de Lek (tussen de dijk en de Tiendweg); aan de westzijde van Schoonhoven (tussen de N210 en Opweg); ten noorden van Schoonhoven (aan de noordzijde van de N210, tegenover de voetbalvelden) en ten noorden van Stolwijk (aan de westzijde van de Bilwijkerweg). In het najaar van 2023 is ook een verkenning gestart naar een woningbouwlocatie ten oosten van Bergambacht. Hiermee worden in totaal zeven mogelijke woningbouwlocaties onderzocht in de gemeente.

H. Openbaarheidsparagraaf

Algemeen

De Wet Open Overheid (Woo), die op 1 mei 2022 in werking is getreden, heeft als doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. Dit bevordert de openbaarheid van publieke informatie, wat essentieel is voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en de economische ontwikkeling. De Woo legt bestuursorganen diverse verplichtingen op, waaronder de verplichting om in de begroting te vermelden hoe rekening wordt gehouden met de bepalingen uit de Woo. Deze paragraaf dient als invulling van deze verplichting voor de begroting van 2025.

De Wet open overheid omvat kort samengevat drie belangrijke aspecten:

- Verplichtingen gericht op passieve openbaarmaking;
- Verplichtingen gericht op actieve openbaarmaking;
- Het op orde brengen van de (digitale) informatiehuishouding.

Doelstellingen 2025

- Alle Woo-besluiten van 2023-2024 zijn gepubliceerd op de Woo-pagina van de website van de gemeente Krimpenerwaard en worden in 2025 ook gepubliceerd.
- De afgehandelde Woo-verzoeken zijn te vinden via de landelijke Woo-index.
- Continueren van de proactieve houding wat betreft de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie en de landelijke ontwikkelingen rond de fasering van de wettelijk verplichte informatiecategorieën van de Woo worden gevolgd.
- De Woo verplicht dat de digitale informatiehuishouding binnen 8 jaar - gerekend vanaf mei 2022 - op orde wordt gebracht. Dit is een meerjarig traject waarin met jaarplannen voor de uitvoering wordt gewerkt.
- Er wordt gewerkt aan het optimaliseren van de digitale informatiehuishouding, wat zal resulteren in een snellere afhandeling van informatieverzoeken.

I. Opvang vluchtelingen

Algemeen

De opvang van vluchtelingen zal ook in 2025 een bijdrage van de gemeente Krimpenerwaard vragen. Met ingang van 1 januari 2025 dienen we 57 Oekraïense vluchtelingen op te vangen bovenop het huidige aantal. Mogelijk zal dit aantal gedurende 2025 toenemen. Met ingang van 1 februari 2024 is de spreidingswet van kracht. Volgens deze wet dient de gemeente Krimpenerwaard 341 asielzoekers op te vangen per 1 juli 2025. In het landelijke onderhandelaarsakkoord staat de spreidingswet wordt ingetrokken. Vooralsnog is de wet van kracht. De gemeente heeft eerder toegezegd 153 asielzoekers op te vangen. Op dit moment biedt de gemeente ruimte voor de opvang van 80 minderjarige asielzoekers. Deze zullen ook in 2025 worden opgevangen en tellen mee in het kader van de spreidingswet. Ook in 2025 zal de gemeente statushouders moeten huisvesten.

Wat gaan we doen in 2025?

We verwachten dat de opvang van Oekraïense vluchtelingen ook in 2025 aan de orde is. Omdat we deze opvang zelf exploiteren vraagt dit ambtelijke capaciteit. We streven ernaar de werkzaamheden die nu door een projectteam worden uitgevoerd te borgen in 2025 en de exploitatie onderdeel te maken van de reguliere werkzaamheden. Omdat de taakstelling ook voor onze gemeente toeneemt zal in 2025 mogelijk ambtelijke capaciteit nodig zijn om nieuwe locatie(s) in te richten en te exploiteren. De hoogte van het normbedrag dat per dag per bed wordt uitgekeerd aan gemeenten is nog niet bekend. Op basis van de huidige ervaring verwachten we de exploitatiekosten te kunnen dekken, maar dat is nog niet zeker.
De opvang van minderjarige asielzoekers (AMV-ers) loopt door in 2025. De dagelijkse exploitatie van deze opvanglocatie is in handen van het COA. De gemeente is hierbij echter nauw betrokken en draagt ook de verantwoordelijkheid voor het organiseren van onderwijs en zorg voor de vluchtelingen. Voor wat betreft onderwijs worden we gecompenseerd voor de realisatie van de onderwijslocaties, maar niet voor het daadwerkelijke onderwijs indien daar sprake is van bijvoorbeeld extra docenten. Voor jeugdzorg wordt de gemeente slechts ten dele gecompenseerd via het gemeentefonds en een separate uitkering die jaarlijks in de septembercirculaire wordt bekendgemaakt. De hoogte daarvan is nog onbekend. We prognosticeren de personele kosten op €0,4 miljoen per jaar.
De huisvesting van statushouders zal ook in 2025 de nodige capaciteit vragen van onze gemeente. Het aantal statushouders dat de gemeente dient te huisvesten is hoger dan het aantal beschikbare sociale huurwoningen. Dit zal in 2025 waarschijnlijk toenemen.

Effecten opvang Oekraïense vluchtelingen

Begroting lasten 2025

Budgetten opvang Oekraiense vluchtelingen (x € 1.000)	Budget 2025
Realisatie en exploitatie langdurige opvanglocaties	2.750
Leefgeld gemeentelijke opvang	300
Leefgeld particuliere opvang	350
Bijzondere kostenregeling	25
Leerlingenvervoer	25
Inhuur ambtelijke organisatie	525
Taalles ontheemden Oekraïne	65
Totaal	**4.040**

Begroting compensatie 2025

Compensatie opvang Oekraiense vluchtelingen (x € 1.000)	Budget 2025
Compensatie gemeentelijke opvang	3.985
Compensatie leefgeld particuliere opvang	350
Compensatie uitvoeringskosten particuliere opvang	150
Compensatie taalles ontheemden Oekraïne	65
Compensatie leerlingenvervoer	25
Totaal compensatie	**4.575**

Compensatie versus prognose 2025

Compensatie vs budget GOO (x € 1.000)	Budget 2025
Totaal compensatie	**€4.575**
Totaal prognose kosten opvang Oekraiense vluchtelingen	**€4.040**
Compensatie versus realisatie	**€535**
Bestemmen in reserve Oekraine	**€535**

Compensatie per opvangplek in 2025

Opvanglocatie	Gerealiseerde plekken	Aantal dagen open 2025	Vergoeding per dag	Totale vergoeding
Dorpsstraat Krimpen a/d Lek	71	365	€61	€ 1.580.815
Ijsbaan Noord Lekkerkerk	108	365	€61	€ 2.404.620
Totaal langdurige plekken	**179**			**€ 3.985.435**

Effecten opvang AMV'ers

Begroting lasten 2025

Budgetten opvang AMV'ers (x € 1.000)	Budget 2025
Inzet ambtelijke organisatie	400
Jeugdzorg AMV'ers	PM
Realisatie onderwijslocaties	PM
Totaal	**400**

Begroting compensatie 2025

Compensatie opvang Oekraiense vluchtelingen (x € 1.000)	Budget 2025
Compensatie AMV'ers per jaar	17
Compensatie opvanglocatie via gemeentefonds	PM
Totaal compensatie	**17**

J. Maatregelen vanwege korting gemeentefonds 2026

In de kadernota 2025 hebben wij aangegeven aan te sluiten op het vanuit de VNG ontvangen begrotingsadvies 2025-2028. In dit advies worden gemeenten opgeroepen om in hun begroting een onderdeel "Maatregelen vanwege korting op het gemeentefonds 2026 en verder" op te nemen. Hierin kunnen de voorgenomen bezuinigingen, vooruitlopend op de financiële situatie in 2026, worden opgenomen. Dit stelt de VNG in staat om hier landelijk een analyse op uit kunnen voeren en de uitkomsten te vertalen in een macrobeeld dat kan worden gebruikt in de gesprekken met het Rijk.

Technische oplossingen
Met het vaststellen van de kadernota 2025 heeft uw gemeenteraad besloten om de daarin opgenomen technische oplossingen te verwerken in de begroting. In onderstaand overzicht zijn de betreffende verwerkte oplossingen opgenomen. Voor een aantal van deze oplossingen geldt dat het betreffende bedrag is geactualiseerd ten opzichte van de kadernota.

Technische oplossing (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Afschrijvingstermijnen	**202**	**304**	**471**	**475**
Met het opstellen van de nieuwe nota waardering en afschrijving bezien we of de huidige gehanteerde afschrijvingstermijnen nog in lijn zijn met de verwachte gebruiksduur. Het betreft de volgende categorieën: - Gebouwen (40 naar 50 jaar) - Civiele kunstwerken (40 naar 80 jaar) - Openbare verlichting (25 naar 35 jaar)				
Toerekenen uren aan projecten	**125**	**125**	**250**	**375**
Uren van projectleiders zijn onderdeel van de vervaardigingskosten van projecten en horen daarom ook te worden toegerekend aan de betreffende projecten. Voor een groot deel doen we dat ook al, maar nog niet voor de bouwprojecten waarbij we zelf bouwheer zijn.				
SPUK's		**65**	**65**	**65**
Voor meerdere specifieke uitkeringen (SPUKs) geldt dat ook de kosten voor ambtelijke inzet hieruit mogen worden gedekt. Hierdoor ontstaat structurele financiële ruimte. Vooralsnog wordt uitgegaan van 0,75fte.				
Eigen bijdrage Wmo		**500**	**600**	**700**
Vanaf 1-1-2025 zou er een eigen bijdrage Wmo ingevoerd worden. Deze maatregel is echter uitgesteld, maar de korting hiervoor vanuit het gemeentefonds is wel reeds doorgevoerd. Vanaf 2026 moet de maatregel wel daadwerkelijk doorgang vinden en we sorteren hierop voor door het bedrag waarvoor we in het gemeentefonds hiervoor gekort zijn op te nemen als extra bijdrage. In 2026 zou dit om € 0,5 miljoen gaan, maar vanaf de jaren daaropvolgend is de inschatting dat het effect geleidelijk verder op zal lopen doordat dit niet alleen de inkomsten, maar ook de zorgkosten raakt. Per jaar neemt het effect met € 0,1 miljoen toe.				
Regulier dividend Stedin	**203**	**301**	**244**	**244**
Op dit moment ramen we het reguliere dividend van Stedin niet. We sluiten nu aan bij de meest actuele prognose van toekomstig dividend van Stedin.				
Algemene uitkering BZK	**992**	**1.745**	**2.542**	**3.382**
Tot nu toe houden wij bij het opstellen van de begroting geen rekening met toekomstige groei van het aantal inwoners van ons areaal. In het rekenmodel (constante prijzen) dat het ministerie beschikbaar stelt bij mei- en september wordt hier wel rekening mee gehouden. Tegenover groei van inwoners en areaal moeten ook lasten worden geraamd. In onze meerjarenbegroting ramen wij zo reëel mogelijk o.b.v. de dan bekende en voorziene lasten. Dit betekent dat al zoveel als mogelijk rekening is gehouden met de gevolgen van groei.				
Hervormingsagenda 70%		**820**	**820**	**820**
Maatregelen hervormingsagenda; In de Hervormingsagenda zitten verschillende maatregelen die voor de gemeenten tot besparingen in lasten zouden moeten leiden. Een deel daarvan zijn besparingen waarvoor ingrijpen vanuit de Rijksoverheid noodzakelijk is. Denk daarbij aan aanpassing van de reikwijdte van de Jeugdwet. Als dit ingrijpen niet plaatsvindt dan zal de besparing niet gerealiseerd worden, maar zullen gemeenten hier vanuit de deskundigencommissie voor gecompenseerd worden. In dit scenario nemen we een voorschot op de besparingen die door het ingrijpen van de Rijksoverheid zouden moeten volgen of die bij niet ingrijpen gecompenseerd zouden moeten worden.				
Totaal	**1.521**	**3.861**	**4.992**	**6.062**

Inhoudelijke oplossingen

Samen met de kadernota 2025 hebben wij u een overzicht aangeboden met een groot aantal denkrichtingen die als vertrekpunt kunnen worden meegenomen bij het opstellen van de kadernota 2026 als opmaat naar een structureel sluitende meerjarenbegroting 2026-2029. Voor het betreffend overzicht verwijzen we u naar de vergaderstukken met betrekking tot de kadernota 2025.
Bij de behandeling van de kadernota 2025 heeft uw gemeenteraad gesproken over de denkrichtingen om te komen tot een structureel sluitende begroting 2026. In aanloop naar het opstellen van de kadernota 2026 bespreekt u de denkrichtingen en de onderlinge weging en de omvang. Om dit mogelijk te maken zijn wij inmiddels een proces gestart. In dit proces trekken wij samen met u op om met als uiteindelijke doel om te komen tot een structureel sluitende meerjarenbegroting 2026.

FINANCIËLE BEGROTING EN MEERJARENRAMING

Model 1: (Meerjarig) overzicht van de baten en lasten

Meerjarig overzicht van baten en lasten

Programma	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bestuur en ondersteuning						
- Lasten	-33.752	-35.064	-35.785	-38.721	-39.597	-40.243
- Baten	122.454	127.072	137.300	133.012	134.694	136.970
Saldo	**88.701**	**92.007**	**101.515**	**94.291**	**95.097**	**96.728**
Veiligheid						
- Lasten	-5.364	-5.884	-6.160	-6.028	-6.017	-6.017
- Baten	98	156	164	164	164	164
Saldo	**-5.266**	**-5.729**	**-5.996**	**-5.864**	**-5.854**	**-5.854**
Verkeer, vervoer en waterstaat						
- Lasten	-11.169	-12.456	-12.907	-13.332	-12.645	-12.588
- Baten	2.704	1.863	1131	1131	1131	1056
Saldo	**-8.464**	**-10.593**	**-11.776**	**-12.201**	**-11.513**	**-11.532**
Economie						
- Lasten	-1.462	-1.789	-1.348	-1.352	-1.141	-1.140
- Baten	553	417	424	424	392	392
Saldo	**-909**	**-1.372**	**-924**	**-928**	**-748**	**-748**
Onderwijs, Sport, cultuur en recreatie						
- Lasten	-18.731	-21.768	-20.991	-22.211	-22.296	-23.733
- Baten	4.526	3.586	3.516	3.428	3.335	3.465
Saldo	**-14.205**	**-18.182**	**-17.475**	**-18.782**	**-18.961**	**-20.267**
Sociaal domein						
- Lasten	-70.232	-74.245	-81.272	-79.603	-79.355	-79.166
- Baten	20.758	17.413	19.980	20.576	20.755	20.855
Saldo	**-49.474**	**-56.833**	**-61.293**	**-59.027**	**-58.600**	**-58.311**
Volksgezondheid en milieu						
- Lasten	-20.386	-22.781	-22.832	-21.732	-21.686	-20.946
- Baten	17.280	17.158	18.412	17.813	17.813	17.414
Saldo	**-3.106**	**-5.623**	**-4.420**	**-3.919**	**-3.874**	**-3.532**
Volkshuisv., leefomg. & sted. vernieuwing						
- Lasten	-13.953	-9.605	-7.079	-7.381	-6.710	-6.415
- Baten	13.254	7.199	3.421	4.017	3.339	3.015
Saldo	**-699**	**-2.406**	**-3.658**	**-3.364**	**-3.371**	**-3.400**
Saldo van baten en lasten	**6.578**	**-8.730**	**-4.026**	**-9.795**	**-7.824**	**-6.916**
Bestuur en ondersteuning						
- Stortingen	-19.691	-11.344	-9.806	-734	-710	-710
- Onttrekkingen	16.867	16.400	11.917	1.228	1.183	1.236
Saldo	**-2.823**	**5.057**	**2.111**	**495**	**472**	**526**
Veiligheid						
- Stortingen						
- Onttrekkingen	32	150	145	0	0	0
Saldo	**32**	**150**	**145**	**0**	**0**	**0**
Verkeer, vervoer en waterstaat						
- Stortingen	-1.700	-800	0	0	0	0
- Onttrekkingen	349	1.049	1.131	875	135	135
Saldo	**-1.351**	**249**	**1.131**	**875**	**135**	**135**
Economie						
- Stortingen	-801	0	0	0	0	0
- Onttrekkingen	1.175	584	213	213	13	13
Saldo	**374**	**584**	**213**	**213**	**13**	**13**
Onderwijs, Sport, cultuur en recreatie						

- Stortingen	-2.061	-1.486	-1.022	-921	-451	-451
- Onttrekkingen	1.298	2.926	1.145	1.095	1.258	1.301
Saldo	**-763**	**1.440**	**122**	**174**	**807**	**850**
Sociaal domein						
- Stortingen	-3.899	-1.147	0	0	0	0
- Onttrekkingen	1.316	1.629	0	0	0	0
Saldo	**-2.583**	**482**	**0**	**0**	**0**	**0**
Volksgezondheid en milieu						
- Stortingen	-278	-310	-277	-277	-277	-277
- Onttrekkingen	470	1.647	626	575	531	174
Saldo	**193**	**1.338**	**349**	**298**	**254**	**-103**
Volkshuisv., leefomg. & sted. vernieuwing						
- Stortingen	-989	-3.612	-63	-105	-80	-50
- Onttrekkingen	1.331	3.041	45	60	36	26
Saldo	**343**	**-570**	**-18**	**-45**	**-44**	**-24**
Mutaties reserves	**-6.578**	**8.730**	**4.052**	**2.011**	**1.637**	**1.397**
Geraamd resultaat	**0**	**0**	**26**	**-7.785**	**-6.186**	**-5.520**

Financiën en algemene dekkingsmiddelen

Financiële en algemene dekkingsmiddelen (x €1.000)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lokale heffingen	12.283	12.865	14.130	14.289	14.374	14.399
Gemeentefonds (algemene uitkering)	105.645	109.762	117.057	111.537	113.184	108.504
Dividenden	331	189	392	490	433	433
Saldo financieringsfunctie	741	563	-183	-712	-1.562	-1.617
Heffing VPB	-56	-8	-5	-25	-12	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Overhead	-23.248	-23.806	-23.583	-24.700	-24.547	-24.636
Onderdeel van programma Bestuur en ondersteuning	**95.696**	**99.565**	**107.808**	**100.879**	**101.870**	**97.083**

-/- is nadeel/lasten

Model 2: Gronden waarop de meerjarenramingen zijn gebaseerd

Inleiding

Onderstaand zijn de uitgangspunten voor de meerjarenbegroting 2025-2028 weergegeven.

Uitgangspunten

1. De programmabegroting is gebaseerd op de volgende programma-indeling:

   Bestuur en ondersteuning
   Veiligheid
   Verkeer, vervoer en waterstaat
   Economie
   Onderwijs, sport, cultuur en recreatie
   Sociaal domein
   Volksgezondheid en milieu
   Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

2. Paragrafen:

Voor de begroting zijn de volgende paragrafen opgesteld.

A: Lokale heffingen
B: Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
C: Kapitaalgoederen
D: Financiering
E: Bedrijfsvoering
F: Verbonden partijen
G: Grondbeleid
H: Openbaarheidsparagraaf
I : Opvang vluchtelingen
J : Maatregelen vanwege korting gemeentefonds 2026

3. De algemene uitkering in de begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2024.

4. De begroting is in meerjarig opzicht opgesteld in constante prijzen.

5. Indexering op lonen en prijzen voor 2025.

Voor 2025 is een inflatiecorrectie voor prijzen toegepast van 2,3%.

Loonontwikkeling
De personeelslasten worden binnen het meerjarenperspectief geraamd op basis van de geldende CAO afspraken. De huidige CAO heeft een looptijd tot en met 31 maart 2025. De onderhandelingen over een nieuwe CAO moet nog worden opgestart. Voor de verwachte loonontwikkeling is aangesloten bij de Meicirculaire 2024. Op basis van het Centraal Economisch Plan 2024 is de ontwikkeling van de loonvoet sector overheid voor 2025 hierin ingeschat op 4,4%.

6. Aantal inwoners / woonruimten

Voor de begroting is het aantal inwoners en woonruimten op 1 januari 2024 (bron: CBS) als uitgangspunt genomen.
Aantal inwoners: 57.785
Aantal woonruimten: 24.446

7. De omslagrente is berekend op 1,40%. De berekening is opgenomen in de paragraaf Financiering.

8. Besluitvorming tot en met 10 juli 2024 is verwerkt in de cijfers voor de begroting 2025. Ook zijn de structurele financiële gevolgen van de 2e Tussentijdse rapportage 2024, die eveneens in de gemeenteraadsvergadering van 12 november 2024 ter besluitvorming voor ligt, verwerkt.

9. De bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn opgenomen conform de begrotingen 2025 van deze gemeenschappelijke regelingen.

10. Het algemene uitgangspunt is om de tarieven en bij de OZB de opbrengst te indexeren met de inflatie van 2,3%.

11. De mutaties in de reserves en voorzieningen in de begroting 2025 zijn gebaseerd op de nota reserves en voorzieningen 2024.

Voorzieningen
Bij het opstellen van de nieuwe beheerplannen wordt nader ingezoomd op de vraag of in de specifieke situatie sprake dient te zijn van een reserve of voorziening, rekening houdend met de geldende wettelijke bepalingen.

Om te anticiperen op toekomstige areaaluitbreidingen en/of prijsstijgingen ten opzichte van de huidige beheerplannen zijn hiervoor in de begroting lasten opgenomen ter grootte van respectievelijk 1% en 2,3% van de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening.

Reserves
Reserves waar een bestedingsplan onder ligt of die dienen ter dekking van kapitaallasten blijven in

stand, tenzij de reserve wordt omgezet naar een voorziening. Overige reserves worden toegevoegd aan de algemene reserve.

Model 3: Verschillen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Programma	Verschil	L/B	Voor-/Nadeel	Toelichting
Bestuur en ondersteuning	**4.576**			
Verkiezingen	158	L	Voordeel	Geen verkiezingen in 2025
Beheer overige gebouwen en gronden	-162	L	Nadeel	Verschuiving en verhoging salarislasten
Treasury	-418	L/B	Nadeel	Rentresultaat en dividend Stedin hoger in 2024
OZB en belastingen	1.132	B	Voordeel	Indexering en inflatie
Algemene uitkering	4.576	B	Voordeel	Hogere uitkering gemeentefonds
Overige baten en lasten	1.142	L	Voordeel	Verschuiving en verhoging salarislasten en incidenteel hogere storting voorziening
Overige mutaties	92	L/B	Voordeel	Overige kleine afwijkingen
Mutaties reserves	-1.944	L/B	Nadeel	Incidentele stortingen en onttrekkingen
Veiligheid	**-271**			
Crisisbeheer en brandweer	-314	L	Nadeel	Verhoging bijdrage veiligheidsregio
Overige mutaties	43	L/B	Voordeel	Overige kleine afwijkingen
Verkeer, vervoer en waterstaat	**-502**			
Verkeer en vervoer	-1.966	L/B	Nadeel	Hogere inkomsten vergoeding straatwerk in 2024 (degeneratievergoedingen)
Veren	-107	L	Nadeel	Kapitaallasten
Overige mutaties	35	L/B	Voordeel	Overige kleine afwijkingen
Mutaties reserves	1.536	B	Voordeel	Incidentele onttrekkingen in 2024 (voornamelijk storting inkomsten degeneratievergoeding in 2024
Economie	**77**			
Economische ontwikkeling	183	L	Voordeel	Incidentele projecten in 2024
Economische promotie	289	L	Voordeel	Incidentele projecten in 2024 (gebiedspromotie)
Overige mutaties	-25	L/B	Nadeel	Overige kleine afwijkingen
Mutaties reserves	-370	B	Nadeel	Incidentele onttrekkingen in 2024 (voornamelijk storting inkomsten degeneratievergoeding in 2024
Onderwijs, Sport, cultuur en recreatie	**-1.575**			
Openbaar onderwijs	110	L	Voordeel	Verschuiving salarislasten
Onderwijshuisvesting	429	L	Voordeel	Sloop en afwaarderen boekwaarde school (de Ark)
Onderwijsbeleid	-383	L	Nadeel	Verschuiving en verhoging subsidiebijdrage
Sportbeleid	158	L	Voordeel	Verschuiving en verhoging salarislasten
Sportaccommodaties	-1.268	L	Nadeel	Incidentele vrijval onderhoudsvoorziening gebouwen en SPUK sport in 2024
Media	181	L	Voordeel	Verschuiving en verhoging salarislasten en subsidiebijdrage
Openbaar groen	-82	L	Nadeel	Verschuiving en verhoging salarislasten
Overige openlucht recreatie	547	L	Voordeel	Incidenteel project in 2024 samenwerkingsovereenkomst NNN
Overige mutaties	-31	L/B	Nadeel	Overige kleine afwijkingen
Mutaties reserves	-1.236	L/B	Nadeel	Incidentele stortingen en onttrekkingen
Sociaal domein	**-4.828**			
Samenkracht en burgerparticipatie	-1.339	B/L	Nadeel	Verschuiving subsidiebudgetten en incidenteel budget in 2024 Oekraine
Samenkracht en burgerparticipatie	432	L	Voordeel	Incidenteel project in 2023 transformatieplan
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.228	L	Nadeel	Verschuiving bijdrage gemeenschappelijke regeling Hecht
Inkomensregelingen	97	L/B	Voordeel	Verschuiving en verhoging salarislasten en indexering en energietoeslag in 2024
Jeugd en WMO	-2.408	L/B	Nadeel	Verschuiving en verhoging salarislasten en indexering
Overige mutaties	-127	L/B	Nadeel	Overige kleine afwijkingen
Mutaties reserves	-255	L/B	Nadeel	Incidentele stortingen en onttrekkingen
Volksgezondheid en milieu	**98**			
Volksgezondheid	-135	L	Nadeel	Verhoging bijdrage Hecht (indexering)
Milieu	-78	L	Nadeel	Incidentele lasten in 2024 duurzaamheid
Begraven	183	L	Voordeel	Incidenteel project in 2024 snoeien groot onderhoud
Overige mutaties	72	L/B	Voordeel	Overige kleine afwijkingen

Mutaties reserves	56	L/B	Nadeel	Incidentele stortingen en onttrekkingen
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**-850**			
Ruimte en leefomgeving	-897	L/B	Nadeel	Incidentele projecten in 2024 (IJsbaan Noord, Verandering Ruimtelijk Domein omgevingswet en transformatie dienstencentrum)
Wonen en bouwen	-507	L/B	Nadeel	Minder inkomsten leges in 2025 en Incidentele projecten in 2024 (omgevingsprogramma wonen)
Overige mutaties	4	L/B	Voordeel	Overige kleine afwijkingen
Mutaties reserves	550	L/B	Voordeel	Incidentele stortingen en onttrekkingen
Totaal	**-3.275**			

Bedragen x € 1.000

Model 4: Overzicht van de geraamde incidentele lasten en baten

De gemeente moet volgens de Gemeentewet een overzicht van structureel en reëel evenwicht opnemen in de jaarrekening. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn hier nadere regels over vastgelegd.
Zowel het BBV zelf, als in de notitie incidentele baten en lasten van de commissie BBV wordt duidelijk aangegeven dat in de begroting een limitatief overzicht van incidentele baten en lasten (met bijbehorende toelichting) opgenomen moet zijn. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig tot doel hebben.
Hieronder treft u een overzicht aan van de incidentele baten en lasten vanuit de programma's en vanuit de reserves. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Krimpenerwaard voert structurele taken uit en raamt daarvoor structurele baten en lasten in de begroting. Omdat Krimpenerwaard structurele taken uitvoert, zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele baten en lasten zijn de uitzondering.
- In principe zijn alle stortingen in en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard.
- Het bestempelen van incidentele baten en lasten gebeurt door middel van een consequente gedragslijn.
- Baten en lasten zijn structureel als deze voor onbepaalde tijd geraamd worden, er is geen einddatum bekend. Baten en lasten komen in aanmerking om als incidenteel aangemerkt te worden als deze voor bepaalde tijd geraamd worden, er is een onvoorwaardelijke einddatum bekend.
- Na eliminatie van de incidentele baten en lasten ontstaat het structureel begrotingssaldo.

Structureel resultaat/evenwicht
De tabel geeft een volledig en eenduidig inzicht in de incidentele posten die het begrotingssaldo beïnvloeden. Hierbij geldt dat na correctie voor incidentele lasten het saldo verbetert. De correctie voor incidentele baten verslechtert het saldo. Na eliminatie van de incidentele posten ontstaat zicht op het structureel evenwicht van de begroting. Een positief structureel evenwicht betekent niet dat er ruimte is voor extra uitgaven. En een negatief structureel evenwicht betekent niet dat bezuinigd moet worden. Het structureel evenwicht geeft uitsluitend een beeld van het begrotingssaldo ná eliminatie van alle incidentele lasten, baten en reservemutaties. Hierdoor ontstaat inzicht in de robuustheid van de begroting. De achterliggende gedachte hierbij is dat een begroting waarin structurele lasten gedekt worden door incidentele baten op termijn niet houdbaar is en leidt tot een ongunstige financiële positie.

Conclusie
Na correctie van de incidentele baten, lasten en reservemutaties op het begrotingssaldo is de begroting in 2025 structureel in evenwicht. Dit betekent dat sprake is van 'structureel en reëel begrotingsevenwicht', oftewel structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2025		2026		2027		2028	
Bestuur en ondersteuning	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
Vennootschapsbelasting (ivm winsten grondexploitatie)	5		23		10			
Storting reserves	9.830		698		180		150	
Onttrekking reserves		11.552		1.465		495		127
Veiligheid								
Eenmalig project maatwerk wonen	145							
Verkeer, vervoer en waterstaat								
Degeneratievergoeding ivm aanleg glasvezelnetwerk	1.000		740					
Economie								
Gebiedsprocessen	200		200					
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie								
Eenmalig project (verstrekken bomen aan derden)	28		28		28		28	
Volksgezondheid en milieu								
Nationaal isolatieprogramma	334		333		333			
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing								
Grondexploitatie (winstuitname)		13		55				
Totaal	**11.542**	**11.565**	**2.022**	**1.520**	**551**	**495**	**178**	**127**
Incidenteel saldo baten en lasten	23		-502		-56		-51	
Totaal begrotingssaldo	26		-7.785		-6.186		-5.520	
Begrotingssaldo structureel	**3**		**-7.283**		**-6.130**		**-5.469**	

Toelichting incidentele baten en lasten

Programma Bestuur en ondersteuning

Lasten

Vennootschapsbelasting (ivm winsten grondexploitatie)
Af te dragen vennootschapsbelasting over de winsten grondexploitatie

Reserve mutaties:

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Winstuitname grondexploitaties	13.168	54.563	30.367	
Traineeprogramma revolverend karakter	46.665	23.335		
Omgevingsplannen	50.000	50.000	50.000	50.000
WGA claims	100.000	100.000	100.000	100.000
Storting vrijval kapitaallasten onderwijshuisvesting	571.344	470.161		
Storting vrijval reserve begrotingstekorten	9.049.079			
	9.830.256	**698.059**	**180.367**	**150.000**

Baten

Reserve mutaties:

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Degeneratievergoeding	1.000.000	740.000		
Wachtgeld gewezen wethouders	23.330			
Bijdrage Servicepunt Verenigingen Nederlek	16.000	10.000	4.000	
Bijdrage tennisvereniging	38.500	38.500	38.500	38.500
Projectplan bomen (ter beschikking stellen)	28.125	28.125	28.125	28.125
Inzet afvalcoach (werkervaringsplek)	25.000			
Gebiedsprocessen	200.230	200.230		
Project verlichting onderhoud sportveld	40.656			
Actualisatie vennootschapsbelasting	5.000	20.000	10.000	
Bijdrage scouting Olivier Noort II	100.000			
Project maatwerk Wonen	144.778			
Ophogen grafmonumenten	21.218	21.218	21.218	
Beleidsplan begraven	25.000			
Nationaal programma onderwijsachterstand	62.500			
Uitvoeren van het informatiebeleid	202.500			
Langer gebruik maken van financieel pakket	100.000			
Formatie voor nieuw financieel pakket	62.000			
Kosten blekerstraat 3	13.585	13.585		
Regionale aanpak isolatie	334.000	333.000	333.000	
Verplichting voormalig personeel	60.000	60.000	60.000	60.000
Vrijval bestemmingsreserve begrotingstekorten	9.049.079			
	11.551.501	**1.464.658**	**494.843**	**126.625**

Programma Veiligheid

Lasten

Project maatwerk wonen
Dit budget is bedoeld voor het realiseren van maatwerk woningen

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Lasten

Degeneratievergoeding
Met verschillende partijen zijn afspraken gemaakt om in de Krimpenerwaard nutsvoorzieningen aan te leggen. Hiervoor ontvangen wij een degeneratievergoeding die wij weer gebruiken voor wegdekherstel.

Programma Economie

Lasten

Gebiedsprocessen
We hebben een faciliterende rol in de gebiedsprocessen voor de planvorming NPLG (klimaat, stikstof, natuur). We verbinden onze lokale ambities aan de doelstellingen van het Rijk en Provincie door onderzoek en inzet van medewerkers. We brengen ‘Mijn Koers’ (programma uit de Proeftuin) in bij de gebiedsprocessen.

Programma Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

Lasten

Project bomenplan
Het ter beschikking stellen van een incidenteel bedrag voor het aanplanten van bomen in tuinen en op schoolpleinen.

Programma Volksgezondheid en milieu

Lasten

Nationaal isolatieprogramma
Extra subsidie verdeeld over 3 jaar om inwoners te stimuleren isolatiemaatregelen te nemen en hun woning te verduurzamen.

Programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Baten en lasten

Grondexploitaties

Saldi grondexploitaties. Worden verrekend met reserve grondzaken.

Model 5: Nieuw beleid

Op 9 juli jl. heeft uw gemeenteraad de kadernota 2025 vastgesteld. Hierin zijn aanvragen voor de jaarschijven 2025 en verder opgenomen. Deze zijn hieronder per programma nogmaals weergegeven, inclusief de toelichtingen. De betreffende bedragen zijn in deze begroting binnen de programma's verwerkt in het onderdeel "Financieel overzicht". De investeringswensen voortkomend uit de kadernota 2025 zijn uitgewerkt in model 6 van deze begroting. De exploitatielasten die hieruit voortvloeien zijn eveneens verwerkt in de betreffende programma's.

Daarnaast is ook sprake van nieuwe aanvragen die nog geen onderdeel uitmaakten van de kaders 2025. Dit betreft een aantal overige noodzakelijke aanpassingen. Voor investeringsaanvragen die nog niet waren opgenomen in de kadernota geldt dat deze zijn meegenomen en worden toegelicht in model 6 – Meerjarig investeringsprogramma. Ook voor de uit deze investeringen voortkomende rente- en afschrijvingslasten geldt dat ze in deze begroting zijn verwerkt in de betreffende programma's.

Bestuur en ondersteuning

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Kadernota	-627	-407	-256	-256
Overig	**-627**	**-407**	**-256**	**-256**
Dubbele exploitatielasten gemeentekantoren	-151	-151		
Dubbele exploitatielasten gemeentewerven	-220			
Versterking regionale samenwerking Midden-Holland	-200	-200	-200	-200
0,5 fte beheer AV en overige applicaties	-56	-56	-56	-56
Nieuwe aanvragen	-100	-	-	-
Overig	**-100**	**-**	**-**	**-**
Gebruik huidige financiële applicatie in 2025	-100			
Totaal programma	**-727**	**-407**	**-256**	**-256**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

Dubbele exploitatielasten gemeentekantoren

Het nieuwe gemeentekantoor in Bergambacht wordt naar verwachting in november 2025 opgeleverd door de hoofdaannemer. Na oplevering volgt een inhuizing- en ingebruiknameperiode van circa vier maanden. De gemeentekantoren kunnen naar verwachting in Q2 2026 worden afgestoten. Tijdens de periode na oplevering en het afstoten van de huidige gemeentekantoren heeft de gemeente tijdelijk dubbele exploitatielasten voor Q4 2025 en Q1 2026. Voor beide jaren betekent dit een extra last van € 151.000

Versterking regionale samenwerking Midden-Holland

Voor de Regio Midden Holland wordt vanaf 2025 ingezet op versterking en versteviging van de regionale samenwerking met circa 1fte per gemeente aanvullende capaciteit (totaal 5,5fte). De capaciteit wordt georganiseerd in de vorm van een overzichtelijk regionaal programmabureau. Dit bureau coördineert de regionale inzet coördineert en werkt aan concrete resultaten voor de drie centrale opgaven van Midden-Holland: 1) duurzame groei - denk aan het opvangen van de groei van het aantal huishoudens in Midden-Holland en het verantwoord bouwen met bodemdaling en klimaatadaptatie - 2) bereikbaarheid en 3)

economische vitaliteit.
Door zo meer focus aan te brengen wordt er stap voor stap gewerkt aan het zichtbaar maken van resultaten van de samenwerking voor inwoners en ondernemers.

0,5 fte beheer AV en overige applicaties
Tijdens en na de coronaperiode en de intrede van het hybride werken is het digitaal vergaderen toegenomen met als gevolg een toename van audiovisuele middelen in de gemeentelijke kantoren. De dienstverlening en ondersteuning in het onderhoud en beheer vraagt inzet van extra capaciteit onder andere bij avondvergaderingen.

NIEUWE AANVRAGEN

Gebruik huidige financiële applicatie in 2025
Per 1 januari 2025 gaat er met de nieuwe financiële applicatie gewerkt worden. Voor de afronding van het boekjaar 2024 moet de huidige financiële applicatie nog in 2025 gebruikt worden. Dekking vind plaats ten laste van de Algemene Reserve.

Veiligheid

Geen aanvullende aanvragen.

Verkeer, vervoer en waterstaat

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Kadernota	-35	-	-	-
Overig	**-35**	**-**	**-**	**-**
IBOR beleidsplan	-35			
Totaal programma	**-35**	**-**	**-**	**-**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

IBOR Beleidsplan
In 2025 wordt het Integraal beleidsplan openbare ruimte herzien en geüpdatet. Hiervoor wordt externe expertise ingezet

Economie

Geen aanvullende aanvragen.

Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Kadernota	-719	-464	-421	-137
CP	**-150**	**-**	**-**	**-**
Uitvoeringsprogramma Onderwijsachterstanden	-150			
Overig	**-569**	**-464**	**-421**	**-137**
Groenbeheerplan	-30			
Stimuleren groen-blauwe schoolpleinen	-30	-30		
Toevoeging reserve Onderwijshuisvesting	-133	-133	-133	
Subsidie Zilvermuseum	-336	-322	-309	-295
Opbrengst verhuur nieuwe MFA's		61	61	198
HVP Uitbreiding Onderwijscapaciteit KW school	-40	-40	-40	-40
Nieuwe aanvragen	-200	-177	-136	-136
Overig	**-200**	**-177**	**-136**	**-136**
Regionale samenwerkingsovereenkomst ISK Onderwijs nieuwkomers	-30	-30	-30	-30
Uitbreiding Natuurspeeltuin Haastrecht	-23			
Verhoging subsidieplafond	-62	-62	-21	-21
Exploitatiesubsidie Waterbos B.V.	-85	-85	-85	-85
Totaal programma	**-919**	**-641**	**-557**	**-273**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

Uitvoeringsprogramma Onderwijsachterstanden

Alert4you: Het doel van Alert4you is het versterken van de kinderopvang en scholen door samenwerking met jeugdzorg. Met deze preventieve interventie wordt beoogd onnodige verwijzingen naar gespecialiseerde hulpverlening te voorkomen en te zorgen voor effectieve vroegsignalering. Uit landelijke onderzoeken is dit effectief gebleken.

Lokale resultaten – rapportage Alert4You: De doelrealisatie van Alert4You is over de afgelopen jaren zeer hoog (93% behaald/deels behaald). Voor het merendeel van de leerlingen wordt de inzet van zwaardere hulp voorkomen (69%). De leerkrachten kunnen middels de coaching en handvatten van ALert4You toekomen aan de behoeften van de leerling, waardoor de leerling kan groeien binnen de eigen omgeving. Alert4You zet hierbij ook in op normaliseren van gedrag en het bekrachtigen van de competenties van de leerkrachten, zodat zij opnieuw met vertrouwen het contact met de leerlingen kunnen aangaan.

Het komende jaar willen we benutten om de resultaten van de pilot Alert4you te monitoren en meer samenhang te brengen in hetgeen we al doen (Alert4you, schoolmaatschappelijk werk en de brugfunctionaris) en samen met het onderwijs en andere partners te komen tot een collectief, efficiënt en structureel (financieel) plan. Hiervoor is € 150.000 nodig. Dekking vindt deels plaats vanuit OAB-middelen (€ 87.500) en deels ten laste van de reserve Sociaal domein (€ 62.500).

Subsidie Zilvermuseum

De gemeenteraad heeft 19 maart 2024 voorgesteld om kennis te nemen van de evaluatie 2021-2023 zoals opgesteld door het Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven. Ook is de gemeenteraad voorgesteld om bij de Kadernota 2025 structureel een bedrag van € 335.903,00 in de gemeentelijke meerjarenbegroting op te nemen zodat het college over kan gaan tot het verstrekken van een meerjarige begrotingssubsidie aan het Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat het Zilvermuseum komt met een plan van aanpak om met ingang van 2026 met jaarlijks cumulatief €

13.500 (tot een totaal van € 40.500) minder subsidie een sluitende begroting te realiseren. Voor de dekking van het genoemde bedrag wordt de gemeenteraad voorgesteld om het bedrag vanuit de algemene middelen beschikbaar te stellen en het subsidieplafond met ingang van 2025 structureel te verhogen. Behandeling van het raadsvoorstel is doorgeschoven naar 9 juli 2024.

Opbrengst verhuur nieuw MFA's
Bij de nieuwbouwprojecten worden extra vierkante meters gerealiseerd, speciaal voor kinderopvang. Deze worden na oplevering kostendekkend verhuurd aan de gebruikers.

HVP Uitbreiding Onderwijscapaciteit KW school
De school verwacht uitbreiding voor onderwijscapaciteit vanaf 2025 op basis van leerlingprognose. De gemeente heeft de wettelijke plicht om voor voldoende onderwijscapaciteit te zorgen. De school kan dat aanvragen via het HVP (procedure uit de verordening onderwijshuisvesting).
Dit budget moet in 2025 beschikbaar worden gesteld. Vooralsnog gaan we uit van huur voor een periode van 5 jaar. In de loop van dit jaar wordt een en ander nader uitgewerkt.

NIEUWE AANVRAGEN

Regionale samenwerkingsovereenkomst ISK Onderwijs nieuwkomers
Zoals in meerdere regio's in Nederland, worden ook de gemeenten in regio Midden-Holland als gevolg van de druk op asielketen, geconfronteerd met een onvoorziene exponentiele groei van instroom van nieuwkomers leerlingen zowel voor VO (Internationale Schakelklas (ISK)) als het PO. Hierdoor ontstaan op diverse vlakken knelpunten voor zowel schoolbesturen, gemeenten als andere partijen. Om deze knelpunten gestructureerd op te pakken, is in de zomer van 2023 een regionale onderwijscoördinator voor nieuwkomers aangesteld. Het college heeft afspraken betreffende de regionale samenwerking vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst met de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas.

Uitbreiding Natuurspeeltuin Haastrecht
Invulling te geven aan de motie (M23-044) door een natuurspeeltuin met drie speeltoestellen te realiseren in het Haastrechtse bos.

Verhoging subsidieplafond
Subsidie aanvragen voor 2025 overstijgen de bestaande plafonds voor wat betreft de regelingen Cultuur, Preventief Domein Overig, Gezondheid en Recreatie en Toerisme.
Gezien de grote hoeveelheid aanvragen, de stijging in aanvraagbedragen en de verscheidenheid aan activiteiten, is het belangrijk om hier meer sturing op te krijgen. Het voorstel is om bij de herziening van het subsidiebeleid met betrekking tot cultuur met een passende nieuwe regeling te komen. De verwachting is dat deze gewijzigde regels ingaan vanaf 2027. Tot die tijd wordt het plafond incidenteel verhoogd voor de jaren 2025 en 2026 met € 41.098 om de culturele organisaties nu niet tekort te doen. Het in 2024 behaalde voordeel bij de Wmo is ingezet voor overige budgetmutaties Bij het Preventief Domein overig passen we een structurele budgetaanpassing toe van € 21.000. Hiermee investeren extra in het voorveld.

Exploitatiesubsidie Waterbos B.V.
Als gevolg van stijging van de energie- en de personeelslasten, de grootste kostenposten bij het zwembad, wordt de exploitatiebijdrage bijgesteld. Hiermee houden we de kosten voor zwemlessen en het verdere gebruik van het zwembad voor onze inwoners betaalbaar.

Sociaal domein

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Kadernota	-4.734	-4.168	-4.132	-4.132
CP	**-**	**-400**	**-400**	**-400**
Opvang vluchtelingen		-400	-400	-400
Overig	**-4.734**	**-3.768**	**-3.732**	**-3.732**
Eenmalige bijdrage nieuwbouw Scouting Olivier Noort II	-225			
Hervormingsagenda Jeugd	-1.200			
Versterking subsidie Preventieteam	-354	-572	-656	-656
GR Jeugdzorg en WMO Midden-Holland	-752	-752	-632	-632
Incidentele subsidies	-100	-100	-100	-100
Solidariteitsbijdrage huisvesting ISK	-75	-75	-75	-75
Indexatie subsidies 2026		-241	-241	-241
Inkoopplan Jeugd en Wmo 2025	-2.028	-2.028	-2.028	-2.028
Nieuwe aanvragen	-407	-432	-432	-445
Overig	**-407**	**-432**	**-432**	**-445**
Huiselijk geweld / Kindermishandeling	-8	-8	-8	-8
Uitbreiding budget SPT	-159	-159	-159	-159
Ontwikkeling en afname applicatie subsidies		-25	-25	-38
Extra structurele formatie inburgering	-240	-240	-240	-240
Totaal programma	**-5.141**	**-4.600**	**-4.564**	**-4.577**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

Opvang vluchtelingen

Uitvoeren van de Wet Inburgering is een wettelijke taak. Met de steeds hogere taakstelling en de komst van de Spreidingswet wordt deze taak alleen maar intensiever. We ontvangen hiervoor rijksmiddelen, die verantwoord moeten worden.
Daarnaast zijn ook aanvullende middelen nodig voor ambtelijke inzet. In de huidige begroting is hiervoor in de jaarschijven 204 en 2025 een bedrag van € 400.000 opgenomen. Wij stellen voor om dit bedrag nu vanaf 2026 structureel op te nemen..

Eenmalige bijdrage nieuwbouw Scouting Olivier Noort II

Scouting Olivier van Noort II heeft een verenigingsgebouw aan de Beregrachtpad 2 in Schoonhoven. Gezien de staat van het pand heeft de vereniging al geruime tijd de wens om nieuwbouw te realiseren. De beoogde locatie hiervoor is het uiteinde van de ligweide van zwembad ’t Wilgerak in Schoonhoven. De Scouting vraagt om een eenmalige bijdrage van € 225.000 om het nieuwbouwplan te kunnen realiseren.
Dekking deels t.l.v. Investeringskrediet Kadernota Voorzieningen (€ 125.000) en

deels t.l.v. Algemene Reserve en aanvullen met positieve resultaat van de grondexploitatie van het transformatiegebied-Bastion, danwel de opbrengst van de grondverkoop (€ 100.000).

Hervormingsagenda Jeugd
In de voorjaarsnota 2025 is de voorgenomen bezuiniging op de jeugdzorg van € 500 miljoen geschrapt. Deze aanvullende besparing is in de programmabegroting 2024 als stelpost opgenomen ter compensatie van de lagere algemene uitkering. Omdat dat deze bezuiniging nu niet doorgaat ontvangen we een hogere algemene uitkering. Dit betekent concreet dat ook de stelpost afgeraamd moet worden. Voor de Krimpenerwaard betreft dit een nadeel voor een bedrag van ca. € 1,2 miljoen. Vanaf 2026 is er nog wel een bezuiniging van 511 miljoen euro gepland. Het kabinet komt in augustus met een wetsvoorstel voor een eigen bijdrage als beoogde inwerkingtreding 1 januari 2026. In onze begroting hebben we meerjarig al rekening gehouden met deze besparing.

Consolidatie subsidie Preventieteam
De komende periode zetten we enerzijds in op het beperken van maatwerk en anderzijds het stimuleren van het gebruik van vrij toegankelijke voorzieningen. Het beperken van maatwerk is alleen mogelijk als er sprake is van een sterke sociale basis en toereikend aanbod van vrij toegankelijke voorzieningen.
De nieuwe integrale toegang is een belangrijk instrument om hierop te gaan sturen. Dit is een voorzetting van het huidige beleid en past bij de gewenste transformatiebeweging in het Sociaal Domein.
Het Sociaal Preventieteam speelt een belangrijke rol binnen deze opgave. Interventies als WelZijn op Recept en schoolmaatschappelijk werk – nu bekostigd met incidentele middelen (SPUK's) – zijn voorbeelden van vrij toegankelijke voorzieningen als alternatieven voor maatwerk. Met een uitbreiding van de subsidie kan o.a. Welzijn op Recept uitgerold worden naar alle huisartsenpraktijken.
Om voldoende passend aanbod te behouden en structureel te borgen, is het nodig om de subsidie aan het Sociaal Preventieteam structureel te verstrekken en uit te breiden.

GR Jeugdzorg en WMO Midden-Holland
De gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas werken al sinds 2015 samen in het sociaal domein. Dat past in de traditie van de regio om samen te werken.

In de Regiovisie 'Samen Scherper aan de Wind' die door deze vijf gemeenten is vastgesteld staat de ambitie opgenomen om de regionale samenwerking in het sociaal domein beter te organiseren. De samenwerking koopt in en organiseert zaken voor de Jeugdwet en Wmo voor alle inwoners in de regio. Daarbij past ook dat er samen wordt besloten en dat kosten en risico's samen worden gedragen. Hiertoe is een Gemeenschappelijke Regeling in voorbereiding en u in april 2024 toegestuurd.

De regionale samenwerking is nodig om de wettelijke taken uit de Jeugdwet en de Wmo om de kwaliteit, continuïteit, doelmatigheid en rechtmatigheid van het zorg- en ondersteuningsaanbod te waarborgen.

In 2024 is geconstateerd dat de overhead (afgesproken regionorm van 35%) voor deze taken in de jaren ervoor door Gouda alleen zijn gedragen. Dat is eenmalig opgevangen door inzet van de reserve centrumtaken. Voor de nieuwe organisatie wordt de overhead gedeeld door de deelnemers. Voor 2025 en 2026 is er voorzien in tijdelijke versterking voor de transitie en opbouwfase.
Eind 2026 is de afspraak om de regeling (incl. de capaciteit op basis van een zero based begroting) te evalueren.

Incidentele subsidies
Jaarlijks kennen we incidentele subsidies toe. Al een aantal jaren moet er aan het einde van het jaar geld bij. Het proces is financieel nu helemaal afhankelijk van de verantwoording van de subsidies van voorgaand jaar. Voorstel is om beide processen los te koppelen en daarvoor structureel budget voor incidentele subsidies op te nemen.

Solidariteitsbijdrage huisvesting ISK
Door de explosieve stijging afgelopen tijd (en verwachting is dat het niet minder wordt) moet Gouda investeren in huisvesting voor de Internationale Schakelklas (ISK). Gouda heeft daar geen bekostiging tegenover staan van het rijk. De portefeuillehouders van de regio hebben gesproken over een solidariteitsbijdrage.

Indexatie subsidies 2026
Bij de Kadernota 2025 houden we alvast rekening met de indexatie voor het subsidiejaar 2026. Dit gebeurt omdat we bij de begroting 2025 de subsidieplafonds 2026 laten vaststellen. Het indexcijfer Bruto Binnenlands Product (=BBP) wordt hiervoor gehanteerd. Bij de septembercirculaire 2023 bedroeg het indexcijfer BBP voor 2026 2,7%.

Inkoopplan Jeugd en Wmo 2025
Als gevolg van het regionale inkoopplan Jeugd en Wmo 2025 nemen de kosten naar verwachting met € 1.200.000 toe. Hiermee zorgen we dat de inwoners ook na 1 januari 2025 de hulp en ondersteuning kunnen ontvangen die ze nodig hebben.

NIEUWE AANVRAGEN

Huiselijk geweld / Kindermishandeling
Inzet op het dossier Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (complexe scheidingen) vergt een uitbreiding van het budget met € 8.000 voor de jaren 2024 t/m 2028.

Uitbreiding budget SPT
De subsidieaanvraag voor 2025 moet conform de regeling preventief domein preventieteam hoger worden vastgesteld. Er gelden namelijk andere indexatienormen. Volgens de regeling vergoeden we voor 2025 5,09% in plaats van de toegepaste index van 2,5%.

Ontwikkeling en afname applicatie subsidies
Het jaarlijkse subsidieproces is een arbeidsintensief proces waarbij verschillende soorten systemen worden gebruikt. Met de deelname en ontwikkeling aan de applicatie Djuma-subsidies kunnen we het hele subsidieproces vanuit één toepassing beheren en beheersen. Omdat we kunnen deelnemen aan de ontwikkeling van deze applicatie kunnen we onze specifieke wensen met de bouwers van de applicatie delen.

Extra structurele formatie inburgering
Afgelopen paar jaar zijn er vanuit de taakstelling van het Rijk statushouders geplaatst waardoor de caseload is gestegen. Dit vanwege de afgesproken duur van begeleiding. De huidige formatie (1fte) is niet meegegroeid. Het is in het belang van de inburgeraar om hierop te investeren, maar ook in belang van ons als gemeente. Hiermee kan de inburgeraar zijn inburgering succesvol afronden en zetten we samen in op uitstroom naar werk. Dit vraagt meer structurele inzet in de uitvoering. Op basis van de omvang van het bestand is structureel extra 2 fte personele inzet noodzakelijk.

Volksgezondheid en milieu

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Kadernota	-	-	-	-
Overig	**-**	**-**	**-**	**-**
Beleidsplan begraven	-25			
Beleidsplan begraven (dekking)	25			
Nieuwe aanvragen	-75	-75	-75	-75
CP	**-75**	**-75**	**-75**	**-75**
Uitvoeringsprogramma Riolering en Klimaatadaptie	-75	-75	-75	-75
Totaal programma	**-75**	**-75**	**-75**	**-75**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

Beleidsplan begraven
In 2025 wordt het Integraal begraafplaatsenbeleid opgesteld. Hiervoor wordt externe expertise ingezet. Dekking t.l.v. reserve begraafplaatsen

NIEUWE AANVRAGEN

Uitvoeringsprogramma Riolering en Klimaatadaptie
Ter uitvoering van het in 2023 vastgestelde programma Riolering en Klimaatadaptatie vorig jaar zijn de personele gevolgen al verwerkt. Dit budget betreft de middelen die nodig zijn voor de inspanningen, zoals de stimuleringsregeling en steenbreek.. De financiële dekking bestaat voor 80% uit tarieven riolering en 20% uit algemene middelen.

Volkshuisvesting, leefomgeving & stedelijke vernieuwing

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Kadernota	-	-400	-400	-400
CP	**-**	**-400**	**-400**	**-400**
Opvang vluchtelingen		-400	-400	-400
Nieuwe aanvragen	-	-	-	-
Geen nieuwe aanvragen voor 2025				
	-	**-400**	**-400**	**-400**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

Opvang vluchtelingen
Om vervolg te geven op de opgave als gevolg van de Spreidingswet, is er voor de vluchtelingenopvang voor opvolgende jaarschijven ook budget nodig.
Er wordt meer inzet verwacht bij Sociaal Domein, Communicatie, Wonen etc.

Model 6: Meerjaren investeringsplanning

A B 1)		t/m 2024	2025	2026	2027	2028	Totaal investering t/m 2028	Dekking: - Afschrijving 2)
	Investeringen gevoteerd t/m 2024							
	Nieuwbouw gemeentehuis	32.521					32.521	50
	Huisvesting buitendienst	5.156					5.156	50
	Nieuwbouw Schoonhovens College en Sporthal de Meent	36.235					36.235	50
	Tijdelijke school Bergambacht (november raad)	4.700					4.700	20
	Voorbereiding Kiezel en Kei	650					650	50
	Voorbereiding De Kromme Draai + Gymzaal	160					160	50
	Bouw De Ark (november raad)	11.978					11.978	50
	Inrichting nieuwe milieustraat (excl. grond)	5.300					5.300	div.
	Transformatie Dienstencentrum	4.414					4.414	div.
		101.114	**-**	**-**	**-**	**-**	**101.114**	
	Te voteren investeringsbudgetten							
	Vanuit de kadernota 2025:							
A	MJOP I&A 2025		1.118				1.118	div.
B	MJOP I&A 2026-2028		-	211	561	375	1.147	div.
A	Wagenpark buitenruimte en handhaving 2025		110				110	div.
B	Wagenpark buitenruimte en handhaving 2026-2028			1.527		730	2.257	div.
A	IBOR 2025 (civiele kunstwerken)		400				400	div.
B	IBOR 2026-2028 (civiele kunstwerken)			400	400	400	1.200	div.
A	IBOR 2025 (Openbare verlichting)		430				430	div.
B	IBOR 2026-2028 (Openbare verlichting)			430	430	430	1.290	div.
A	Programma riolering (vGRP) en klimaatadaptatie 2025		6.821				6.821	div.
B	Programma riolering (vGRP) en klimaatadaptatie 2026-2028			6.821	6.821	6.821	20.463	div.
B	Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg Bergambacht		200	800			1.000	40
A	Vervanging materieel UOR 2025		75				75	10
B	Vervanging materieel UOR 2026-2028			150	35	105	290	10
A	Binnenklimaat schoolgebouwen		400				400	25
A	IHP 1.0 Kiezel en Kei (nieuwbouw)		12.541				12.541	50
A	IHP 1.0 De Kromme Draai + Gymzaal (nieuwbouw)*		7.970				7.970	50
A	IHP 2.0 Gemini College (renovatie)		8.100				8.100	25
A	IHP 2.0 Driestar College (renovatie)		6.500				6.500	25
B	IHP 2.0 De Krullevaar (nieuwbouw)			3.600			3.600	50
B	IHP 2.0 Emmaschool (nieuwbouw)			4.500			4.500	50
B	IHP 2.0 Polstok (renovatie)			1.451			1.451	25
B	IHP 2.0 De Rank (nieuwbouw)			25		8.154	8.179	50
B	IHP 2.0 De Vlieger (nieuwbouw)			25		5.612	5.637	50
B	IHP 2.0 Schoonhovens college AP (renovatie)					12.700	12.700	25
A	Renovatie sportvelden					16	16	10
			44.665	**19.940**	**8.247**	**35.343**	**108.195**	
	Budgetten t.l.v. Voorziening							
	Vanuit de kadernota 2025:							
	IBOR 2025		5.204				5.204	
	IBOR 2026-2028			5.204	5.204	5.204	15.612	
	Groot onderhoud vastgoedobjecten 2025		900				900	
	Groot onderhoud vastgoedobjecten 2026-2028			1.476	1.058	1.963	4.497	
							-	

		-	6.104	6.680	6.262	7.167	26.213
	Totaal	101.114	50.769	26.620	14.509	42.510	235.522

1) A = Investering 2025 wordt direct beschikbaar gesteld bij de vaststelling van deze begroting.
   B = Voor investering volgt nog een apart raadsvoorstel of investering wordt opgenomen begroting 2026-2028.
2) Kapitaallasten en mutaties in reserves en voorzieningen zijn volledig verwerkt in de meerjarenbegroting

Algemeen

Op 16 januari 2024 is uw raad geïnformeerd over de meerjaren investeringsplanning (hierna: MIP). Tijdens deze avond hebben wij u meegenomen in hoe we de MIP kunnen inzetten als hulpmiddel om via de kadernota en begroting jaarlijks afwegingen en keuzes te (kunnen) maken voor de inzet van de beperkt beschikbare middelen. Om het hulpmiddel goed in te zetten moeten we jaarlijks bij kadernota en begroting de MIP actualiseren, zodat we steeds meerjarig een actueel meerjarig beeld hebben.

Uitgangspunten MIP
Voor de komende jaren staan flinke investeringen op de agenda, die vragen om een goed afwegingskader en een goed inzicht in de financiële gevolgen hiervan, zowel voor de exploitatie als voor onze vermogenspositie op korte en lange termijn. Door middel van het instrument MIP houden wij inzicht in de toekomstige investeringsbehoefte van onze gemeente en de financiële consequenties daarvan. Hierbij houden wij rekening met wettelijke verplichtingen, de ambities in het collegeprogramma en (actuele) ontwikkelingen. De MIP geeft op totaalniveau en per investering in de begrotingsperiode (en voor de jaren daarna) inzicht in:

- Verwachte investeringspieken
- Liquiditeitsbehoefte (planning van uitgaven over de jaren)
- Schuldquote; totale schuld ten opzichte van batenkant van de begroting
- Lasten exploitatie; rente en afschrijving

Onderscheid technische en bestuurlijke MIP
Wij hebben u meegegeven dat we de MIP jaarlijks voor de kadernota en begroting actualiseren. Hierbij maken we een onderscheid tussen een “technische” en een “bestuurlijke” MIP. De bestuurlijke MIP kijkt 4
jaar vooruit en wordt vertaald in de kadernota en (meerjaren)begroting. De technische MIP gebruiken we om meerdere jaren vooruit te kijken en te kunnen anticiperen op toekomstige investeringspieken, (financiële) gevolgen en financieringsbehoefte.

Voor uw inzicht zijn in bovenstaand overzicht ook de in de loop van 2023 en 2024 door uw gemeenteraad beschikbare gestelde investeringsbudgetten ten behoeve van de eerder benoemde "grote" projecten opgenomen.

Te voteren investeringsbudgetten

MJOP ICT 2024-2028
Dit betreft de investeringen zoals aangegeven in het MJOP ICT 2024-2028. In 2025 staat er een aantal grotere vervangingen gepland (hiervan is de afschrijvingstermijn van 3, 5 of 7 jaar bereikt). Dit is onder andere op het gebied van techniek-/serverruimte, apparatuur werkplekken, mobiele telefonie. De jaren 2026 t/m 2028 betreffen vooralsnog een inschatting.

Vervanging wagenpark
In 2026 is het huidige wagenpark voor het onderhoud van de buitenruimte afgeschreven. Vooralsnog is het uitgangspunt dat we uitgaan van soortgelijke vervanging van de huidige bedrijfswagens met emissienorm EURO 6 en 6 elektrische voertuigen. Voor alle voertuigen wordt kritisch beoordeeld in welk jaar vervanging noodzakelijk is. In 2025 is sprake van vervanging van één voertuig en één initiële aanschaf van een voertuig. In de aanvraag is rekening gehouden met het vervallen van de BPM-vrijstelling voor bedrijfswagen vanaf 2025.

Investeringen IBOR 2025
Met de investeringen op IBOR-gebied wordt de openbare ruimte gereconstrueerd of heringericht. Deze projecten zijn door het college vastgesteld in het Projectenboek 2023-2024. De investeringen worden verspreid over enkele jaren uitgegeven, gelijk aan de doorlooptijd van een project. Dit bedraagt gemiddeld 3 tot 5 jaar, afhankelijk van de omvang en impact van een project. Onderdeel van de genoemde bedragen zijn ook investeringsbedragen voor vervanging van kunstwerken en openbare verlichting. Deze zijn wel onderdeel van het IBOR, maar worden niet gedekt ten laste van de voorziening, maar geactiveerd op de balans.

Programma riolering (vGRP) en klimaatadaptatie 2025
Met de investeringen op vGRP-gebied wordt de riolering tegelijk met de openbare ruimte gereconstrueerd. Deze projecten zijn door het college vastgesteld in het Projectenboek 2023-2024. De investeringen worden verspreid over enkele jaren uitgegeven, gelijk aan de doorlooptijd van een project. Dit bedraagt gemiddeld 3 tot 5 jaar, afhankelijk van de omvang en impact van een project. Dekking loopt via de rioolheffing.

Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg Bergambacht
De N478, lokaal bekend als de Veerweg in Bergambacht heeft in belangrijke mate betekenis als ontsluiting van de woonwijken aan de westzijde Bergambacht. Er wordt gewerkt aan een beheersoverdracht van de provincie naar de gemeente. In de vorige kadernota was hier bedrag voor opgenomen voor 2024 en 2025. Echter is bekend geworden dat vanwege contractuele verplichtingen van de provincie met de aannemer voor het onderhoud, de overdracht niet eerder kan plaatsvinden dan 2026

Vervanging materieel UOR
Vervanging materieel conform MJOP. In 2028 wordt de bestaande spuit-/zuigcombinatie vervangen voor een bus met spuit-/zuigcombinatie. Deze is onderdeel van de aanvraag vervanging wagenpark.

Binnenklimaat Schoolgebouwen
In het IHP is opgenomen dat schoolgebouwen die niet in aanmerking komen voor nieuwbouw of renovatie ook een goed binnenklimaat moeten hebben. In 2024 worden de knelpunten, oplossingen en kosten in beeld gebracht. Deze kosten zijn een indicatie van wat de gemeente moet bijdragen. Het andere deel moeten de scholen zelf regelen. Voordat de gemeente een bijdrage doet, zal dit nog via een raadsvoorstel aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

IHP 1.0 Kiezel en Kei
Voor Kiezel en Kei wordt gewerkt aan nieuwe huisvesting samen met kinderopvang en bibliotheek. De ontwerpfase is gestart. Daadwerkelijke bouw van dit project start pas nadat de nieuwbouw van De Ark gereed is. Het investeringsbudget wordt in 2025 aangevraagd. Het nu opgenomen bedrag is prijspeil 2023. Dit kan afwijken van het investeringskrediet wat te zijner tijd via een raadsvoorstel aangevraagd wordt.

IHP 1.0 Kromme Draai
Voor De Kromme Draai wordt gewerkt aan nieuwe huisvesting samen met kinderopvang, bibliotheek en gymzaal. De gemeenteraad besluit in 2024 over de locatie voor de nieuwbouw. Daarna start de ontwerpfase. Vanaf begin 2026 is het investeringskrediet voor de bouw zelf nodig. Het nu opgenomen

bedrag is prijspeil 2022. Dit kan afwijken van het investeringskrediet wat te zijner tijd via een raadsvoorstel aangevraagd wordt.

IHP 2.0 Diverse scholen
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten.
Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).

Renovatie voetbalvelden
Renovatie voetbalvelden conform het MJOP.

Budgetten t.l.v. voorziening

Bestedingen ten laste van een voorziening zijn formeel gezien een bevoegdheid van het college van B&W en hoeven niet gevoteerd te worden door de gemeenteraad. In lijn met de begrotingen van afgelopen jaren informeren wij u wel over de geplande onttrekkingen aan betreffende voorzieningen in de komende jaren.

Investeringen IBOR 2025
Met de investeringen op IBOR-gebied wordt de openbare ruimte gereconstrueerd of heringericht. Deze projecten zijn door het college vastgesteld in het Projectenboek 2023-2024. De investeringen worden verspreid over enkele jaren uitgegeven, gelijk aan de doorlooptijd van een project. Dit bedraagt gemiddeld 3 tot 5 jaar, afhankelijk van de omvang en impact van een project.

Groot onderhoud gemeentelijk vastgoed in 2025
De gemeente beschikt over diverse, openbare en niet-openbare, gebouwen. In de begroting wordt voor deze gebouwen rekening gehouden met groot onderhoud. In het kort komt het er op neer dat er geen achterstallig onderhoud mag ontstaan. In 2022 heeft de raad het Beheerplan Vastgoed 2022 vastgesteld. Dit vormt het beleidskader voor het onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed voor de komende jaren. De meerjaren onderhoudsplanningen worden conform het Beheerplan Vastgoed 2022 in 2026 geactualiseerd. De financiële consequenties worden uitgewerkt in de financiële onderhoudsvoorziening. In de begroting 2024 is reeds aangegeven dat voor het verrichten van groot onderhoud aan de gemeentelijke vastgoedobjecten in 2025 € 900.498 nodig is.

Model 7: Geprognosticeerde balans

Omschrijving	Begroting				
	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste activa					
- Materiële vaste activa	167.072	212.935	225.457	225.047	249.569
- Immateriële vaste activa	3.113	2.914	2.723	2.535	2.347
- Financiële activa	13.935	13.935	13.935	13.935	13.935
Vlottende activa					
- Voorraden	1.911	1.911	1.911	1.911	1.911
- Uitzettingen < één jaar	72.284	72.284	72.284	72.284	72.284
- Liquide middelen	130	130	130	130	130
- Overlopende activa	25.573	29.537	28.584	39.613	32.934
Totaal activa (31 dec.)	**284.018**	**333.646**	**345.024**	**355.455**	**373.110**

Omschrijving	Begroting				
	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste passiva					
- Reserves	91.451	87.399	84.714	75.991	68.408
- (Nog te bestemmen) resultaat	0	26	-7.785	-6.186	-5.520
- Voorzieningen	34.719	30.848	26.672	24.927	21.524
- Langlopende schulden	133.200	190.725	216.775	236.075	264.050
- Waarborgsommen	38	38	38	38	38
Vlottende passiva					
- Schuld < één jaar	8.819	8.819	8.819	8.819	8.819
- Overlopende passiva	15.791	15.791	15.791	15.791	15.791
Totaal passiva (31 dec.)	**284.018**	**333.646**	**345.024**	**355.455**	**373.110**

Model 8: Reserves en voorzieningen

OVERZICHT RESERVES	2024			2025			2026			2027			2028			
	Saldo aan het begin van het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het einde van het jaar
(Bedragen x € 1.000)																
Algemene reserves	**26.460**	**8.730**	**8.945**	**26.245**	**9.062**	**1.598**	**33.709**	**55**	**20**	**33.743**	**30**	**10**	**33.764**	**-**	**-**	**33.764**
AR vrij vermogen	18.131	8.284	4.814	21.601	9.049	1.593	29.057	-	-	29.057	-	-	29.057	-	-	29.057
AR weerstandsvermogen*	3.258	-	3.258	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AR grondzaken	5.071	446	874	4.644	13	5	4.652	55	20	4.687	30	10	4.707	-	-	4.707
Rekeningresultaat/begrotingsresultaat	**3.845**	**-**	**3.845**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Bestemmingsreserves	**63.421**	**14.302**	**12.517**	**65.206**	**2.106**	**13.622**	**53.690**	**1.981**	**4.027**	**51.644**	**1.488**	**3.146**	**49.987**	**1.488**	**2.885**	**48.590**
Begraafplaatsen	1.852	310	214	1.948	277	133	2.092	277	108	2.261	277	108	2.429	277	86	2.621
Decentralisaties sociaal domein	1.969	714	1.407	1.276	-	63	1.214	-	-	1.214	-	-	1.214	-	-	1.214
Dekking kapitaallasten	26.042	2.948	785	28.205	150	841	27.513	150	828	26.836	150	796	26.189	150	793	25.547
Huisvesting herindeling	3.575	-	226	3.350	-	268	3.081	-	265	2.816	-	262	2.555	-	258	2.296
Egalisatiereserve ICT	1.669	460	862	1.267	460	572	1.156	460	389	1.227	460	396	1.291	460	497	1.255
Legaten	85	-	85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Personeelsbeleid	821	250	335	736	-	-	736	-	-	736	-	-	736	-	-	736
Sport	3.456	451	506	3.401	451	488	3.364	451	602	3.213	451	752	2.911	451	798	2.564
Omgevingsplannen	567	50	235	382	50	-	432	50	-	482	50	-	532	50	-	582
Egalisatie bedrijfsvoering	454	70	221	303	47	62	287	23	-	311	-	-	311	-	-	311
Strategische verwerving	78	573	33	618	-	40	578	-	40	539	-	26	512	-	26	486
Duurzaamheid	12.128	190	4.673	7.646	-	362	7.284	-	361	6.923	-	361	6.562	-	28	6.533
Tijdelijke verplaatsing bibliotheek Bergambacht	129	-	-	129	-	-	129	-	-	129	-	-	129	-	-	129
COVID-19	367	-	367	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
'Overrente'' oversluiten leningen	3.776	-	537	3.239	-	484	2.755	-	434	2.321	-	384	1.938	-	339	1.599
'WGA-claims''	300	100	-	400	100	60	440	100	60	480	100	60	520	100	60	560
Onderwijshuisvesting	525	592	-	1.117	571	-	1.688	470	-	2.158	-	-	2.158	-	-	2.158
'Gebiedsprocessen''	801	-	400	400	-	200	200	-	200	-	-	-	-	-	-	-
Degeneratievergoeding	1.075	1.400	735	1.740	-	1.000	740	-	740	-	-	-	-	-	-	-
'Begrotingstekorten	3.750	6.195	896	9.049	-	9.049	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Totaal reserves	**93.725**	**23.033**	**25.307**	**91.451**	**11.168**	**15.220**	**87.399**	**2.036**	**4.047**	**85.388**	**1.518**	**3.156**	**83.751**	**1.488**	**2.885**	**82.354**

*Per ultimo 2024 onderdeel van de algemene reserve vrij vermogen.

OVERZICHT VOORZIENINGEN	**2024**			**2025**			**2026**			**2027**			**2028**			
	Saldo aan het begin van het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het einde van het jaar
(Bedragen x € 1.000)																
Afkoop grafrechten	1.710	317	254	1.772	324	277	1.820	324	277	1.867	324	277	1.914	324	277	1.961
Afvalstoffenheffing	486	-	(76)	562	-	37	525	-	118	407	-	208	199	-	193	6
IBOR	15.860	4.503	7.146	13.218	4.503	7.874	9.847	4.503	7.269	7.082	4.503	5.109	6.476	4.503	4.993	5.986
Onderhoud gebouwen	3.115	1.373	4.335	153	1.373	900	626	1.373	1.476	524	1.373	1.058	840	1.373	1.963	250
Pensioenen wethouders	4.538	108	25	4.621	108	20	4.709	108	20	4.798	108	20	4.886	108	20	4.974
vGRP	11.571	-	379	11.192	-	1.091	10.101	-	1.345	8.756	-	1.402	7.354	-	2.285	5.070
Reparatie uitkering WW	102	19	-	121	19	-	140	19	-	159	19	-	178	19	-	197
Egalisatie bouwleges	1.256	373	423	1.206	-	-	1.206	-	-	1.206	-	-	1.206	-	-	1.206
Verlofsparen	1.338	450	-	1.788	-	-	1.788	-	-	1.788	-	-	1.788	-	-	1.788
Legaten	-	85	-	85	-	-	85	-	-	85	-	-	85	-	-	85
Totaal voorzieningen	**39.977**	**7.228**	**12.486**	**34.719**	**6.328**	**10.199**	**30.848**	**6.328**	**10.504**	**26.672**	**6.328**	**8.073**	**24.927**	**6.328**	**9.731**	**21.524**

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

	2025		2026		2027		2028	
	toe-voe-gingen	onttrek-kingen	toe-voe-gingen	onttrek-kingen	toe-voe-gingen	onttrek-kingen	toe-voe-gingen	onttrek-kingen
Begraafplaatsen (kapitaallasten)	277	87	277	87	277	87	277	85
Dekking kapitaallasten	150	841	150	828	150	796	150	793
Huisvesting herindeling (kapitaallasten)	0	268	0	265	0	262		258
Strategische verwerving (kapitaallasten)	0	26	0	26	0	26	0	26
Egalisatiereserve ICT	460	269	460	388	460	396	460	497
Overrente	0	484	0	434	0	384	0	339
Sport	451	393	451	554	451	710	451	759
Algemene reserve (inzet 10% surplus)		1.300						
Totaal	**1.338**	**3.668**	**1.338**	**2.582**	**1.338**	**2.661**	**1.338**	**2.757**

(Bedragen x € 1.000)

Overzicht mutaties reserves per programma

Mutatie reserves per programma (x € 1.000)

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026	2027	2028
Bestuur en ondersteuning	-15.846	-11.087	-9.806	-734	-710	-710
Veiligheid	0					
Verkeer, vervoer en waterstaat	-1.700	-1.400				
Economie	-801					
Onderwijs, Sport, cultuur en recreatie	-2.061	-1.485	-1.022	-921	-451	-451
Sociaal domein	-3.899	-1.374				
Volksgezondheid en milieu	-278	-310	-277	-277	-277	-277
Volkshuisvesting, leefomgeving & sv	-1.069	-3.614	-63	-105	-80	-50
Totaal toevoegingen	-25.654	-19.270	-11.168	-2.037	-1.518	-1.488
Bestuur en ondersteuning	16.867	15.603	11.916	1.228	1.183	1.236
Veiligheid	32	5	145			
Verkeer, vervoer en waterstaat	349	995	1.131	875	135	135
Economie	1.175	584	213	213	13	13
Onderwijs, Sport, cultuur en recreatie	1.298	2.844	1.145	1.095	1.258	1.301
Sociaal domein	1.316	1.629				
Volksgezondheid en milieu	470	602	626	575	531	174
Volkshuisvesting, leefomgeving & sv	1.331	3.045	45	60	36	26
Totaal onttrekkingen	22.838	25.307	15.221	4.046	3.156	2.885
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-2.816**	**6.037**	**4.053**	**2.009**	**1.638**	**1.397**

Programma Bestuur en ondersteuning

Lasten

We voegen structureel een bedrag van € 460.000 toe aan de egalisatie reserve ICT conform het vastgestelde meerjarenonderhoudsplan ICT voor de dekking van afschrijving. Daarnaast reserveren we jaarlijks een bedrag van € 100.000 voor toekomstige claims in het kader van de Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). We voegen een bedrag van € 150.000 toe de reserve dekking kapitaallasten voor aanschaf van nieuw meubilair. We voegen 47.000 toe aan de reserve egalisatie bedrijfsvoering voor de inzet van trainees. We voegen € 9.049.000 toe aan de algemene reserve in verband met vrijval uit de reserve begrotingstekorten.

Baten

We onttrekken structureel € 631.000 ter dekking van kapitaallasten voortkomend uit (onderhouds)investeringen. In de jaren 2025 tot en met 2028 onttrekken we middelen uit de reserve ‘‘overrente’’. Dit is ten behoeve van het realiseren van structureel rentevoordeel in de exploitatie voor 2025 is dat € 484.000. We onttrekken incidenteel een bedrag van € 303.000 uit de egalisatiereserve ICT voor het meerjarenonderhoudsplan ICT, € 62.000 voor inhuur extra formatie in verband met nieuw financieel pakket en € 60.000 uit de reserve WGA voor verplichting Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten. De reserve begrotingstekorten valt vrij voor € 9.049.000. Dit voegen we toe aan de algemene reserve. Er wordt € 1.300.000 onttrokken aan de algemene reserve (10% van het vrij besteedbare deel) voor inzet van structurele lasten.

Programma Veiligheid

Baten

We onttrekken incidenteel in 2025 een bedrag van € 145.000 uit de algemene reserve voor het project maatwerk wonen.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Baten

We onttrekken structureel € 131.000 ter dekking van kapitaallasten voorkomend uit (onderhouds)investeringen. Verder onttrekken we incidenteel in 2025 € 1.000.000 en in 2026 € 740.000 uit de reserve degeneratievergoeding. Dit is voor het wegdekherstel wegens aanleg van nutsvoorzieningen.

Programma Economie

Baten

We onttrekken structureel € 13.000 ter dekking van kapitaallasten voortkomend uit (onderhouds)investeringen. We onttrekken incidenteel in 2025 en 2026 bedrag van € 200.000 uit de bestemmingsreserve “gebiedsprocessen’’ voor de uitvoering van het project gebiedsprocessen en voor uitvoering van het project ‘Mijn Koers’ (programma uit de Proeftuin).

Programma Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

Lasten

We voegen structureel € 451.000 toe aan de reserve sport ten behoeve van (onderhouds)investeringen van sportvelden. Vanaf 2023 wordt de financiële ruimte die ontstaat doordat scholen in een later stadium gerealiseerd worden gestort in de bestemmingsreserve onderwijshuisvesting in 2025 is dat € 571.000. Dit is voor dekking van de IHP-investeringen.

Baten

We onttrekken structureel € 856.000 ter dekking van kapitaallasten voortkomend uit (onderhouds)investeringen. In 2025 onttrekken we incidenteel € 288.000 uit de reserves sociaal domein, duurzaamheid en sport. Dit voor dekking van uitvoeringsprogramma onderwijsachterstanden, bijdrage scouting Olivier van Noort, ter beschikking stellen van bomen en activiteiten met betrekking op sport.

Programma Volksgezondheid en Milieu

Lasten

We voegen structureel € 277.000 toe aan de reserve begraafplaatsen ter dekking van de lasten in verband met (onderhouds)investeringen.

Baten

We onttrekken structureel € 242.000 aan de reserve kapitaallasten en begraafplaatsen ter dekking van de lasten in verband met (onderhouds)investeringen op het gebied van riolering, milieu en begraafplaatsen. In 2025 onttrekken we incidenteel € 25.000 uit de algemene reserve vrij vermogen voor de dekking van een inzet van een afvalcoach(werkervaringsplek), € 25.000 uit de reserve begraafplaatsen voor het opstellen van een beleidsplan begraven. Verder onttrekken we in 2025, 2026 en 2027 € 333.000 uit de reserve duurzaamheid voor de uitvoering van regionale aanpak isolatie.

Programma Volkshuisvesting, leefomgeving & stedelijke vernieuwing

Lasten

In 2025 voegen we incidenteel € 50.000 toe aan de reserve omgevingsplannen. In 2025 tot en met 2027 wordt de winstuitname uit de grondexploitaties toegevoegd aan de algemene reserve grondzaken.

Baten

In 2025 onttrekken we structureel € 26.000 aan reserve strategische verwervingen ter dekking van de lasten in verband met strategische vastgoed en grond aankopen.

Model 9: Berekening EMU-saldo

In het besluit Begroting en verantwoording is de verplichting opgenomen dat gemeenten ramingen van het EMU-saldo dienen te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele jaar en de drie jaren volgend op het begrotingsjaar.

Het EMU-saldo is het verschil tussen inkomsten en uitgaven van de overheid. Een negatief saldo geeft aan dat een gemeente in EMU-termen een tekort heeft: de uitgaven zijn groter dan de inkomsten. Een fors investeringsprogramma is de oorzaak van het negatieve EMU-saldo van de gemeente Krimpenerwaard. Het EMU-saldo van de lokale overheden telt mee voor het saldo van de totale Nederlandse overheid.

		Begroting (x € 1.000)				
		2023 (na wijz.)	2024	2025	2026	2027
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-11.532	-1.967	-1.943	-11.758	-13.464
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	6.981	6.871	7.939	9.490	10.725
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	5.719	5.818	4.518	4.162	3.847
-4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	36.109	44.438	32.350	11.793	21.435
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-
-7	Aankoop van grond en de uitgaven van bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	171	164	88	88	-
+8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op de exploitatie verantwoord	1.078	-	-	-	-
-9	Lasten op de balanspost voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	9.699	9.538	10.584	10.910	8.647
-10	Lasten in verband met transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserve (incl. fondsen en dergelijke) worden gebracht en die niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-
-11	Verkoop van effecten:					
	a. Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee
	b. Zo ja wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		**-43.733**	**-43.418**	**-32.508**	**-20.897**	**-28.974**

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Lijst verbonden partijen

1. OVERZICHT GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

1. Gemeenschappelijke regeling regio Midden-Holland	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De regionale samenwerking in de regio Midden-Holland gaat uit van een netwerksamenwerking. Daarbij is het uitgangspunt een versterking van de belangenbehartiging vanuit de regio.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door burgemeester J. Beenakker
Omvang van financieel belang	De bijdrage is berekend op basis van het inwoneraantal per deelnemende gemeente.
Deelnemende partijen	Deelnemers aan de Gemeenschappelijke regeling regio Midden-Holland zijn de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Waddinxveen, Zuidplas en Krimpenerwaard.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	De regio werkt samen in een netwerksamenwerking. Midden Holland voert een strategische lobby vanuit de volgende kernboodschap (positioneringsdocument Regio Midden-Holland): "Midden-Holland is uniek door de centrale ligging: de regio midden in de Randstad. Midden-Holland is stad en platteland, natuur en cultuurhistorie, Randstad en ruimte, vakmanschap en high-tech, handel en industrie. Midden-Holland biedt ruimte. Aan wonen, ondernemen en genieten. Voor iedereen. En zien we uitdagingen of kansen? Dan zetten we samen onze schouders eronder en maken we het mogelijk. Dat doen we al eeuwenlang en dit blijven we doen." Dit document wordt ingezet bij lobby-activiteiten, om zo bij te dragen aan de realisatie van de belangrijkste opgaven van de regio. Deze opgaven zijn verdeeld over 3 kernthema's: groeigebied, bereikbaarheid en economische vitaliteit. In 2025 wordt gerelateerd aan deze opgaven programma's ontwikkeld. Hiervoor wordt capaciteit aan de regio toegevoegd. Dit is opgenomen in alle kadernota's van de gemeenten en de begroting van de regio voor 2025. De raad wordt bij de opbouw van deze programma's betrokken.
Financieel risico	De regio Midden Holland kent een eigen weerstandsvermogen van € 100.000. Het financiële risico voor de gemeente is beperkt

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2025	€424
	31/12/2025	€424
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2025	€766
	31/12/2025	€766
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*36%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*36%*
Financieel resultaat 2023		€204
Omvang weerstandsvermogen		€100
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€317

.

2. Hecht	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Leiden
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Hecht, met als uitvoerende eenheden de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Hollands Midden, de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Hollands Midden en het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Hollands Midden, heeft als doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid en de ambulancezorg. Hecht bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden.
Vertegenwoordiging in de partij	Het Algemeen Bestuur van Hecht bestaat uit de portefeuillehouders volksgezondheid van de 18 deelnemende gemeenten. Namens de gemeente Krimpenerwaard heeft wethouder H.C. Bultman zitting in het Algemeen Bestuur van Hecht.
Omvang van financieel belang	De bijdrage is opgebouwd uit een bijdrage per inwoner en een bijdrage per kind. De kosten voor aanvullende taken, zoals logopedie en huisvesting worden apart in rekening gebracht door Hecht.
Deelnemende partijen	18 gemeenten in de regio Hollands Midden.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Veiligheid Onderwijs Sociaal domein Volksgezondheid en Milieu.
Actuele opgaven van de verbonden partij	Hecht bestaat uit: - Gemeentelijke Gezondheidsdienst Hollands Midden (GGD) - Regionale Ambulancezorg Voorziening Hollands Midden (RAV) - Zorg- en Veiligheidshuis Hollands Midden (ZVH) - Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) gaat per 1/1/2025 over naar de Veiligheidsregio Hollands Midden. Inhoudelijke thema's van Hecht beslaan een breed terrein en richten zich met name op: - de Jeugdgezondheidszorg, zoals het Rijksvaccinatieprogramma extra zorg voor risicokinderen, zorgcoördinatie, stevig ouderschap. - het bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling. - CJG dienstverlening. - Maatschappelijke Zorg, zoals de opvang verwarde personen en de basiszorg Kwetsbare Kinderen.
Financieel risico	Hecht kent een eigen weerstandsvermogen van € 100.000. Het financiële risico voor de gemeente is beperkt

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2025 31/12/2025	€224 (€285)
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2025 31/12/2025	€40.982 €41.791
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*1%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*-1%*
Financieel resultaat 2023		€ -3.919
Omvang weerstandsvermogen		€174
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€4.252

.

3. Omgevingsdienst Midden Holland (ODMH)	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De Omgevingsdienst Midden Holland streeft er naar een bijdrage te leveren aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving. De omgevingsdienst is uitvoerder van de wettelijke milieutaken, vergunningverlening en handhaving van bedrijven en ook belast met de controle en toetsing van specialistische milieu- en veiligheidsaspecten. Zo ook ten aanzien van ruimtelijke projecten. Hoewel ODMH ook taken op het gebied van bouw- en woningtoezicht uitvoert, maakt onze gemeente daar geen gebruik van.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door wethouders P.J.S. van der Hek en W. Pannekoek. Lid van het dagelijks bestuur is wethouder W. Pannekoek.
Omvang van financieel belang	De bijdrage is opgebouwd uit het aantal en soort diensten dat wordt afgenomen.
Deelnemende partijen	De provincie Zuid-Holland en de gemeenten: Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Volksgezondheid en Milieu
Actuele opgaven van de verbonden partij	De ODMH is een regionale uitvoeringsdienst, die de wettelijke milieutaken uitvoert voor de gemeente Krimpenerwaard. De ODMH doet dit aan de hand van een door het AB ODMH goedgekeurd productenboek en een door het college goedgekeurd jaarprogramma. Jaarlijks legt de ODMH met een productierapportage verantwoording af aan de gemeente over de taakuitvoering in het voorgaande jaar. Vanaf 2024 is de Omgevingswet van kracht, wat invloed heeft op veel processen binnen het ODMH. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt het bevoegd gezag voor een substantieel deel van de huidige provinciale bodemtaken naar de gemeenten omgezet. Voor de gemeente Krimpenerwaard gaat het om 1372 extra uren voor deze bodemtaken. In de financiële bijdrage 2024 is rekening gehouden met de laatste begrotingswijziging zoals vastgesteld in DB van de ODMH (augustus). Het Rijk onderzoekt landelijk of Omgevingsdiensten wel voldoende robuust zijn, dat kan opnieuw leiden tot discussies over de omvang van de dienst.
Financieel risico	De risico's zijn in beeld gebracht. De aanwezige weerstandscapaciteit is niet toereikend. In het weerstandsvermogen van de gemeente is hier - voor haar aandeel in het risico - rekening mee gehouden.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€1.983
begrotingsjaar	31/12/2025	€2.281
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€9.592
begrotingsjaar	31/12/2025	€6.101
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*22%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*19%*
Financieel resultaat 2023		€248
Omvang weerstandsvermogen		€1.401
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€2.413

.

4. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Hollands Midden	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Leiden
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de VRHM zijn vastgesteld in de Wet Veiligheidsregio's en in de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Hollands Midden. Het gaat hierbij om de volgende taken, die namens de achttien deelnemende gemeenten worden uitgevoerd: meldkamerfunctie voor brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening; risicobeheersing; rampenbestrijding en crisisbeheersing; GHOR; coördinatie gemeentelijke crisisbeheersing (bevolkingszorg); brandweerzorg. De VRHM is hiermee in feite een uitvoeringsorganisatie voor deze taken van de gemeenten. Deze taken voert zij uit voor de veiligheid en continuïteit van de samenleving in de regio en haar 814.000 inwoners.
Vertegenwoordiging in de partij	Burgemeester J. Beenakker is lid van het Algemeen Bestuur VRHM
Omvang van financieel belang	Bijdrage is gebaseerd op de zogenaamde “Cebeonnorm”. Deze norm is opgebouwd vanuit een aantal onderdelen waaronder inwoneraantal, aantal huishoudens etc.
Deelnemende partijen	Er zijn 18 deelnemende gemeenten.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Veiligheid
Actuele opgaven van de verbonden partij	Op dit moment geen actuele zaken
Financieel risico	Het weerstandsvermogen is toereikend om risico’s af te dekken.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€5.869
begrotingsjaar	31/12/2025	€5.814
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€88.173
begrotingsjaar	31/12/2025	€87.352
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*6%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*6%*
Financieel resultaat 2023		€ 935
Omvang weerstandsvermogen		€1.125
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€4.294

.

5. Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Het SVHW verzorgt voor de deelnemers de volgende werkzaamheden: · de heffing en invordering van lokale belastingen; · de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken; · de administratie van vastgoedgegevens; · het verstrekken van de vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden. Tevens verzorgt het SVHW de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) en de uitvoering van de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB).
Vertegenwoordiging in de partij	Elke deelnemende gemeente heeft 1 stem en het waterschap heeft 2 stemmen. De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door wethouder P.J.S. van der Hek.
Omvang van financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het aantal objecten (vastgoedinformatie & WOZ-administratie), aantal aanslagen (heffing belastingen) en aantal biljetten (invordering).
Deelnemende partijen	De deelnemers zijn: 13 gemeenten en 1 waterschap.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Actuele opgaven van de verbonden partij	SVHW heeft de ambitie om zijn deelnemers te blijven interesseren en te binden door: de basis verder te versterken en de dienstverlening verder te optimaliseren; de deelnemers verder te ontzorgen door het breder aanbieden van het huidige takenpakket en meerwaarde te bieden door het ter beschikking stellen van de aanwezige informatie voor beleidsbepaling en sturing op de uitvoering. Aantal bezwaarschriften zijn dit jaar weer toegenomen, onder meer door agressieve reclame van no-cure no-pay bureaus.
Financieel risico	De risico's zijn in beeld gebracht en afgedekt met een toereikende weerstandscapaciteit.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€829
begrotingsjaar	31/12/2025	€829
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€6.808
begrotingsjaar	31/12/2025	€6.706
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*11%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*11%*
Financieel resultaat 2023		€684
Omvang weerstandsvermogen		€700
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€885

.

6. Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Krimpen aan den IJssel
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Het IBKW verleent civiel technische adviezen en ingenieursdiensten waar het gaat om de aanleg, onderhoud en beheer van de openbare ruimte, met name wegen en riolering.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door wethouder L.G.I. Barth. (voorzitter).
Omvang van financieel belang	De bijdrage wordt berekend op basis van een uurtarief en het aantal af te nemen uren. Voor 2025 is het uurtarief € 102,10.
Deelnemende partijen	De deelnemers zijn de gemeente Krimpen aan den IJssel en de gemeente Krimpenerwaard.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Verkeer, vervoer en waterstaat Volksgezondheid en Milieu
Actuele opgaven van de verbonden partij	Het IBKW is vanaf 2022 gehuisvest in het voormalige Rabobank kantoor. Dit pand wordt gehuurd van de gemeente Krimpen aan den IJssel voor een periode van 12 maanden met een optie tot een verlenging. Door het IBKW is inmiddels opdracht verstrekt te kijken naar een nieuwe permanente huisvesting die voldoet aan het opgestelde Programma van Eisen. In 2024 zal hierover een besluit moeten worden genomen.
Financieel risico	Het IBKW heeft geen weerstandsvermogen. In het weerstandsvermogen van de gemeente is hier - voor haar aandeel - rekening mee gehouden.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€1.080
begrotingsjaar	31/12/2025	€1.073
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€272
begrotingsjaar	31/12/2025	€291
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*80%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*79%*
Financieel resultaat 2023		€0
Omvang weerstandsvermogen		€0
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€0

.

7. Groenalliantie	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Schiedam
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De Groenalliantie is in de Krimpenerwaard eigenaar van de recreatiegebieden Krimpenerhout, Loetbos, speelpolders en nog wat andere kleine gebieden (totaal 455HA). Zij ontwikkelt en beheert deze gebieden. Ook verzorgt zij het beheer en onderhoud van de routenetwerken. Totaal is de Groenalliantie eigenaar van 775 HA natuur en recreatiegrond.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd door wethouder W. Pannekoek en in het algemeen bestuur door wethouder L.G.I. Barth en W. Pannekoek
Omvang van financieel belang	De deelnemersbijdrage voor 2024 is Euro 452.000 dit is 13% van de begroting. Voor de komende jaren wordt naast de gebruikelijke indexering geen aanpassing verwacht.
Deelnemende partijen	Deelnemers aan de Groenalliantie zijn de gemeenten Bodegraven- Reeuwijk, Gouda, Krimpen aan den IJssel, Krimpenerwaard en Waddinxveen.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Sport, cultuur en recreatie
Actuele opgaven van de verbonden partij	In 2021 is door participatie met gebruikers, gebiedspartners, stakeholders en bestuurders het ontwikkelplan 2030 vastgesteld en een investeringsagenda tot en met 2025. Als vervolg hierop is in 2022 het uitvoeringsprogramma " Groen voor iedereen" opgesteld. Dit is een uitvoeringsprogramma tot 2025. Na 2025 wordt de bijdrage vanuit de provincie opnieuw bezien. Afhankelijk hiervan wordt de planvorming en uitvoering aangepast.
Financieel risico	De Groenalliantie beschikt over voldoende weerstandsvermogen. Naar de toekomst toe zijn er financiële risico's als gevolg van het aflopen eind 2025 van de begrotingssubsidie van de provincie. Dit is 43 % van de begroting. Eind 2024 komt hier duidelijkheid over.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€9.653
begrotingsjaar	31/12/2025	€9.480
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€2.282
begrotingsjaar	31/12/2025	€1.982
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*81%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*83%*
Financieel resultaat 2023		€702
Omvang weerstandsvermogen		€1.600
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€452

.

8. Streekarchief Midden Holland	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Het Streekarchief is belast met de uitvoering van de gemeentelijke taken in het kader van de archiefwet. Dit houdt in het beheer van de naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden en het toezicht op het beheer van de nog niet naar de archiefbewaarplaatsen overgebrachte archiefbescheiden die nog bij de deelnemende gemeenten berusten. Daarnaast nazorg van de laatstgenoemde bescheiden, de dienstverlening in de studiezaal en het bevorderen van de plaatselijke en regionale geschiedbeoefening.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door wethouder P.J.S. van der Hek. De plaatsvervanger is burgemeester J. Beenakker. Het aantal stemmen staat in relatie tot het inwoneraantal.
Omvang van financieel belang	De bijdrage is opgebouwd uit een bedrag per inwoner en een bedrag per strekkende meter in gebruik zijnde archief .
Deelnemende partijen	Deelnemers aan het Streekarchief zijn de gemeenten Gouda, Krimpen a/d IJssel, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas en de regio Midden Holland.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	Het streekarchief zal zich de komende tijd richten op de overgang van het beheer van een analoog archief naar een digitale beheervorm. De eerste stappen zijn gezet in het ontwikkelen van een digitale archiefbewaarplaats een "e-depot". Vanuit de aangesloten deelnemers wordt samengewerkt voor het opzetten van een noodzakelijke e-depotvoorziening. Met de inwerkingtreding van de nieuwe archiefwet medio 2023 wordt de overbrengingstermijn teruggebracht van 20 naar 10 jaar. Gevolg hiervan is dat de digitale overheidsinformatie eerder moet worden overgebracht naar een archiefbewaarplaats om van daaruit openbaar toegankelijk te zijn. Voor de gemeente betekent dit dat uiterlijk 2032 er een voorziening moet zijn waarin deze overheidsinformatie beheerd kan worden. De gemeente beschikt al over digitale informatie die op termijn openbaar dient te worden gemaakt. Omdat kennis en ervaring nodig is voor de overdracht van digitale overheidsinformatie is daarom al een aanvang gemaakt met het opzetten van een e-depotvoorziening.
Financieel risico	Uitgaande van een zekerheidspercentage van 90% is het gewenste weerstandvermogen voor 2023 vastgesteld op € 180.000,00. Het aanwezige weerstandsvermogen is naar verwachting € 94.462,00. Op het moment dat zich dus een calamiteit/risico voordoet dat groter is dan € 94.462,00, zal aan de deelnemers een aanvullende bijdrage gevraagd worden. In het weerstandsvermogen van de gemeente is hier - voor haar aandeel - in voorzien.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€288
begrotingsjaar	31/12/2025	€281
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€344
begrotingsjaar	31/12/2025	€352
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*46%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*44%*
Financieel resultaat 2023		€25
Omvang weerstandsvermogen		€120
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€467

.

9. Werkvoorzieningschap Promen	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De doelstelling van Promen is het bieden van zinvol werk met maximale ontwikkelmogelijkheden aan mensen met een indicatie Wet Sociale Werkvoorziening. Uitgangspunt is dat zoveel mogelijk van de ca. 1.200 medewerkers extern bij reguliere werkgevers gaan werken in functies die aansluiten bij hun capaciteiten, ervaring en ambities. Daarnaast biedt Promen dienstverlening in het kader van de Participatiewet.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door wethouder W. Pannekoek.
Omvang van financieel belang	Het gehele WSW budget wordt overgedragen aan Promen en eventuele tekorten worden verdeeld naar rato van het aandeel van de gemeente (voor de Krimpenerwaard geldt een aandeel van 12,4%). Daarnaast wordt via inbesteding dienstverlening in het kader van de Participatiewet ingekocht.
Deelnemende partijen	Deelnemers van Promen zijn de gemeenten Alphen aan de Rijn, Capelle aan den IJssel, Gouda, Krimpen aan den IJssel, Waddinxveen, Zuidplas en Krimpenerwaard.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Sociaal Domein
Actuele opgaven van de verbonden partij	Promen heeft in 2018 een financiële en juridische scheiding aangebracht in de dienstverlening Sociale Werkvoorziening (SW) en dienstverlening Participatiewet (PW). De deelnemende gemeenten continueren de gezamenlijke SW-dienstverlening onder de gemeenschappelijke regeling. Voor de PW-dienstverlening is Prowork opgericht. Met Prowork kunnen gemeenten via een één-op-één relatie vraaggerichte re-integratieactiviteiten (inclusief nieuw beschut werk) inkopen. Deze bedrijfsvoering wordt uitgevoerd tot en met 2025. In 2025 wordt het hoofdlijnenbesluit met Promen tegen het licht gehouden. Daarbij worden ook de kaders voor ontwikkelbedrijven vanuit het Rijk meegenomen.
Financieel risico	De beschikbare weerstandscapaciteit is toereikend om de in beeld gebrachte risico's af te dekken.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2025 31/12/2025	€3.941 €3.353
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2025 31/12/2025	€6.209 €6.214
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*39%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*35%*
Financieel resultaat 2023		€ 76
Omvang weerstandsvermogen		€960
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€3.026

10. Jeugd en Wmo Midden-Holland	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	P.m.
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	P.m.
Vertegenwoordiging in de partij	P.m.
Omvang van financieel belang	P.m.
Deelnemende partijen	P.m.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Sociaal Domein
Actuele opgaven van de verbonden partij	P.m.
Financieel risico	P.m.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€0
begrotingsjaar	31/12/2025	€0
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2025	€0
begrotingsjaar	31/12/2025	€0
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2025		*0%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2025		*0%*
Financieel resultaat 2023		€ -
Omvang weerstandsvermogen		€0
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2025		€752

2. VENNOOTSCHAPPEN/STICHTINGEN

1. Cyclus NV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda (postadres) / Moordrecht (bezoekadres).
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Cyclus is belast met de inzameling en (aanbesteding van) verwerking van huishoudelijke grondstoffen en afval en het beheer van inzamelmiddelen voor 9 gemeenten in de regio Midden Holland en Rijnstreek. Vanaf 2019 zijn 3 niet-aandeelhoudende gemeenten aan het dienstverleningsgebied toegevoegd.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt vertegenwoordigd door de wethouders W. Pannekoek (GrondstoffenPlatform-Bestuurlijk) en P.J.S. Van der Hek (Algemene Vergadering Aandeelhouders).
Omvang van financieel belang	In de algemene vergadering van aandeelhouders telt het bezit van één aandeel voor één stem. De gemeente Krimpenerwaard heeft 69.752 aandelen (14,4%) in haar bezit met een nominale waarde van € 488.264, gebaseerd op € 7 per aandeel, nominaal.
Deelnemende partijen	Cyclus is een overheids- N.V. Een 9-tal gemeenten in de Regio's Midden-Holland en Rijnstreek is aandeelhouder. De onderneming wordt geleid door een directeur. Deze directeur staat onder toezicht van een uit vier leden bestaande Raad van Commissarissen.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Volksgezondheid en Milieu
Actuele opgaven van de verbonden partij	Cyclus heeft drie hoofdtaken: · Inzameling van huishoudelijke grondstoffen en afval; · Aanbesteding van de verwerking van ingezamelde grondstof- en afvalstromen; · Onderhoud en beheer van inzamelmiddelen. Gemeente Krimpenerwaard heeft voor bovenstaande taken een vijfjarige dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Cyclus (2018-2022), stilzwijgend verlengd, met een opzegtermijn van 2 jaar. In 2020 is de DVO collectief voor en door de deelnemende gemeenten aangepast. In 2024 is de DVO opnieuw collectief door de aandeelhoudende gemeenten beoordeeld. Uitkomst hiervan is het voornemen een nieuw af te sluiten DVO Deel A, B en C per 1 januari 2025. Op 15 juli 2024 is Arno van Haasterecht aangetreden als nieuwe directeur, opvolger van Linda Boot.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€10.568
	31/12/2023	€11.263
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€22.916
	31/12/2023	€23.873
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2023		*32%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2023		*32%*
Financieel resultaat 2023		*€695*

.

2. Oasen NV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Oasen is een drinkwaterbedrijf met als kernactiviteiten de winning, productie en levering van kwalitatief goed drinkwater aan particulieren en bedrijven. De voorzieningsgebieden liggen in het oostelijke deel van Zuid-Holland
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt vertegenwoordigd door wethouder P.J.S. van der Hek.
Omvang van financieel belang	In de algemene vergadering van aandeelhouders telt het bezit van één aandeel voor één stem. De gemeente Krimpenerwaard heeft 56 aandelen van een totaal aan aandelen van 2500. De nominale waarde van deze 56 aandelen bedraag € 455 per aandeel wat neerkomt op een bedrag van € 25.480. De afgelopen jaren heeft er geen winstuitkering plaats gevonden.
Deelnemende partijen	24 Gemeenten in de regio's Midden-Holland, Rijnstreek en Drechtsteden zijn aandeelhouder.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	Oasen is op zoek naar uitbreiding van haar waterwin-locaties.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€125.600
	31/12/2023	€128.149
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€221.955
	31/12/2023	€244.640
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2023		*36%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2023		*34%*
Financieel resultaat 2023		*€2.549*

.

4. Stedin NV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De aanleg, het beheer en onderhoud van gas- en elektriciteitsnetten en het transport van gas en elektriciteit naar ca. 2 miljoen klanten.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt vertegenwoordigd door wethouder P.J.S. van der Hek. In de algemene vergadering van aandeelhouders staat het stemrecht gelijk aan het aandelenpercentage.
Omvang van financieel belang	De gemeente Krimpenerwaard bezit 28.131 en 4.510 cumulatief preferente aandelen met een nominale waarde van € 100 per aandeel.
Deelnemende partijen	61 gemeenten, 2 provincies en de Staat zijn aandeelhouder.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	De komende jaren staat Stedin voor grote investeringen in het energienetwerk om de klimaatdoelstellingen te behalen en de ambities in de Regionale Energiestrategieën te verwezenlijken. Hiervoor heeft Stedin de komende jaren extra kapitaal nodig.

.

Financiële informatie (x € 1.000.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€3.342
	31/12/2023	€3.221
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€5.175
	31/12/2023	€5.063
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2023		*39%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2023		*39%*
Financieel resultaat 2023		*€ 170*

.

5. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De BNG Bank N.V. is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG Bank N.V. bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, evenals het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt vertegenwoordigd door wethouder P.J.S. van der Hek.
Omvang van financieel belang	De gemeente Krimpenerwaard bezit 50.700 aandelen. De nominale waarde per aandeel is € 2,50.
Deelnemende partijen	De Staat (50%), 11 provincies, 1 hoogheemraadschap en bijna alle gemeenten.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	geen bijzonderheden

.

Financiële informatie (x € 1.000.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€4.615
	31/12/2023	€4.700
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€107.549
	31/12/2023	€110.800
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2023		*4,1%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2023		*4,1%*
Financieel resultaat 2023		*€254*

.

6. Veerdienst Schoonhoven BV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Schoonhoven
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De veerdienst is voor de instandhouding, beheer en exploitatie van de veerdienst over de Lek tussen Schoonhoven en Gelkenes en de veerdienst tussen Gouderak en Moordrecht. Per 1 januari 2018 exploiteert de veerdienst ook het veer Lekkerkerk-Nieuw Lekkerland.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd door wethouder P.J.S. van der Hek en M.G. Boere.
Omvang van financieel belang	De gemeente Krimpenerwaard bezit alle aandelen van deze BV en heeft daarmee 100% stemrecht.
Deelnemende partijen	De gemeente Krimpenerwaard
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Verkeer, vervoer en waterstaat
Actuele opgaven van de verbonden partij	Het weerstandsvermogen is toereikend om financiële risico's af te dekken. De veerdienst oriënteert zich op de mogelijkheden van verduurzaming van de vloot. De veerdienst Schoonhoven functioneert goed. In de lijn van de verenvisie/BMC-rapport wordt gezocht naar de mogelijkheden voor integratie en samenwerking met de verschillende veerdiensten.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€2.793
	31/12/2023	€2.729
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€2.436
	31/12/2023	€2.270
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2023		*53%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2023		*55%*
Financieel resultaat 2023		*-64,00*

.

7. Waterbos Bergambacht BV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Bergambacht
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Het voor eigen rekening en onder eigen naam exploiteren van het zwembad in Bergambacht.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard neemt deel aan de aandeelhoudersvergadering en wordt vertegenwoordigd door wethouder H.C. Bultman.
Omvang van financieel belang	De gemeente Krimpenerwaard heeft 1 aandeel in de BV ter grootte van € 9.076. Jaarlijks wordt een bijdrage in de exploitatie betaald.
Deelnemende partijen	De gemeente Krimpenerwaard is voor 50% aandeelhouder en Optisport Exploitaties BV eveneens voor 50%.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Sport, cultuur en recreatie
Actuele opgaven van de verbonden partij	Door onzekerheden uit financiële noodsteunregelingen van het Rijk voor de coronacrisis (afwikkelingen specifieke uitkeringen ijsbanen en zwembaden) en de energiecrisis (specifieke uitkeringen meerkosten energie openbare zwembaden) loopt de partij achter met de afronding van haar jaarrekeningen. Een duurzaamheidsplan wordt momenteel opgesteld (door de gemeente) en uitkomsten/gevolgen hiervan verwacht begin 2024.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€16
	31/12/2023	n.n.b.
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2023	€521
	31/12/2023	n.n.b.
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2023		*3%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2023		*n.n.b.*
Financieel resultaat 2023		*€0*

Bijlage 2 - Lijst met gebruikte afkortingen

A	
Appa	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
Amv	Alleenstaand minderjarig vluchteling
A&O	Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds
AOW	Algemene Ouderdomswet
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Arvv	Algemene reserve vrij vermogen
B	
B&W	Burgemeester en Wethouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BIO	Baseline informatiebeveiliging overheid
BIZ	Bedrijfsinvesteringszone
Boa	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BV	Besloten Vennootschap
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
C	
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CISO	Chief information security officer
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
COA	Centraal Orgaan opvang asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CP	Collegeprogramma
CPI	Consumenten Prijs Index
E	
ER-doel	Doel met daarin kwalificaties zoals betER, VeiligER, LagER etc.
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
F	
FG	Functionaris gegevensbescherming
FKGR	Financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen
Fte	Fulltime-equivalent
G	
GALA	Gezond actief leven akkoord
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie
GOO	Gemeentelijke Opvang Oekraïners
GR	Gemeenschappelijke regeling
I	
I&A	Informatisering & Automatisering
IBKW	Ingenieursbureau Krimpenerwaard
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
ISK	Internationale schakelklas
IZA	Integraal Zorgakkoord
J	
JOGG	Jongeren op gezond gewicht

K	
KCC	Klanten Contact Centrum
M	
Mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
MIP	Meerjaren investeringsplan
mjb	Meerjarenbegroting
MJOP	Meerjaren Onderhoudsplan
N	
NIS2	Network and Information Systems Directive
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NV	Naamloze Vennootschap
O	
ODMH	Omgevingsdienst Midden-Holland
OV	Openbaar vervoer
OZB	Onroerende Zaakbelasting
P	
PO	Privacy Officer
P&O	Personeel en organisatie
PR&K	Programma riolering en klimaatadaptatie
R	
RAV	Regionale Ambulancevoorziening
RDOG	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (Hecht)
RES	Regionale Energie Strategie
RIB	Raadsinformatiebrief
RI&E	Risico Inventarisatie en Evaluatie
RIEC	Regionale informatie- en expertisecentra
R&T	Recreatie en Toerisme
Ruddo	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
S	
SPT	Sociaal preventieteam
SPUK	Specifieke uitkering
SVHW	Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling
Svn	Stimulatiefonds huisvestiging
T	
TWU	Tussentijdse Winst Uitname
U	
Ufdo	Uitvoeringsregeling decentrale overheden
V	
vGRP	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VON-prijs	Vrij op naam prijs
VPB	Vennootschapsbelasting
VRHM	Veiligheidsregio Hollands Midden
W	
Wet Fido	Wet financiering decentrale overheden
WGA	Werkjervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten
Wgr	Wet gemeenschappelijke regeling
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor bouwen
WKPB	Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
Woo	Wet open overheid

WOZO	Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
Z	
ZH-PLG	Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied

Bijlage 3 - Overzicht taakvelden

Bestuur en ondersteuning

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten						
0.1 Bestuur en ondersteuning	**-6.102**	**-5.348**	**-5.212**	**-5.127**	**-5.125**	**-5.125**
0.2 Burgerzaken	**-1.571**	**-1.705**	**-1.591**	**-1.733**	**-1.973**	**-1.755**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	**-365**	**-532**	**-687**	**-691**	**-691**	**-691**
0.4 Overhead	**-23.466**	**-23.997**	**-23.774**	**-24.891**	**-24.738**	**-24.827**
0.5 Treasury	**-947**	**-1.365**	**-3.406**	**-4.755**	**-5.527**	**-6.334**
0.61 OZB woningen	**-360**	**-377**	**-406**	**-406**	**-406**	**-406**
0.62 OZB niet-woningen	**-211**	**-222**	**-238**	**-238**	**-238**	**-238**
0.64 Belastingen overig	**21**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
0.8 Overige baten en lasten	**-694**	**-1.511**	**-466**	**-855**	**-887**	**-866**
0.9 Vennootschapsbelasting	**-56**	**-8**	**-5**	**-25**	**-12**	**0**
Totaal Lasten	**-33.752**	**-35.064**	**-35.785**	**-38.721**	**-39.597**	**-40.243**
Baten						
0.1 Bestuur en ondersteuning	**0**	**7**	**7**	**7**	**7**	**7**
0.2 Burgerzaken	**707**	**1.122**	**1.284**	**1.304**	**1.354**	**1.354**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	**61**	**61**	**16**	**16**	**16**	**16**
0.4 Overhead	**218**	**191**	**191**	**191**	**191**	**191**
0.5 Treasury	**2.019**	**2.117**	**3.615**	**4.533**	**4.398**	**5.150**
0.61 OZB woningen	**7.947**	**8.516**	**9.333**	**9.403**	**9.438**	**9.476**
0.62 OZB niet-woningen	**4.886**	**4.948**	**5.441**	**5.600**	**5.685**	**5.710**
0.64 Belastingen overig	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
0.7 Alg uitkering & overige uitk gem fonds	**105.645**	**109.762**	**117.057**	**111.537**	**113.184**	**114.644**
0.8 Overige baten en lasten	**970**	**347**	**357**	**422**	**422**	**422**
Totaal Baten	**122.454**	**127.072**	**137.300**	**133.012**	**134.694**	**136.970**
Saldo van baten en lasten	**88.701**	**92.007**	**101.515**	**94.291**	**95.097**	**96.728**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	**-15.846**	**-11.344**	**-9.806**	**-734**	**-710**	**-710**
0.11 Resultaat rekening baten en lasten	**-3.845**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Stortingen	**-19.691**	**-11.344**	**-9.806**	**-734**	**-710**	**-710**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	**16.867**	**16.400**	**11.917**	**1.228**	**1.183**	**1.236**
Mutaties reserves	**-2.823**	**5.057**	**2.111**	**495**	**472**	**526**
Geraamd resultaat	**85.878**	**97.064**	**103.626**	**94.786**	**95.569**	**97.253**

Veiligheid

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**-3.851**	**-4.076**	**-4.400**	**-4.400**	**-4.398**	**-4.398**
1.2 Openbare orde en veiligheid	**-1.513**	**-1.808**	**-1.760**	**-1.628**	**-1.619**	**-1.619**
Totaal Lasten	**-5.364**	**-5.884**	**-6.160**	**-6.028**	**-6.017**	**-6.017**
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**86**	**86**	**94**	**94**	**94**	**94**
1.2 Openbare orde en veiligheid	**12**	**69**	**70**	**70**	**70**	**70**
Totaal Baten	**98**	**156**	**164**	**164**	**164**	**164**
Saldo van baten en lasten	**-5.266**	**-5.729**	**-5.996**	**-5.864**	**-5.854**	**-5.854**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	**32**	**150**	**145**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**-5.234**	**-5.579**	**-5.851**	**-5.864**	**-5.854**	**-5.854**

Verkeer, vervoer en waterstaat

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	**-10.517**	**-11.824**	**-12.283**	**-12.709**	**-12.022**	**-11.967**
2.3 Recreatieve havens	**-81**	**-48**	**-36**	**-37**	**-37**	**-37**
2.4 Economische havens en waterwegen	**-154**	**-133**	**-91**	**-91**	**-91**	**-91**
2.5 Openbaar vervoer	**-417**	**-451**	**-496**	**-495**	**-495**	**-494**
Totaal Lasten	**-11.169**	**-12.456**	**-12.907**	**-13.332**	**-12.645**	**-12.588**
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	**2.299**	**1.491**	**756**	**756**	**756**	**681**
2.2 Parkeren	**6**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**
2.3 Recreatieve havens	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**
2.4 Economische havens en waterwegen	**92**	**105**	**107**	**107**	**107**	**107**
2.5 Openbaar vervoer	**306**	**261**	**261**	**261**	**261**	**261**
Totaal Baten	**2.704**	**1.863**	**1.131**	**1.131**	**1.131**	**1.056**
Saldo van baten en lasten	**-8.464**	**-10.593**	**-11.776**	**-12.201**	**-11.513**	**-11.532**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	**-1.700**	**-800**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	**349**	**1.049**	**1.131**	**875**	**135**	**135**
Mutaties reserves	**-1.351**	**249**	**1.131**	**875**	**135**	**135**
Geraamd resultaat	**-9.815**	**-10.344**	**-10.645**	**-11.326**	**-11.379**	**-11.397**

Economie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	**-631**	**-563**	**-380**	**-381**	**-380**	**-380**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**-83**	**-31**	**-33**	**-33**	**-33**	**-33**
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	**-125**	**-70**	**-108**	**-109**	**-109**	**-109**
3.4 Economische promotie	**-624**	**-1.124**	**-827**	**-829**	**-618**	**-618**
Totaal Lasten	**-1.462**	**-1.789**	**-1.348**	**-1.352**	**-1.141**	**-1.140**
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	**-15**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	**135**	**145**	**146**	**146**	**146**	**146**
3.4 Economische promotie	**433**	**272**	**278**	**278**	**246**	**246**
Totaal Baten	**553**	**417**	**424**	**424**	**392**	**392**
Saldo van baten en lasten	**-909**	**-1.372**	**-924**	**-928**	**-748**	**-748**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	**-801**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	**1.175**	**584**	**213**	**213**	**13**	**13**
Mutaties reserves	**374**	**584**	**213**	**213**	**13**	**13**
Geraamd resultaat	**-534**	**-788**	**-711**	**-714**	**-735**	**-735**

Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten						
4.1 Openbaar onderwijs	**-513**	**-511**	**-451**	**-452**	**-452**	**-452**
4.2 Onderwijshuisvesting	**-2.018**	**-3.014**	**-2.277**	**-3.346**	**-3.291**	**-4.719**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**-4.049**	**-4.555**	**-4.899**	**-4.753**	**-4.752**	**-4.752**
5.1 Sportbeleid en activering	**-648**	**-713**	**-554**	**-491**	**-491**	**-491**
5.2 Sportaccommodaties	**-4.788**	**-4.986**	**-5.319**	**-5.716**	**-5.794**	**-5.828**
5.3 Cult.presentatie-prod. en -participatie	**-564**	**-581**	**-507**	**-508**	**-465**	**-465**
5.4 Musea	**-427**	**-413**	**-521**	**-508**	**-494**	**-481**
5.5 Cultureel erfgoed	**-289**	**-396**	**-330**	**-331**	**-330**	**-329**
5.6 Media	**-1.441**	**-1.666**	**-1.626**	**-1.577**	**-1.799**	**-1.796**
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	**-3.994**	**-4.933**	**-4.508**	**-4.528**	**-4.428**	**-4.419**
Totaal Lasten	**-18.731**	**-21.768**	**-20.991**	**-22.211**	**-22.296**	**-23.733**
Baten						
4.1 Openbaar onderwijs	**0**	**0**	**50**	**50**	**50**	**50**
4.2 Onderwijshuisvesting	**12**	**29**	**0**	**61**	**61**	**198**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**1.245**	**1.262**	**1.248**	**1.161**	**1.161**	**1.161**
5.1 Sportbeleid en activering	**327**	**377**	**377**	**316**	**316**	**316**
5.2 Sportaccommodaties	**2.272**	**1.422**	**1.206**	**1.206**	**1.206**	**1.206**
5.3 Cult.presentatie-prod. en -participatie	**32**	**27**	**28**	**28**	**28**	**28**
5.5 Cultureel erfgoed	**24**	**29**	**29**	**29**	**29**	**29**
5.6 Media	**165**	**158**	**269**	**269**	**269**	**269**
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	**448**	**282**	**309**	**309**	**216**	**209**
Totaal Baten	**4.526**	**3.586**	**3.516**	**3.428**	**3.335**	**3.465**
Saldo van baten en lasten	**-14.205**	**-18.182**	**-17.475**	**-18.782**	**-18.961**	**-20.267**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	**-2.061**	**-1.485**	**-1.022**	**-921**	**-451**	**-451**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	**1.298**	**2.927**	**1.145**	**1.095**	**1.258**	**1.301**
Mutaties reserves	**-764**	**1.441**	**122**	**174**	**807**	**850**
Geraamd resultaat	**-14.969**	**-16.741**	**-17.353**	**-18.608**	**-18.153**	**-19.417**

Sociaal Domein

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**-10.940**	**-11.951**	**-12.756**	**-12.945**	**-12.942**	**-12.946**
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	**-1.035**	**-1.119**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.230 Toegang & eerstelijnsvz Integraal	**0**	**0**	**-2.527**	**-2.676**	**-2.760**	**-2.760**
6.3 Inkomensregelingen	**-19.198**	**-17.275**	**-19.059**	**-19.086**	**-19.086**	**-19.086**
6.4 WSW en beschut werk	**-3.196**	**-3.526**	**-3.603**	**-3.521**	**-3.397**	**-3.204**
6.5 Arbeidsparticipatie	**-1.202**	**-1.152**	**-1.118**	**-1.123**	**-1.123**	**-1.123**
6.6 Hulpmiddelen en diensten WMO	**-2.860**	**-2.992**	**-3.549**	**-3.563**	**-3.563**	**-3.563**
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.711 Huishoudelijke hulp WMO	**0**	**0**	**-4.833**	**-4.833**	**-4.833**	**-4.833**
6.712 Begeleiding WMO	**0**	**0**	**-3.674**	**-3.674**	**-3.674**	**-3.674**
6.713 Dagbesteding WMO	**0**	**0**	**-1.120**	**-1.120**	**-1.120**	**-1.120**
6.714 Overige maatwerkarrangementen WMO	**0**	**0**	**-501**	**-501**	**-501**	**-501**
6.71A Huishoudelijke hulp (WMO)	**-4.705**	**-4.795**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.71B Begeleiding (WMO)	**-3.901**	**-4.842**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.71C Dagbesteding (WMO)	**-1.000**	**-1.725**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	**-499**	**-698**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.72A Jeugdhulp begeleiding	**-4.732**	**-4.382**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.72B Jeugdhulp behandeling	**-2.877**	**-3.059**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	**-1.715**	**-1.808**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	**-1.222**	**-1.446**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.73A Pleegzorg	**-669**	**-713**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.73B Gezinsgericht	**-1.327**	**-1.410**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	**-1.327**	**-1.403**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	**-2.646**	**-2.785**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.74B Jeugdhulp crisisLTAGGZ-verblijf	**-970**	**-1.031**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.74C Gesloten plaatsing	**-345**	**-348**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	**0**	**0**	**-9.945**	**-8.745**	**-8.745**	**-8.745**
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	**0**	**0**	**-3.268**	**-3.268**	**-3.268**	**-3.268**
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	**0**	**0**	**-5.098**	**-5.098**	**-5.098**	**-5.098**
6.791 PGB WMO	**0**	**0**	**-371**	**-371**	**-371**	**-371**
6.792 PGB Jeugd	**0**	**0**	**-695**	**-695**	**-695**	**-695**
6.811 Beschermd wonen WMO	**0**	**0**	**-249**	**-249**	**-163**	**-163**
6.81A Beschermd wonen (WMO)	**-410**	**-929**	**0**	**0**	**0**	**0**

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	**-543**	**-932**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.821 Jeugdbescherming	**0**	**0**	**-1.817**	**-1.817**	**-1.817**	**-1.817**
6.82A Jeugdbescherming	**-2.828**	**-3.835**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.82B Jeugdreclassering	**-85**	**-91**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.910 Coordinatie en beleid WMO	**0**	**0**	**-2.296**	**-2.315**	**-2.315**	**-2.315**
6.920 Coordinatie en beleid Jeugd	**0**	**0**	**-4.792**	**-4.004**	**-3.884**	**-3.884**
Totaal Lasten	**-70.232**	**-74.245**	**-81.271**	**-79.604**	**-79.355**	**-79.166**
Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**7.546**	**5.825**	**6.071**	**6.166**	**6.331**	**6.331**
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	**176**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.3 Inkomensregelingen	**11.662**	**10.113**	**12.417**	**12.417**	**12.417**	**12.417**
6.5 Arbeidsparticipatie	**173**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.6 Hulpmiddelen en diensten WMO	**98**	**97**	**114**	**114**	**114**	**114**
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.714 Overige maatwerkarrangementen WMO	**0**	**0**	**380**	**880**	**980**	**1.080**
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	**258**	**380**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.811 Beschermd wonen WMO	**0**	**0**	**998**	**998**	**913**	**913**
6.81A Beschermd wonen (WMO)	**845**	**998**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Baten	**20.758**	**17.413**	**19.980**	**20.575**	**20.755**	**20.855**
Saldo van baten en lasten	**-49.474**	**-56.833**	**-61.292**	**-59.029**	**-58.600**	**-58.311**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	**-3.899**	**-1.147**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	**1.316**	**1.629**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**-2.583**	**482**	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**-52.057**	**-56.350**	**-61.292**	**-59.029**	**-58.600**	**-58.311**

Volksgezondheid en milieu

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	**-2.586**	**-3.371**	**-3.467**	**-3.380**	**-3.380**	**-3.380**
7.2 Riolering	**-5.796**	**-4.871**	**-5.082**	**-5.095**	**-5.053**	**-5.052**
7.3 Afval	**-6.672**	**-7.290**	**-7.324**	**-7.302**	**-7.302**	**-7.302**
7.4 Milieubeheer	**-3.640**	**-5.652**	**-5.579**	**-4.593**	**-4.592**	**-3.860**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**-1.692**	**-1.598**	**-1.381**	**-1.362**	**-1.359**	**-1.352**
Totaal Lasten	**-20.386**	**-22.781**	**-22.832**	**-21.732**	**-21.686**	**-20.946**
Baten						
7.1 Volksgezondheid	**212**	**380**	**380**	**292**	**292**	**292**
7.2 Riolering	**7.224**	**6.430**	**6.684**	**6.684**	**6.684**	**6.684**
7.3 Afval	**7.672**	**8.301**	**8.373**	**8.373**	**8.373**	**8.373**
7.4 Milieubeheer	**957**	**967**	**1.870**	**1.358**	**1.358**	**959**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**1.215**	**1.080**	**1.105**	**1.105**	**1.105**	**1.105**
Totaal Baten	**17.280**	**17.158**	**18.412**	**17.813**	**17.813**	**17.414**
Saldo van baten en lasten	**-3.106**	**-5.623**	**-4.420**	**-3.919**	**-3.874**	**-3.532**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	**-278**	**-310**	**-277**	**-277**	**-277**	**-277**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	**470**	**1.647**	**626**	**575**	**531**	**174**
Mutaties reserves	**193**	**1.338**	**349**	**298**	**254**	**-103**
Geraamd resultaat	**-2.913**	**-4.285**	**-4.071**	**-3.621**	**-3.620**	**-3.635**

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjaren 2026	Meerjaren 2027	Meerjaren 2028
Lasten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	**-2.043**	**-4.311**	**-2.751**	**-2.462**	**-2.448**	**-2.447**
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	**-7.190**	**-636**	**-442**	**-997**	**-345**	**-51**
8.3 Wonen en bouwen	**-4.720**	**-4.658**	**-3.887**	**-3.922**	**-3.917**	**-3.917**
Totaal Lasten	**-13.953**	**-9.605**	**-7.079**	**-7.381**	**-6.710**	**-6.415**
Baten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	**1.297**	**2.692**	**386**	**386**	**386**	**386**
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	**7.301**	**599**	**413**	**1.009**	**331**	**6**
8.3 Wonen en bouwen	**4.655**	**3.908**	**2.623**	**2.623**	**2.623**	**2.623**
Totaal Baten	**13.254**	**7.199**	**3.421**	**4.017**	**3.339**	**3.015**
Saldo van baten en lasten	**-699**	**-2.406**	**-3.658**	**-3.364**	**-3.370**	**-3.400**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	**-989**	**-3.612**	**-63**	**-105**	**-80**	**-50**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	**1.331**	**3.041**	**45**	**60**	**36**	**26**
Mutaties reserves	**343**	**-570**	**-18**	**-45**	**-44**	**-24**
Geraamd resultaat	**-356**	**-2.977**	**-3.677**	**-3.409**	**-3.414**	**-3.424**